

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI**

**LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN
KURUMLARIN DERS PROGRAMLARININ
FONKSİYONEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ayhan DAĞDEVİREN

**Danışman
Doç. Dr. ALİ KEMAL GÜRBÜZ**

Balıkesir, 2007

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ VE OTELCİLİK ANABİLİM DALI**

**LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN
KURUMLARIN DERS PROGRAMLARININ
FONKSİYONEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

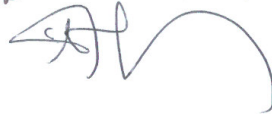
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Ayhan DAĞDEVİREN
200412501005**

Balıkesir, 2007

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkm. İktisadiyatı ve Cebelid
Ana Bilim Dalında hazırlanan Yüksek Lisans / ~~Doktora~~ tezi jürimiz tarafından
incelenerek, aday Ayhan DAĞDEVİREN, 12/09/2007 tarihinde tez
savunma sınavına alınmış ve yapılan sınav sonucunda sunulan Lisans Dereğinde
Türkm. İktisadiyatı Veren Kurumların Ders Programlarının Fonksiyonel
Açılım Değerlendirilmesi
başlıklı tezin Basarılı olduğuna oy Birliği ile karar verilmiştir.

ÜYE

Prof. Dr. Cevdet Avcıkurt

ÜYE

Doç. Dr. Ali Kemal GÜRBÜZ

ÜYE

Yardı. Doç. Dr. Dinet KAYA

ÜYE

ÜYE

ÖZET

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN KURUMLARIN DERS PROGRAMLARININ FONKSİYONEL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayhan DAĞDEVİREN

Yüksek Lisans Tezi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Ali Kemal Gürbüz
Eylül 2007, 114 Sayfa

Turizm eğitiminin istenen başarıyı sağlaması kuşkusuz, eğitim kurumlarının her aşamadaki öğretim etkinliğinin nitelikli bir yapıda olmasına bağlıdır. Nitelikli bir yapıya ulaşmada etkili olan faktörlerden en önemlilerinden biri de çağın değişen koşullarına göre düzenlenmiş bir programa sahip olmaktan geçmektedir. Bu çalışmada, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların amaçlarına uygun ders programı profiline sahip olup olmadığı ve ders programlarının derse giren öğretim elemanlarının eğitimlerine göre şekillenip şekillenmediği araştırılmıştır.

Araştırmada, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren 8 okulun ders programları, rehberlik bölümleri, tüm okullarda zorunlu olarak okutulan dersler ile kredisi olmayan dersler kapsam dışında bırakılarak ele alınmıştır. Seçmeli ders durumları incelenerek programların öğrencileri farklı alanlarda geliştirmeye yöneltecek bir yapıda olup olmadığı tespit edilmiştir. Dersler, bilim dallarına göre Muhasebe-Finans-Yatırım, Yönetim, Ekonomi, Halkla İlişkiler-Pazarlama, Hukuk ve Özel olmak üzere 6 grupta sınıflandırılarak okullar arasında karşılaştırma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; ders ağırlıklarının önemli düzeyde farklı olduğu görülmüş olmakla birlikte öğretim elemanlarının branşlarının girdikleri derslerle genelde uyumluluk gösterdiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla, öğretim elemanlarının ders programlarının şekillenmesinde önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Okulların amaçlarının genelde benzerlik göstermesine karşın bazı farklılıkların olması, turizm eğitiminde amaçlara ulaşmada sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir program yapısının şart olmadığı veya programlardan ödün verildiği fikrini ortaya çıkarsa da turizm eğitimi için esas üzerinde durulması gereken konu, nelerin okutulup nelerin okutulmamasından çok, mevcut derslerin en iyi şekilde nasıl verilmesi gerektiği olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Eğitimi, Okulların Amaçları, Ders Programları, Öğretim Elemanları

ABSTRACT

FUNCTIONAL ASSESSMENT OF THE CURRICULA OF SCHOOLS PROVIDING UNDERGRADUATE TRAINING ON TOURISM

Ayhan DAĞDEVİREN

MA Thesis, Program in Tourism and Hotel Management

Adviser: Assoc. Prof. Ali Kemal Gürbüz
September, 2007, 114 Pages

It is obvious that success in tourism training is highly dependent on qualified instructional activities held in schools across all grades. A program reconstructed according to the needs and advancements of its time is one of the indispensable factors that lead to achievement. This study examines if schools providing undergraduate training on tourism have curricula concordant with their objectives, and if their curricula are formed according to educational background of the teachers.

In this research, curricula of 8 schools providing education on tourism were investigated by excluding guidance departments, courses that are compulsory for every school, and the courses without a credit degree from the scope of this study. Elective courses were examined to determine if different curricula aim to equip students with different skills. Courses were grouped in 6 categories according to their programs; Accounting-Finance-Investment, Management, Economics, Public Relations-Marketing, Law, and Special. Subsequently, a comparison across schools was conducted. Findings reveal that, on the one hand, there is a huge discrepancy across schools in terms of course load, and on the other, the courses are taught by teachers with consistent branches of study. Thus, it can be said that teachers play a crucial role in the formation of curricula. Although the objectives of the schools are greatly similar, there are several differences; and this may point either that it is not a must to have a rigid curriculum or that curricula are sacrificed for something else. However, the current question regarding tourism education is not what to teach, but how to teach the present courses best.

Key Words: Tourism Education, Objectives of Schools, Curricula, Teachers

ÖNSÖZ

Dünyada yaşanan hızlı gelişmeler ve değişmeler, tüm sektörleri olduğu gibi turizm sektörünü de önemli ölçüde etkilemektedir. Bu gelişmeler ve değişmeler ışığında emek yoğun bir sektör olan turizm sektörünün etkili olabilmesi personelin mesleki eğitim almasına bağlıdır.

Çalışma özünde turizm, eğitim, lisans düzeyinde turizm eğitimi ve eğitim programlarının geliştirilmesi üzerine kurulmuşken amaç, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların uyguladıkları ders programlarının incelenerek ders programlarının öğretim elemanlarının eğitimlerine göre şekillenip şekillenmediğini belirlemek ve okulların belirttikleri amaçlara uygun ders programı profiline sahip olup olmadıklarını tespit etmektir.

Tez çalışmamın hazırlanmasında emeği geçen herkese minnettarlığımı ifade etmek isterim. Öncelikle, uzun soluklu bu koşuda atmış olduğum küçük adımları büyük adımlara dönüştüren, ilgi ve desteklerini hiç esirgemeyen ve danışmanlığımı üstlenen değerli hocam Doç. Dr. Ali Kemal GÜRBÜZ'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, ilgili verilerin elde edilmesi çoğunlukla internet ortamında yazılarak elde edildiğinden genel düzeyde tüm lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlar iletileriyle bu çalışmaya destek vermişlerdir. Araştırma kapsamında tutulsun veya tutulmasın yararlandığım tüm lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumlara verdikleri katkılardan dolayı teşekkür ederim. Yine, tez çalışmam süresince bana sürekli destek olan sevgili aileme ve değerli arkadaşım Süleyman Barış YILMAZ'a sonsuz teşekkür ederim.

Balıkesir, 2007

Ayhan DAĞDEVİREN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
EKLER LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TURİZM, EĞİTİM VE TURİZM EĞİTİMİ

1.1 TURİZM VE TURİZM ENDÜSTRİSİ	5
1.1.1. Turizmin Tanımı	5
1.1.2. Turizm Endüstrisinin Tanımı ve Temel Özellikleri	7
1.2. EĞİTİM	9
1.2.1. Eğitimin Tanımı	9
1.2.2. Eğitimin Amaçları	10
1.2.3. Eğitimin Sınıflandırılması	11
1.2.3.1. Formal Eğitim	11
1.2.3.2. İnfomal Eğitim	14
1.3. TURİZM EĞİTİMİ	14
1.3.1. Turizm Eğitiminin Tanımı	14
1.3.2. Turizm Eğitiminin Önemi	15
1.3.3. Turizm Eğitim ve Öğretimin Amaçları	16
1.4. TÜRKİYE'DE TURİZM EĞİTİMİ	17
1.4.1. Türkiye'de Turizm Eğitiminin Tarihçesi	18
1.4.2. Türkiye'de Turizm Eğitiminin Yapısı	20
1.4.2.1. Örgün Turizm Eğitimi	22
1.4.2.1.1. Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi	22

1.4.2.1.2. Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi	24
1.4.2.1.2.1. Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi	24
1.4.2.1.2.2. Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi	28
1.4.2.1.2.3. Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi	39
1.4.2.2. Yaygın Turizm Eğitimi	40
1.5. TÜRKİYE’DE LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİNİN SORUNLARI	43
1.5.1. Kuruluş Yeri Seçimi Sorunu	44
1.5.2. Ders Programları Sorunu	45
1.5.3. Öğretim Elemanları Sorunu	45
1.5.4. Yabancı Dil Sorunu	46
1.5.5. Öğrenci Kabulü Sorunu	46
1.5.6. Eğitim Araç ve Gereçleri Sorunu	46
1.5.7. Staj Sorunu	47
1.5.8. Denklik Sorunu	47

İKİNCİ BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRME VE TURİZM EĞİTİMİ

2.1. PROGRAM VE ÖĞELERİ	49
2.1.1. Eğitim Programı	50
2.1.2. Öğretim Programının Öğeleri	51
2.1.2.1. Hedefler	52
2.1.2.2. Hedef Davranışlar	56
2.1.2.3. Öğretme Durumları	57
2.1.2.4. Sınama (Ölçme) Durumları	58
2.1.2.5. Değerlendirme	58
2.2. EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME	59
2.2.1. Program Geliştirme	60
2.2.2. Eğitimde Program Geliştirme Süreci	60
2.2.2.1. Program Hazırlama	61

2.2.2.2. Program Deneme (Uygulama)	64
2.2.2.3. Program Değerlendirme	64
2.2.2.4. Program Düzeltme	66

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN SEÇİLMİŞ KURUMLARIN DERS PROGRAMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

3.1. OKUL AMAÇLARI, DERSLERİN SINIFLANDIRILMASI VE SEÇMELİ DERS DURUMU	68
3.1.1. Okul Amaçları	68
3.1.2. Derslerin Sınıflandırılması ve Dağılımı	69
3.1.3. Okulların Seçmeli Ders Durumu	72
3.2. EĞİTİMCİLERİN BRANŞLARININ GİRDİKLERİ DERSLERLE ÖRTÜŞÜP ÖRTÜŞMEMESİ	73
3.2.1. Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu	73
3.2.2. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	74
3.2.3. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi. Turizm İşletmeciliği Bölümü	74
3.2.4. Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü	74
3.2.5. Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otelcilik Bölümü	74
3.2.6. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği Bölümleri	74
3.2.7. Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği Bölümleri	75
3.2.8. Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü.	75
SONUÇ	76

KAYNAKÇA	79
EKLER	86
ÖZGEÇMİŞ	114

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye’deki Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısı	21
Tablo 2: Eğitim Kurumlarının Aşçılık Programları	25
Tablo 3: Eğitim Kurumlarının Turizm Rehberliği Programları	26
Tablo 4: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Programları	27
Tablo 5: Eğitim Kurumlarının Gastronomi ve Mutfak Sanatları Programları	27
Tablo 6: Eğitim Kurumlarının Konaklama İşletmeciliği Programları	30
Tablo 7: Eğitim Kurumlarının Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Programları	31
Tablo 8: Eğitim Kurumlarının Yiyecek-İçecek İşletmeciliği Programları	31
Tablo 9: Eğitim Kurumlarının Turist Rehberliği Programları	31
Tablo 10: Eğitim Kurumlarının Seyahat İşletmeciliği Programları	32
Tablo 11: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Otelcilik Programları	32
Tablo 12: Eğitim Kurumlarının Turizm İşletmeciliği Programları	33
Tablo 13: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Rehberlik Programları	34
Tablo 14: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Otel İşletmeciliği Programları	34
Tablo 15: Eğitim Kurumlarının Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programları	35
Tablo 16: Eğitim Kurumlarının Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği Programları	35
Tablo 17: Eğitim Kurumlarının Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği Programları	36
Tablo 18: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu	36
Tablo 19: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans ve Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Kontenjanları	37
Tablo 20: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Normal Öğretim, İkinci Öğretim ve Toplam Kontenjanları	37

Tablo 21: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Normal Öğretim, İkinci Öğretim ve Toplam Kontenjanları	37
Tablo 22: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans ve Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Okulların Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı	38
Tablo 23: Öğretim Yılları İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayıları ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerden Öğretim Yılları Sonu İtibariyle Mezun Olanların Sayıları	39
Tablo 24: Bloom’un Bilişsel Alanı ve Hedef Davranışlar	55
Tablo 25: Sınıflandırılmış Derslerin Kredileri ve Yüzdelik Dilimleri	70

KISALTMALAR LİSTESİ

- AMFORT:** Otel ve Yiyecek-İçecek Sektöründe Eğitim Dünya Birliği
CMDT: Akdeniz Turizminin Geliştirilmesi Komisyonu
EFCT: Avrupa Konferans Şehirleri Federasyonu
ICCA: Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği
MEKSA: Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme
MYO: Meslek Yüksekokulu
ÖSS: Öğrenci Seçme Sınavı
TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TUGEV: Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı
TUREM: Turizm Eğitim Merkezi
TÜRSAB: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
TÜSİAD: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
WTO: Dünya Turizm Örgütü
YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

EKLER LİSTESİ

EK 1: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet-Vakıf Üniversiteleri, Okul Sayısı ve Toplam Kontenjanları	86
EK 2: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Otel İşletmeciliği Programları	88
EK 3: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet-Vakıf Üniversiteleri, Okul Sayısı ve Toplam Kontenjanları	92
EK 4: Okul Amaçları	93
EK 5: Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Ders Programı	96
EK 6: Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Seyahat İşletmeciliği Bölümü/Konaklama İşletmeciliği Bölümü Ders Programı	99
EK 7: Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Ders Programı	101
EK 8: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Ders Programı	103
EK 9: Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü Ders Programı	105
EK 10: Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü Ders Programı	107
EK 11: Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otelcilik Bölümü Ders Programı	109
EK 12: Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Seyahat İşletmeciliği Bölümü/Konaklama İşletmeciliği Bölümü Ders Programı	111

GİRİŞ

Turizm, özellikle günümüzde küreselleşmenin getirdiği yoğun rekabet ortamında ülke ekonomilerini harekete geçiren ve yaşanabilir sorunların aşılmasında önemli bir etken olarak görülmektedir. Bu kapsamda, Türkiye’de turizm sektörüne verilen değer de gündün güne artmakta, sektörün rakip ülkelerle yarışabilir düzeye getirilmesi için son hızla çalışılmaktadır.

Turizm, dünya genelinde ikinci dünya savaşının ardından hızla gelişmiş olmakla birlikte Türkiye’de 1980’den itibaren öne çıkan bir endüstri olmuş ve mevcut turizm değerlerinin farkına varılarak ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda kazanımlar elde edilmeye başlanmıştır.

Coğrafi, tarihi ve kültürel zenginliği ile diğer gelişmekte olan ülkelerin aksine Türkiye, turizmden elde edilen gelirini artıracak potansiyele sahip bir ülkedir. Bunu başarmanın anahtarı da turizmle ilgili yatırımlara önem vermekten geçmektedir. Sektörün emek yoğun olması ve insanın insana hizmetinin söz konusu olması nedeniyle de bu yatırımlar içinde turizm eğitimi ön plana çıkmaktadır. Uluslararası standartlara uygun, planlayıcı, çözümleyici, turizm faaliyetlerinde ulusal ve uluslararası alanda yetkin ve etkin olan yönetici, eğitici, araştırmacıların yetiştirilmesinin yolu ise turizm eğitiminin üst katmanlarından olan lisans düzeyinde turizm eğitiminden geçmektedir.

Uluslararası alanda özellikle 90’lı yıllardan sonra yoğunlaşan kalite savaşında Türkiye’nin galip çıkarak turizm sektöründe öncü bir rol üstlenebilmesi eğitim veren kurumların mevcut programlarının analizinin yapılarak çağdaş bir boyutta değerlendirilmesi ile mümkün olacağından lisans düzeyinde turizm eğitimi de tüm bu gerçeklerden hareket edilerek çalışmamızda derinlemesine ele alınmıştır.

Araştırmamızın amacı, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların uyguladıkları ders programlarını inceleyerek ders programlarının derse giren öğretim elemanlarının eğitimlerine göre şekillenip şekillenmediğini ve okulların belirttikleri amaçlara uygun ders programı profiline sahip olup olmadıklarını tespit etmektir. Çalışma, üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, genel olarak turizm, eğitim, turizm eğitiminin önemi, turizm eğitim ve öğretiminin amaçları, Türkiye’de turizm eğitiminin tarihçesi ve yapısı ile

lisans düzeyinde turizm eğitiminin yaşadığı sorunlar üzerinde durularak teorik alt yapının oluşması sağlanmıştır.

İkinci bölümde, program geliştirme faaliyeti tüm yönleriyle ele alınarak turizm eğitim programlarında yapılacak olası değişikliklerde izlenecek yolların görülmesi sağlanmıştır.

Son bölüm olan üçüncü bölümde ise seçilmiş 8 adet lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulun ders programları ve amaçları incelenerek aralarındaki ilişkinin varlığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi eğitici yetiştiren bir kurum olması ve ders programlarının da bu doğrultuda hazırlanması nedeniyle kapsam dışında bırakılmıştır. Ele alınan okulların rehberlik bölümleri homojenliği bozacağı düşüncesiyle hiç dikkate alınmamıştır. Konaklama, Seyahat, Turizm İşletmeciliği, Turizm ve Otelcilik, Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümleri aynı düzeyde ele alınmıştır. Yabancı dil dersleri, tüm okullarda zorunlu olarak okutulan Türk Dili, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersleri ile kredisi olmayan dersler kapsam dışında bırakılmıştır.

Çalışmanın ana noktası okul amaçları, ders programları ve öğretim elemanları olmak üzere üç çatı altında toplanmıştır. Bu kapsamda okul amaçları aynılık, benzerlik ve farklılık yönleriyle; ders programları, derslerin bilim dallarına göre sınıflandırılması ve dağılımı, seçmeli ders durumlarıyla; öğretim elemanları ise eğitim durumları ile girdikleri dersler arasındaki ilişkinin var olup olmadığı açısından değerlendirilmiştir. Eğitim durumlarında ölçüt olarak doktora tezleri ya da yüksek lisans tezleri dikkate alınmıştır.

Ele alınan okullar ve bölümler şunlardır: Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği bölümleri; Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu; Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesinin Turizm ve Otelcilik bölümü; Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu; Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulunun Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü; Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi ile Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulunun Turizm İşletmeciliği bölümleri

Çalışmada kullanılan veriler, ilgili okulların web sitesinden, derse giren eğitimciler ile iletişim kurularak ve YÖK'ün tez tarama sayfasından yararlanılarak elde edilmiştir. Ardından, bu verilerin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK TURİZM, EĞİTİM VE TURİZM EĞİTİMİ

Tüm dünyaca kabul edildiği gibi, genel olarak bir ülkenin kalkınmasını etkileyen en önemli etmenlerden birisi eğitimidir. Diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de teknik alanda ihtiyaç duyulan yetişmiş insan gücüne ulaşmada eğitimin gerekliliği tartışılmaz bir gerçektir (Hacıoğlu, 1985:11).

1980'li yılların başından günümüze kadar Türkiye'ye gelen turist sayısında, turizm gelirlerinde ve yatak sayısında olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Yaşanan bu olumlu gelişmelere rağmen turizmin hızlı ve iyi bir planlama yapılmadan büyümesi sonucunda çeşitli sorunlar da ortaya çıkmıştır. Bu sorunlardan birisi, turizm sektöründeki nitelikli eleman yetersizliğidir. Yatak sayısını artırmak amacıyla konaklama işletmesi yatırımları için verilen teşvikler, yatak sayısının hızla artmasına neden olmuştur. Konaklama işletmelerinin sayısını artırmak için teşvikler verilirken bu işletmelerde çalışacak nitelikli elemanların nereden bulunacağı veya nasıl yetiştirileceği dikkate alınmamıştır. Bunun sonucunda turizm endüstrisi, nitelikli eleman yetersizliği sorunu ile karşı karşıya kalmıştır (Elgezdi, 2003:22). Oysa turizm işletmelerinin verimli çalışabilmesi, bu işletmelerin hizmet kalitesiyle doğru orantılıdır. Hizmetin kalitesi ise personelin mesleki eğitimine ve tecrübesine bağlıdır. Bu nedenle, işletmelerin eğitilmiş personel çalıştırmaları zorunlu bir durum arz etmektedir (Avcıkurt, 2003:1).

Turizm sektöründe, sektörün kendine has özelliği olan insanın insana hizmetinin söz konusu olması ve artan rekabet koşulları, eğitime olan ilginin günden güne daha da artmasına sebep olmaktadır. Artarak devam eden bu ilgiyle; kişisel, bölgesel ve ülkesel gelişmelerin yolu açıldığı gibi, farklı etnik gruptaki insanlarla kurulan iyi ilişkiler sonucunda da uluslararası barışa katkı sağlanmış olacaktır.

1.1. TURİZM VE TURİZM ENDÜSTRİSİ

WTO(Dünya Turizm Örgütü)'nun 1998'de yapmış olduğu tahminlerine göre, dünya genelinde 2020 yılı itibariyle uluslararası turizme katılan kişi sayısının 1,6 milyara ve uluslararası turizm pastasının harcama cinsinden büyüklüğünün ise 2 trilyon dolara ulaşması beklenmektedir. Gerek turist sayısı gerekse turizm gelirleri yönünden gelişme trendini sürdüren turizm sektöründen Türk turizminin aldığı pay da her yıl bir öncekine oranla artma eğilimindedir (Demirkol, Pelit, 2002:125-126).

Eskiden sadece devlet adamlarının ve zengin insanların gerçekleştirdiği sosyo-ekonomik bir olay olan turizm, dünyadaki gelişmeler paralelinde günümüzde bu özelliğini tamamen yitirmiştir. Ülke kalkınmasındaki rolü, kültürler arasında sevgi, kardeşlik, huzur gibi değerleri harekete geçiren yapısı nedeniyle de turizme verilen önem gün geçtikçe daha da artmaktadır.

1.1.1 Turizmin Tanımı

Turizm kelimesinin kökeni hakkında literatürde farklı görüşlerin bulunduğunu gözlemleyebiliriz.

İlk görüşe göre turizm kelimesinin kökeni, Latince'de dönmek, etrafını dolaşmak, geri dönmek anlamına gelen "Tornus" kökünden türemiştir (Kaya, 1999:1).

İkinci görüşe göre turizm kelimesinin kökeni, "Tour" sözcüğü olup, İbranice'de "öğrenme, araştırma" anlamına gelen "torah" sözcüğünden türemiştir. İbraniler olağan bir biçimde yaşanan yerlerin dışındaki uzak yerleri görmek, oralarda oturan insanların ekonomik ve sosyal durumlarını incelemek üzere gönderilen kişilere turist ve bunların eylemlerine de "turlamak" derlerdi. Turlayıcılar gittikleri ülke veya yörelerin kaynaklarını öğrenir, doğal güzelliklerini saptar, tarım ve hayvancılığın durumunu inceler ve nüfusunu tahmin etmeye çalışırdı. Ancak bu işleri gizli yapmak zorunda olan turlayıcılar, kimliklerini de saklamak durumundaydılar. Bu nedenle de seyahat (travel) olayı, zorluk, sıkıntı ve tehlike kısaca acı çekme anlamına gelen "travail" sözcüğüyle ifade ediliyordu. Gerçekten de yol güvenliğinin olmayışı; ulaşım araçlarının ikelliği; konaklama, yeme-içme, dinlenme-eğlenme, alışveriş gibi seyahat hizmetlerinin

yetersizliği; gezginin sıkıntılarının artmasına ve özellikle uzun yolculukların tehlikeli ve meşakkatli birer macera haline gelmesine neden oluyordu. Bu yüzden seyahat, çoğu zaman ya macera düşkünü kişilerin ya da herhangi bir nedenle bazı insanların katlanmak zorunda oldukları bir yolculuk olarak görölüyordu (Erdoğan, 1996:8). Oysa günümüzde, değişen yaşam koşullarıyla birlikte turizmin karakteri de değişmiştir. Ulaşım, güvenlik, iletişimde yaşanan gelişmeler ile diğer sosyo-ekonomik gelişmeler, insanların rahat ve huzurlu bir şekilde seyahat etmelerini sağlamaktadır.

Bir başka görüşe göre ise turizm kelimesinin kökeni, Almanca bir sözcük olan Fremdenverkehr'den türemiştir. Fremdenverkehr, herhangi bir mahalde, o mahal yabancıları insanların geliş ve gidişlerinden kaynaklanan hareketi ifade etmektedir (Ağaoğlu, 1991:24).

Turizmin belirlenmesinde ve tanımlanmasında turizm endüstrisi tarafından etkilenen ve bu endüstriye katılan çeşitli grupları da hesaba katmak gerekir. Onların bakış açıları kapsamlı bir tanımlamanın yapılmasında önemlidir. Dört farklı turizm perspektifi tespit edilebilir (McIntosh, Goeldner, 1990:3-4):

1. Turist: Turistlerin seyahatten beklenti ve istekleri gidilecek yerin seçilmesini büyük ölçüde etkileyecektir.

2. Turistik Mal ve Hizmet Sağlayıcıları: İş tedarikçileri, turistik pazarın gerektirdiği tüm mal ve hizmetleri sunarak kâr elde etmeyi bir fırsat olarak görmektedir.

3. Ev Sahibi Toplumun veya Bölgenin Siyasi Yönetimi: Politikacılar, turizmi ekonomi içinde zengin bir etmen olarak görmektedir. Onların bakış açıları bu işten elde edilecek gelirlerin vatandaşlarına yansması ile ilgilidir. Ayrıca politikacılar, doğrudan veya doğrudan olmayan turist harcamalarından elde edilen vergiler ile uluslararası turizmden elde edilen dövizleri de hesaba katmaktadır.

4. Ev Sahibi Toplum: Yerli halk, genellikle turizmi bir kültür ve istihdam etmeni olarak görür. Uluslararası ziyaretçiler ile bölge halkı arasındaki karşılıklı etkileşim olumlu olabildiği gibi olumsuz da olabilir.

Tüm bu turizm perspektiflerinden hareketle turizm; turistler, iş tedarikçileri, ev sahibi ülke hükümetleri ve ev sahibi toplumun birbirini etkilemesinden doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanabilir (McIntosh, Goeldner, 1990:4).

Diğer bir tanımla turizm, kazanç sağlama amacına yönelik olmamak koşuluyla insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını

karşıladıkları yerlerin dışına yaptıkları seyahatlerden ve buralardaki turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünüdür (Barutçugil, 1982:3, Kantarcı, Yörükoğlu, 1998:7).

1.1.2 Turizm Endüstrisi Tanımı ve Temel Özellikleri

“Turizm endüstrisi, bir iktisadi faaliyet olarak, yabancıların ziyaretlerinden doğan faydaya yöneliktir. Bu endüstri, kâr amacı gütmeyen turizm organizasyonları, pazarlama hizmetleri, konaklama, ulaştırma hizmetleri, yiyecek ve içecek faaliyetleri, perakende satış mağazaları ve diğer çeşitli etkinlikleri gibi birbirinden farklı hizmetleri ve faaliyetleri bir şemsiye altında toplayan bir endüstridir (Olalı, Korzay, 1993:5).”

“Turizm endüstrisinin birbirinden farklı hizmetleri ve faaliyetleri bir şemsiye altında toplayan özelliği, başardığı çok yönlü fonksiyonlardan ve ekonomiye yaptığı katkılardan kaynaklanmaktadır (Batman, 1999:3).”

1. Turizm endüstrisi, ekonominin tarım, sanayi gibi diğer endüstrileriyle karşılıklı etkileşim halinde olan bir endüstridir.

2. Turizm endüstrisi, gelişmekte olan ülke ekonomileri için ödemeler dengesinin önemli döviz kaynaklarından birisi konumuna gelmektedir.

3. Turizm endüstrisi, istihdam imkânları yeterli düzeyde gelişmeyen ülkeler için iş imkânı sağlayan, böylece işsizliğin daha büyük boyutlara ulaşmasını frenleyen bir sektördür.

4. Turizm endüstrisi, ülkeler ve bölgeler arası ekonomik ve kültürel değişime aracılık yapan bir hizmet ve konukseverlik endüstrisidir.

5. Nihayet turizm endüstrisi, kendi kaynaklarını koruyan, aynı zamanda bu kaynakları tahrip edebilecek bir endüstri karakteri taşımaktadır. Şüphesiz amaç, turizmin doğal ve sosyal kaynaklarını tahrip etmek değil, bu kaynakları isabetli politikalarla geliştirmektir.

Turizm işletmeleri büyük ölçüde insan gücüne dayanırlar. Özellikle konaklama ve yeme-içme işletmelerinde hizmeti üreten ve sunan insandır. Ağırhama hizmetlerinin yürütülmesinde ve turistlerin psikolojik tatmininin sağlanmasında insanın rolü ve önemi çok büyüktür. Bu nedenle, turizm işletmelerinde başarının ve etkinliğin sağlanması üst yöneticiden alt basamaklardaki oda temizlikçileri ve komilere kadar tüm iş görenlerin

kişisel çabalarına bağlı bulunmaktadır (Barutçugil, 1982:45). Diğer bir ifade ile bir işletmeyi yaratan, canlı tutan ve varlığını sürdürmesini sağlayan en önemli unsur insandır (Yazıcı, 2002:407). Teknolojik olarak çok gelişmiş ve çeşitli kaynaklara sahip bir işletme olursa dahi insan verimliliği sağlanmadan kurumsal verimlilik sağlanamaz. Tüm bu kaynakların rasyonel kullanımının yolu da insan formasyonundan geçmektedir (Özdemir, 2002,134).

Turizm endüstrisinde talep önceden kesin bir biçimde öngörülmesi güç olan ekonomik ve politik koşullara bağlı olduğundan ve turizm işletmeleri talep dalgalanmalarından anında etkilendiğinden risk oldukça yüksektir (Barutçugil, 1982:46). Ayrıca tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarının değişiklik göstermesi sunulan hizmetlerde ve ürünlerde standardizasyona gidilmesine imkân vermemektedir (Güçer, 2004:10). Hizmetin üretildiği veya hazır bulundurulduğu anda satılması ve tüketilmesi zorunluluğu da turizm işletmeciliğinin esnek olmayan, uzatılıp kısaltılmayan, stoklama ve bekletme olanağı bulunmayan, geri döndürülemeyen ve ikame olunamayan zaman faktörü ile yakından ilgili olduğunu göstermektedir (Barutçugil, 1982:46).

Turizm endüstrisinin kendine has özelliklere sahip olduğunu ölçek ekonomileri açısından değerlendirmede de görmek mümkündür. Örneğin, konaklama sektöründe ölçek ekonomilerinin varlığı büyük işletmelerin küçükleri piyasadan kovabilmesi için yeterli bir neden oluşturmamaktadır. Konaklama sektörünün küçük ve büyük işletmelerin bir arada yaşayabildiği heterojen yapıda bir sektör olması benzer işletmeler arasındaki fiyat farklarının önemini azaltmaktadır. Ayrıca ölçek dezavantajı nedeniyle küçük işletmeler büyüklerin yapabildiği her şeyi yapamamakla birlikte, mevcut durumda büyük işletmelerin küçük işletmeler karşısında sahip oldukları maliyet avantajlarının çok önemli bir düzeyde olduğu söylenemez. Uygulamada herhangi bir sektörde önemli düzeydeki ölçek ekonomileri esas olarak “teknik ekonomiler” nedeniyle meydana gelirken otelcilikte hizmet üretimi söz konusu olduğundan “insan” unsuru öne çıkmaktadır. Yani, teknolojik olarak büyük işletmelerin ve küçük işletmelerin birbirinden çok farklı yöntemler kullanmaları söz konusu değildir (Gürbüz, 1998:113).

1.2. EĞİTİM

Ülkelerin kaderinde rol oynayan etmenler arasında en başta yer alanlardan birisi kuşkusuz eğitimidir; çünkü eğitim doğrudan insana olan bir yatırımdır. Toplum olarak gelişmenin, kalkınmanın temelinde öğrenme, eğitime ve bilinçlenme yatar. Tarihin her döneminde yaşam düzeyini yükseltmiş, uygar toplumlar bu konuma diğerlerinden daha iyi, daha yoğun bir eğitimle ulaşmışlardır (Gündüzalp, 1992:61).

1.2.1.Eğitimin Tanımı

Sözcük Latince kökenlidir. İki sözcükten türemiştir. Birisi beslemek anlamına gelen “educare” sözcüğüdür. Diğeri; dışarıdan çekmek, ...e doğru yöneltmek, beslemek ve yetiştirmek vb. anlamlara gelen “educere” sözcüğüdür. Yüzyılın başından bu yana, adı geçen sözcüklerden birini esas alan ve eğitimi bu sözcüklerin anlamlarına göre tanımlayan iki farklı yaklaşım göze çarpmaktadır. “Educare” sözcüğünü esas alan yaklaşım; eğitimi ve işlevini, bireyin bilgi ile beslenmesi olarak kabul etmektedir. “Educere” sözcüğünün anlamına göre tanımlayan yaklaşım ise eğitimi; bireyin toplumun isteklerine göre yetiştirilmesi olarak tanımlamakta, işlevini ise bireyde var olan yeteneklerin ortaya çıkarılması olarak algılamaktadır (Mialaret, Çev. Gürsel Izgar, 2001:5).

Eğitim, en geniş anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir (Fidan, Erden, 1998:12). Diğeri bir tanımla eğitim, bireyin içinde yaşadığı toplumda davranış biçimleri edindiği süreçler toplamıdır (Varış, 1996:13).

Eğitim nasıl tanımlanırsa tanımlansın temelinde şu özelliklerin bulunduğu söylenebilir (Sönmez, 1994:43):

1. Nesne (obje) olarak insanın alınması
2. Nesnenin hali hazırdaki durumunun yetersiz kabul edilmesi
3. Nesnenin istendik yönde değiştirilmesi
4. Bu iş için çevrenin ayarlanması, yani tutarlı, etkin araç, gereç, strateji, yöntem, teknik vb. gibi uyarıcıların devreye sokulması

5. Nesnenin istendik davranışları (hedefleri) kazanıp kazanmadığının yoklanması gerekir. Kazandıysa hedeflerin, davranışların, çevre ayarlamasındaki araç-gereç, uyarıcılar, strateji, yöntem, tekniklerin vb. elde tutulması, kazanamadıysa bunların ya onarılması ya yenilenmesi, ya da atılması, eksiklerin tamamlanması, yanlışların düzeltilmesi gibi işlemleri kapsar.

1.2.2. Eğitimin Amaçları

Eğitim bir ya da bir dizi amaca ulaşmak için yapılır. Amaçlar eğitim sürecine giren kişinin davranışlarında dolayısıyla kişiliğinde meydana gelmesi istenilen farklılaşmaları belirler ve eğitilecek kişinin kazanması gereken davranış ölçütlerini ortaya koyar (Fidan, Erden, 1998:19). Eğitimin amaçlarını eğiticiler, yasa koyucular, parti, dernek, sendika ve meslek kuruluşları yöneticileri belirlediği gibi eğitici olmayan anne-babalar, din adamları veya başka yetişkinlerde belirleyebilmektedir (Ergün, 1996:38). Zamana, toplumdaki değişmelere, teknolojiye, ülke politikalarına vb. bağlı olarak değişebildiği gibi ülkelerin gelişmişlik ve saygınlık derecesi de eğitim sistemi ve amaçları üzerinde etkili olabilmektedir (Orhaner, Tunç, 2003:4).

Genel anlamda eğitimin dört amacı vardır:

1. Eğitim, bireyi kültürlemeye çalışır. Kültürlemenin anlamı, kuşaktan kuşağa gelişerek birikip gelen kültürel değerlerin bireyce benimsenmesini, beğenilmesini ve bunların geliştirilmesi için bireyin katkılarda bulunabilecek yeterliğe ulaşmasını sağlamaktır (Başaran, 1992:13).

2. Eğitim, bireyin kişiliğinin gelişmesine yardım ederek topluma, ülkesine, çevresine duyarlı ve uyumlu bir birey olması için çalışır (Orhaner, Tunç, 2003:3-4).

3. Eğitim, insanlara bir meslek kazandırmaya ve onların üretken bir birey olmasına çalışır. Günümüzde, kültürlü insan artık eğitimin tek boyutlu bir amacı olmaktan çıkmış, kültürlü, araştıran, iletişim kuran ve üretken insana ulaşmak eğitimin hedefi olmuştur (Ergüneş, 1995:7).

4. Eğitim, bireye gerekli bilgi, beceri ve olumlu davranışlar kazandırmaya çalışır (Orhaner, Tunç, 2003:3).

1.2.3.Eğitimin Sınıflandırılması

Eğitim, süreç itibariyle formal ve informal olmak üzere iki şekilde yapılır. Her ne kadar formal ve informal eğitimi kesin sınırlarla ayırmak mümkün değilse de bazı ölçütler kullanılarak bu ayırım yapılabilir (Selçuk, 1999:2). Ayırımı etkili olan bu ölçütlere, formal eğitim ve informal eğitim konu başlıkları altında aşağıda değinilmiştir.

1.2.3.1.Formal Eğitim

Formal eğitim amaçlıdır. Önceden hazırlanmış bir program çerçevesinde planlı olarak yapılır ve öğretim yoluyla gerçekleşir. Eğitim süreci öğretmen tarafından planlanır, uygulanır ve izlenir. Eğitim başlangıcından bitişine kadar özel bir çerçeve içinde kontrollü olarak yürütülür. Sürecin belli aşamalarında ve sonunda değerlendirme işlemi yer alır. Okullardaki eğitim formaldır. Okul dışında da formal eğitim yapılmaktadır. Okul dışında endüstri, tarım ve hizmet alanlarında kişileri bir mesleğe hazırlamak, meslekte ilerlemelerini sağlamak ve yenilikleri öğretmek amacıyla yapılan öğretim etkinlikleri, halk eğitim merkezlerinde açılan kurslar, orduda asker yetiştirme birer formal eğitim örneğidir. Okul dışı formal eğitim sürecinin okullardakinden farkı, kısa süreli olması, öğrencilerin yaşlara göre gruplandırılması, ihtiyaç duyulduca yapılması ve belli konularda sınırlandırılmasındandır. Türkiye’de formal eğitim, yaygın ve örgün eğitim olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilir (Fidan, Erden, 1998:13).

Örgün eğitim, belli bir yaş grubundaki bireylere, ilgili eğitim sisteminin önceden tespit edilmiş amaçlarına uygun olarak hazırlanmış eğitim programlarıyla okul ortamında düzenli olarak verilen eğitimidir. Bu tanımın üç boyutu bulunmaktadır (Selçuk, 1999:2):

- 1. Belirli bir yaş grubu olması**
- 2. Önceden belirlenmiş amaçlara uygun eğitim programları olması**
- 3. Okul ortamında düzenli bir eğitimin yapılması**

Yaygın eğitim, toplumun ihtiyaçlarını; fertlerin ilgi, istek ve hizmet anlayışlarına göre farklı yönlerden dinamik hale getirmek amacıyla onlara belli programlar halinde sunulan bir eğitim faaliyetidir (<http://www.meb.gov.tr>).

Yaygın eğitimin amacı, değişik koşul ve beklentiler içinde bulunan ve örgün eğitim kurumlarından yeterince yararlanamayan yurttaşların eğitim gereksinimlerini

karşılacaktır. Örgün eğitime oranla, daha az sayıda insanı ilgilendiren böyle bir eğitim, çoğunlukla esnek bir program anlayışıyla düzenlenir ve yurttaşların hem bireysel hem de toplumsal gelişmelerine katkıda bulunur (TÜSİAD, 1999:63).

Yaygın eğitim mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim olmak üzere iki şekilde yürütülmektedir. Mesleki eğitim, hem yaygın hem de örgün eğitim olarak yürütülen bir eğitim türü olmasına karşın turizm için önemli bir yeri olması nedeniyle aşağıda tüm yönleriyle ele alınacaktır.

Mesleki eğitim, toplumdaki bireylerin bir meslek sahibi olabilmesi ve mesleğe uygun bilgi ve becerilerin verileceği bir eğitim sürecinde yetişmesi ve gelişmesi için uygulanan bir eğitim-öğretim sistemidir. Bu sistemde mesleki eğitim, “İş için eğitimidir.”, “Belirli özel konuların öğretimidir.”, “Beceriye gerektiren işler için eğitimidir.”, “Üretim için eğitimidir.”, “Çalışanların eğitimidir.” (Bozok, 1991:56)

Mesleki eğitim çerçevesinde kişiye iş bulabilmek, nitelik kazandırmak veya işi ile ilgili becerisini geliştirmek amacıyla ortaöğretim, yükseköğretim ve yetişkinler eğitimi seviyesinde değişik öğretim programları uygulanmaktadır. Bu programlardan bazıları tarım, sanat, sağlık, muhasebe ve turizm endüstrisidir (Orhaner, Tunç, 2003:199).

Bireylerden istenilen davranışları, becerileri geliştirmek ve bilgi öğrenme ortamı sağlayarak bireyleri üretken hale getirmeyi hedefleyen mesleki eğitimin özellikleri şunlardır (Hacıoğlu, 1995:4; Mesleki eğitimle ilgili daha geniş bilgi için bkz Güçer, 2004:32, M.A. Kozak, N.Kozak, 2000:57-67):

1. Mesleki eğitim, alışkanlık psikolojisine dayalı olup yaparak öğrenme esastır.
2. Mesleki eğitimde ucuz maliyetle etkili eğitim sağlayan sosyal verimlilik esastır.
3. Meslekler alanındaki değişmelere göre programlar adapte edilerek uygulanması esastır.
4. Değişen sosyo-ekonomik şartlara ve taleplere uyar.
5. Mesleki eğitimde öğrenim-öğretim ortamı iş ortamının kendisidir.
6. Mesleki eğitim, öğrenciyi bir işte çalışabilecek üretici gücü geliştirinceye kadar devam eder.
7. Mesleki eğitim programlarında yönetim elastiki ve dinamiktir.
8. Mesleki eğitim, hayata hazırlayıcı niteliktedir.

Yaygın eğitim bünyesindeki diğer bir eğitim türü ise hizmet içi eğitimidir. Hizmet içi eğitim, önceden tespit edilmiş amaçlar doğrultusunda, işgörende değişikliğe yol açacak bilgi, beceri ve davranışları kazandırma ve geliştirme süreci olarak tanımlanabilir. Eğitim, tüm yaşam gelişimine katkıda bulunan öğrenme iken hizmet içi eğitim genellikle, belirlenmiş ihtiyaçları kapsayan becerileri kazandırma ve geliştirme süreci ile sınırlıdır (Forrest, 1990: 4).

Bilim ve teknolojideki gelişmeler, her meslekte yeni bilgi ve teknolojileri öğrenmeyi ve çalışanların bu konularda yetiştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bilgi toplumunda örgütler artık çalışanlarında çok yönlü beceri sahibi, karmaşık örgüt içi ve dışı ilişkileri kavrayabilen yeterlilikler ve etkili takım çalışmasına uyma yeteneği aramaktadır (<http://www.meb.gov.tr>).

Hizmet içi eğitim iş başında ve iş dışında olmak üzere iki grupta toplanır. Yönetici, herhangi bir eğitim programı için en iyi yöntemi seçmede birçok temel yol izlemelidir. Eğitim yöntemlerinin etkili olması için (Woods, 1997:168):

- İşgören performansını geliştirmek için onları motive etmek
- İstekli olanları açıkça göstermek
- Aktif işgören katılımını sağlamak
- Yeni becerileri uygulamaya dökmede fırsat yaratmak
- İşgörenlerin zamanında öğrenme düzeylerini tespit etmek
- İşgören öğrenme aşamasında iken pekiştirme için bazı araç-gereçleri temin etmek
- Basitten karmaşığa görevleri yapılandırmak
- Belirli problemlere karşı işgörenin adapte edilebilirliğini artırmak
- Eğitimden göreve bilgi ve becerilerin pozitif transferini teşvik etmek gerekir.

Bireylerin işte göstermesi gereken yeterliklere beklenen performans, işte gösterdikleri yeterliklere de gözlenen performans adı verilmektedir. Bir işletmede beklenen performans ile gözlenen performans arasında fark olması hizmet içi eğitimin gereğine işaret eden bir problemdir (Maviş, Kozak, 1992:418).

Turizm sektöründe de diğer sektörlerde olduğu gibi hizmet içi eğitim oldukça önemli bir yere sahiptir. Konukları otelde ilk karşılayan kişiden, resepsiyondan ayrılmalarını sağlayan kişiye kadar, onların rahatı, mutluluğu ve huzurlu olması otel

çalışanlarının elindedir. Otel kapıcısının konuklara hoş bir karşılama yapması, resepsiyonun hızlı ve nazik hizmeti ve belboyun sıcakkanlı davranışı otelin uygun imajının yaratılmasında çok önemlidir. Hizmet içi eğitim, çalışanlara sadece neyi yapması ve nasıl yapması gerektiğini değil, aynı zamanda neyi söylemesi ve nasıl söylemesi gerektiğini de gösteren asla sona ermeyen bir iştir (Gray, Liguori, 1990:65). Asla sona ermeyen eğitimle çalışanların nitelikleri artırılacak ve işletmenin imajı da bu eğitimden olumlu yönde etkilenecektir.

1.2.3.2.İnformal Eğitim

Yaşam içinde kendiliğinden oluşan bir süreçtir. Amaçlı ve planlı değil, gelişigüze'dir. Kişi karşılaştığı durum ve içinde bulunduğu grubun üyeleriyle etkileşimde buldukça farkında olmadan yeni şeyler öğrenir (Fidan, Erden, 1998:13-14). Öğrenilen yeni şeyler büyük ölçüde bulunulan çevreye bağlıdır. Olumlu çevre şartlarında olumlu olabildiği gibi olumsuz çevre şartlarında olumsuz bir içeriğe de sahip olabilir (Selçuk, 1999:3). Burada önemle üzerinde durulması gereken konu, bireyin olumsuz davranışları kazanmasını önlemektir.

1.3. TURİZM EĞİTİMİ

Bir hizmet endüstrisi özelliği taşıyan turizmin beklenen ekonomik katkısı sağlaması, büyük ölçüde turisti memnun etmeye bağlı bulunmaktadır. Turisti memnun etmenin önemli koşullarından birisi de kuşkusuz kaliteli hizmet sunmaktır. Temiz bir yatak, arzuya uygun bir yemek, yeterli ilgi vb. günümüz turistinin aradığı başlıca konulardır. İstenen kalitede hizmet verilebilmesi ise büyük ölçüde turistik tesislerde çalışan personelle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle turizm sektöründe çalışan elemanların eğitimi son derece önemlidir (Çetin, 1987:2).

1.3.1. Turizm Eğitiminin Tanımı

Turizm eğitimi, diğer mesleki eğitim şekillerinden farklıdır. Turizm eğitiminde temel öğe insandır. Turizm bir eğitim endüstrisidir. Turizmde hizmetin standartları

vardır ve çoğunluğu uluslararası özellikler taşır. İşte bu nedenle turizmde insan ve işgücü eğitimi bir ayrıcalık arz eder. İnsanın iyi bir eğitimden geçmesi temel bilgilerin yanında kültür, davranış bilimleri ve teknolojik bilgiler alması ile gerçekleşir. Disiplin ve hoşgörü, turizm eğitiminin ana temasıdır (Hacıoğlu, 1992:94).

Turizm olayının ve turizm ekonomisinin halka ve öğrenim gören gençliğe öğretilmesi, turizm konusunda bilgili ve kalifiye personel ve yönetici yetiştirilmesi için yapılan çalışmalara turizm eğitimi denilmektedir (Sezgin, 2001:135).

Diğer bir tanımla turizm eğitimi; insanın insana doğrudan hizmet etmesini öğreten, ona bilgi, beceri, insan sevgisi, hoşgörü ve meslek bilinci kazandıran bir disiplindir (Gürdal, 2002:391).

1.3.2.Turizm Eğitiminin Önemi

Diğer sektörlerde olduğu gibi hizmet sektöründe de eğitim oldukça önemlidir. Hizmet sektörünün özü insandır. Günümüzde baş döndürücü hızla gelişen teknoloji hizmet sektöründeki insanın önemini azaltmamıştır. Bilakis her geçen gün eğitilmiş insan gücünün öneminin artmakta olduğu kabul edilmektedir (Ediz, 1992:73).

Hizmet sektörlerinden biri de turizm sektörüdür. Turizm sektörünün kendine has özellikleri vardır. Turistik tüketim sırasında mal ve hizmet üretiminin yapılması, stok imkânlarının sınırlı olması gibi sektörel özelliklerinin etkisi ile çağdaş turizmin gerektirdiği hizmet kalitesinin sağlanması ve turist ile turiste hizmet edenler arasındaki ilişkilerin sağlıklı ve kaliteli olarak gerçekleşmesi, büyük ölçüde sektörde istihdam edilen personelin genel mesleki formasyonuna ve teknik öğretim düzeylerinin yüksek olmasına bağlıdır. Bu yönüyle turizm ekonomik bir olay olduğu kadar sosyolojik bir takım özellikler de taşımaktadır (Timur, 1992:47).

Turizm eğitiminin önemi özellikle şu konularda ortaya çıkmaktadır (İçöz, 1994:86-87):

- 1.** Turizm eğitimi sektöre yeterli eleman sağlamak zorundadır.
- 2.** Uluslararası piyasada faaliyet gösteren işletmelerde aranan temel özelliklerden birisi de nitelikli personeldir. Örneğin; tur operatörleri, personelinin memnun kalmadıkları işletmelere turist göndermemektedirler.

3. Turizmde yalnızca üretim aşamasında değil, pazarlama, reklam ve satış aşamasında da yetenekli ve bilgili insanlara ihtiyaç vardır. Özellikle uluslararası turizm piyasasında bu tür elemanlara ihtiyaç daha fazla kendisini hissettirmektedir.

4. Mesleki eğitim düzeyindeki kalite ile ekonomik gelişme arasındaki ilişki; yetki, sorumluluk, verimlilik arasındaki bağımlılık kaliteli turizm eğitim ve öğretimini zorunlu kılmaktadır.

5. Turizm işletmelerinde personel maliyetinin işletme giderleri içinde önemli bir yer tutması nedeniyle birim personel başına elde edilen verimin yükseltilmesi gerekmektedir. Bu nedenle turizm personelinin kalitesini yükseltecek eğitim ve öğretim zorunludur.

6. Turizmde eğitim yalnızca işletmelerde çalışan personel için değil, aynı zamanda turizm alanında planlama ve politika konularında karar verecek kişiler ve bu konularda araştırma yapacak akademisyenleri yetiştirmek açısından da gereklidir.

TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği)'ın XXI. Yüzyıla Doğru Türkiye Raporu'nda uluslararası düzeyde, sektörler arası rekabette turizm, 18 sektör içinde ilk sırada yer almıştır (Gündüzalp, 1992:61). İşte turizm sektörünün sektörler arasındaki bu payını korumasının ve daha iyi yerlere taşımalarının yolu da eğitimden geçmektedir. Elbette; turizm eğitimi belirli programlar çerçevesinde yürütülürse ve çağın gerektirdiği mesleki yapıyı bünyesinde taşırsa arzu edilen hedeflere kısa zamanda ulaşılacak ve yoğun rekabet koşullarında etkili bir yönetim anlayışı sergilenecektir.

1.3.3. Turizm Eğitim ve Öğretiminin Amaçları

Mesleki eğitim belirli aşamalardan oluşur. Öncelikle kişilere genel mesleki kültür kazandıran temel mesleki eğitim verilir. Bu ilk süreci tamamlayan kişilere, teknik mesleki eğitim verilir. Bu süreç, ileri meslek eğitimi ile uzmanlığa yönelir. Sonuçta genel ve mesleki eğitim bir bütündür. Birbirini tamamlayan fonksiyonları vardır (Hacıoğlu, 1992:91).

Turizm eğitim ve öğretiminin amacı, toplumda turizm bilincini oluşturarak turizmi yaratıcı kaynakları koruyacak sevgi ve anlayışın yerleşmesini sağlamak, emeğe dayalı turizm kesiminde verimliliği artırmak; turiste doğrudan doğruya hizmet veren

personele mesleki formasyon kazandırmak; personelin yetki, yetenek ve sorumlulukları arasında dengeyi kurmaktır (Kalkan, 1994:80, İlkin, Dinçer, 1991:82).

Sezgin'e göre ise turizm eğitiminin amaçlarından bazıları şunlardır (Sezgin, 2001:135):

1. Turizm sektörüne yetişmiş kalifiye eleman temin etmek
2. Eğitim yoluyla teorik ve pratik arasında bağlantı kurmak
3. Turizm endüstrisinin gelişmesine katkıda bulunmak
4. Doğa ve insan sevgisini geliştirmek suretiyle kişiler arasında dostluk ve kardeşliği pekiştirmek
5. Turistik işletmelerde çalışanların bilgi ve becerilerini artırmak
6. Turizmin ekonomik kalkınmadaki yerini ve önemini anlatmak
7. Vatandaşların turizme ilgisini çekmek
8. Vatandaşlara olumlu bir turizm bilinci yaratmak ve turizm sektöründe çalışanlara mesleki bir formasyon kazandırmak

Görüldüğü gibi çeşitli yazarlar, turizm eğitiminin amaçları konusuna farklı açılardan yaklaşmış olsalar da, sonuçta turizm eğitiminin amaçlarının çok yönlü olduğu görülmektedir. Bireysel ve toplumsal yönü daha ağır basan turizm eğitiminin amaçlarının başarıya ulaşmasının yolu, amaçların eğitim basamağına uygun olarak seçilmesinden, amaçların değişen koşullara uygun olarak belirlenmesinden ve bu amaçlar konusunda insanların kararlı olmasından geçmektedir.

1.4. TÜRKİYE'DE TURİZM EĞİTİMİ

Türkiye'de turizmden alınan payın yıldan yıla artış göstermesi, hem mesleki hem de toplumsal yönden turizm eğitime hız verilmesini zorunlu kılmıştır. Ülkemizdeki turizm eğitimi konusunda yaşanan bu hızlı gelişmeyi yakından görebilmek için aşağıda turizm eğitiminin tarihi gelişimi ve mevcut yapısı ayrıntıları ile ele alınmıştır.

1.4.1. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Tarihçesi

Turizm eğitimine belirli bir yöntemin güvencesiyle yaklaşabilmek için, öncelikle bu alanın geçtiği tarihsel sürecin ve bugünkü durumun belirlenmesi gerekir. Türkiye’de turizm eğitime ilişkin faaliyetler, büyük ölçüde planlı dönem içerisinde gelişme göstermiş olmakla birlikte, bu işin başlangıcı planlı dönem öncesine kadar gitmektedir. 1890 yılına kadar turizm eğitim ve öğretimi ile ilgili herhangi bir düzenleme söz konusu değilken, 29 Ekim 1890’da Osmanlı Devleti’nce, “Seyyahlara Tercümanlık Edenler Hakkında 190 Sayılı Nizamname” yürürlüğe konulmuştur. Biraz yabancı dil bilen gayrimüslimler özel ve serbest bir meslek olarak tercüman rehberlik yapmışlardır. Cumhuriyet döneminde ise, 1925 yılında “1730 Sayılı Seyyah Tercümanları Hakkında Kararname” çıkarılmış ve buna göre bir de yönetmelik yayımlanmıştır. Bu konuda görevlendirilmiş olan belediyeler, bu işe tam sahip çıkmadıkları için bu kararname ile istenilenler yapılamamıştır. Bu dönemden itibaren Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, turist rehberlerinin yetiştirilmesinde ve turizm eğitim öğretimi ile ilgili yayınların hazırlanması ve yayımlanmasında önemli rol oynamıştır (Boylu, 2002:66).

Türkiye’de düzenli olarak turizm eğitimi 1953 yılında Ankara ve İzmir Ticaret liselerinde turizm meslek kurslarının açılması ve bazı turizm derneklerinin de tercüman rehberlik kurslarını düzenlemeleri ile devam etmiştir. Yine İstanbul’da 1955 yılında ve İzmir’de 1960 yılında turist rehberliği kursları açılmıştır. Bunların yanında, “7334 Sayılı İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Kanunu gereğince bir ihtisas kolu olarak turizm bölümlerinin kurulması ve 1961-1962 öğretim yılında Ankara Otelcilik Okulu’nun açılması, planlı dönemin hazırlık safhasında gerçekleşen gelişmelerdir. (Boylu, 2002:66) Planlı kalkınma dönemiyle de Türkiye’de turizm eğitime verilen önem artmaya başlamış ve 1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmuştur (Timur, 1994:46).

İkinci otelcilik okulu 1967-1968 öğretim yılında İstanbul’da açılmıştır. (İnce, 2002: 177) Özellikle turizm eğitimi ile ilgili olarak İkinci Beş yıllık Kalkınma Planı döneminden itibaren turizm personeli yetiştirilmesi konusuna eğilinmiştir; ancak çeşitli nedenler ve imkânsızlıklar sonucu, yeterli ve soruna köklü çözüm getirebilecek bir turizm eğitim-öğretim politikası uygulanamamıştır (Timur, 1994:46).

“Otelcilik Okulu” ünvanı altında eğitim veren okullar 1973-1974 öğretim yılından itibaren “Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi” adı ile faaliyetlerini sürdürmüştür

(Sezgin, 2001:137). 1975-1976 öğretim yılında ise Kuşadası'nda okullar açılmıştır (Boylu, 2002:67).

1980'li yılların başlarında turizm işletmelerinin sahibi ve yöneticileri ile yapılan bir dizi toplantı sonucunda, turizm eğitiminde yabancı dil bilgisinin önemi vurgulanarak otelcilik ve turizm meslek liselerinin önüne hazırlık sınıfı konulması ve adının "Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lisesi " olarak değiştirilmesi kararlaştırılmıştır (İnce, 2002:177). Bu okullar, 1975-1976 öğretim yılında resepsiyon, servis ve mutfak bölümleri olmak üzere üç bölüme ayrılmışken 1987-1988 öğretim yılında resepsiyon, servis, mutfak ve kat hizmetleri olarak dört bölüme, 1993-1994 öğretim yılında da resepsiyon, servis, mutfak, kat hizmetleri ve seyahat acenteciliği olarak beş bölüme ayrılmıştır (Boylu, 2002:67).

Türk ve dünya mutfaklarında istihdam edilecek yabancı dil bilir, nitelikli aşçıları yetiştirmek üzere yeni bir okul türü olarak Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi aşçıları diyarı olarak bilinen Bolu-Mengen'de 1985-1986 öğretim yılından itibaren faaliyete geçirilmiştir (İnce, 2002:177-178).

Üniversite düzeyinde turizm eğitimi ise ilk olarak, Ankara Ticaret Yüksek Öğretmen Okuluna 1965-1966 öğretim yılından itibaren turizm bölümünün ilave edilmesi ile kurulan Ankara Ticaret ve Turizm Yüksek Öğretmen Okulunda verilmeye başlanmıştır (Boylu, 2002:67). 17 yıl bu isimle faaliyetini sürdüren okulun bünyesinde İşletme-Muhasebe, Büro İdaresi ve Turizm adıyla üç bölüm mevcuttu (Çil,1995: 3). Bu okulun amacı, orta dereceli ticaret ve turizm okullarına öğretmen yetiştirmek olup, halen Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi adıyla eğitim ve bilimsel çalışma faaliyetlerine devam etmektedir (Boylu, 2002:67).

1969 yılında Ege Üniversitesi bünyesinde,1974 yılında Hacettepe Üniversitesi bünyesinde, 1975 yılında Bursa İktisadi ve İdari Bilimler Akademisi bünyesinde, 1980 yılında, Adana İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesinde; 1982 yılında, Erciyes Üniversitesi bünyesinde önlisans ve lisans düzeyinde turizm eğitimi veren birimler kurulmuş ve zaman içerisinde sayıları artmıştır (Boylu, 2002,67).

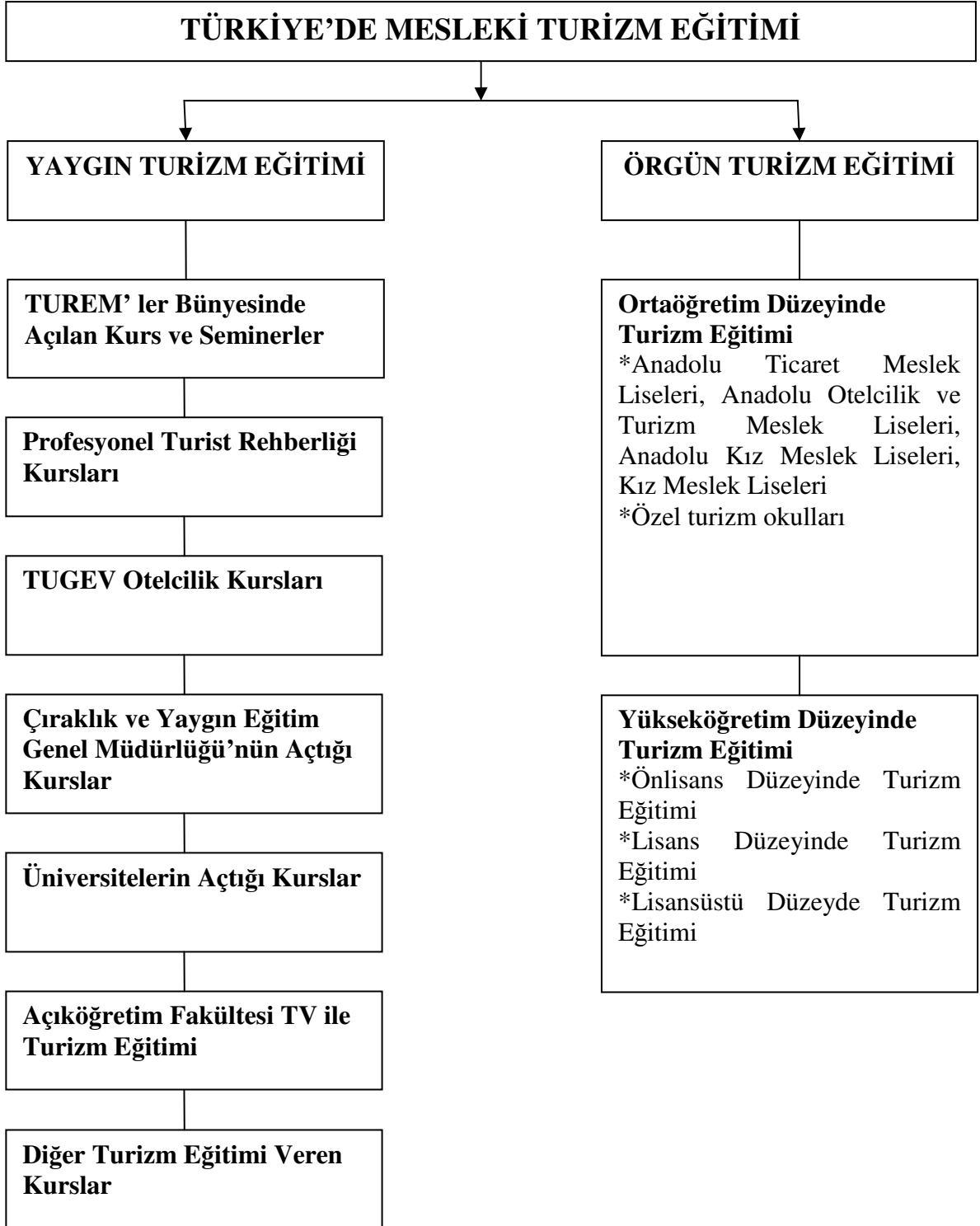
Türkiye'deki turizm eğitiminin yapısı bundan sonrada gelişerek bugünkü durumunu almıştır. 1982'den sonra bu alandaki gelişmelerden söz etmek ile Türkiye'de turizm eğitiminin bugünkü yapısından söz etmek arasında fark görülmemektedir. Bu

nedenle, tarihçe konusuna burada son verilerek aşağıdaki kısımlarda Türkiye’de turizm eğitiminin yapısından söz edilecektir.

1.4.2. Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı

Türkiye’de mesleki turizm eğitimi sistemi, genel mesleki eğitimin yapısına uygun olarak örgün turizm eğitimi ve yaygın turizm eğitimi olmak üzere iki şekilde planlanmıştır (Tablo 1). Örgün turizm eğitimi, bir diplomaya yönelik turizm eğitimini; yaygın turizm eğitimi ise bir sertifikaya yönelik turizm eğitimini ifade etmektedir (Hacıoğlu, 1992:92).

Tablo 1: Türkiye'deki Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısı

Kaynak: Avcıkurt, Cevdet. **Turizmin Güncel Sorunları**, Ders Notu, Balıkesir, 2003: 16-23'ten yararlanılarak hazırlanmıştır.

1.4.2.1.Örgün Turizm Eğitimi

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren ortaöğretim kurumları ile YÖK (Yüksek Öğretim Kurulu)’e bağlı olarak faaliyet gösteren önlisans, lisans, lisansüstü ve doktora programlarından oluşmaktadır. Bazı ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında turizmin önemini vurgulamak amacıyla okutulan seçmeli turizm dersleri de bu kapsamdadır (Öztaş, 2002:94).

1.4.2.1.1.Ortaöğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

Türkiye’de ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi veren okullar; Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Kız Meslek Liseleri, Anadolu Kız Meslek Liseleri’dir. Bu okulların dışında özel okul statüsünde turizm eğitimi veren okullar da mevcuttur (Avcıkurt, 2003:23-25).

Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, bünyesinde farklı bölümleri barındıran ilköğretim okulu üzerine dört yıl (Hazırlık+3) eğitim süreli meslek liseleridir. Öğrenciler 9.sınıfta bu bölümlerden birine yönlendirilerek eğitimlerini sürdürürler. Bu bölümlerden biri de turizmdir. Bu bölümde resepsiyon (Önbüro), Servis, Mutfak, Kat hizmetleri, Seyahat Acenteciliği dalları o yörenin özelliklerine ve ihtiyacına göre açılabilmektedir. Turizm alanının ilgili dalından mezun olan öğrenciler nitelikli ara eleman olarak turizm sektöründe istihdam edilebilmektedirler. Turizm alanında diğer alanlarda okutulan genel kültür dersleri ile birlikte Bilgisayar, Resepsiyon-Muhasebe Teknikleri ve Uygulaması, Servis Teknikleri ve Uygulaması, Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması, Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması, Seyahat Acenteciliği ve Tur Operatörlüğü Teknikleri ve Uygulaması, Konaklama Tesisleri ve Muhasebesi, Türk Mutfağı, İçecek Bilgisi, Otel İşletmeciliği, Turizm Pazarlaması, Gıda Teknolojisi, Turizm Hukuku, Animasyon, Diksiyon, İşletme Bilgisi gibi dersler okutulmaktadır (<http://www.meb.gov.tr>).

Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, sektörün ihtiyaç duyduğu yabancı dil bilir nitelikli elemanları yetiştiren, öğrencileri hem mesleğe hem de yüksek öğrenime hazırlayan bir yılı hazırlık sınıfı olmak üzere ilköğretim okulu üzerine dört yıl (Hazırlık+3) eğitim süreli meslek liseleridir. Yabancı dil eğitiminin yanı sıra bu okulların diğer sınıflarında da yabancı dile ağırlık verilmekte ve bazı dersler yabancı

dille okutulmaktadır. Öğrencilere genel bilgi dersleri ile birlikte; Resepsiyon Muhasebe Teknikleri ve Uygulaması, Servis Teknikleri ve Uygulaması, Yemek Pişirme Teknikleri ve Uygulaması, Kat Hizmetleri Teknikleri ve Uygulaması ve İnsan İlişkileri dersleri ile ortak olarak mesleğe geçiş ve mesleğe yönlendirme eğitimi verilmektedir. Öğrenciler 10. Sınıfta; Resepsiyon, Servis, Mutfak, Kat Hizmetleri, Seyahat Acenteciliği, bölümlerinden birinde uzmanlaşarak eğitimlerini sürdürürler. Bu okullarda öğrenim gören öğrenciler her yıl Ekim-Mart ayları arasında teorik ve uygulamalı eğitimlerini okulda; Nisan-Eylül ayları arasında uygulamalı (beceri) eğitimlerini bu alanda faaliyet gösteren otellerde veya diğer turistik tesislerde yapmaktadırlar (<http://www.meb.gov.tr>).

Ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi veren okullardan bir diğeri Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Liseleri'dir. Bünyesinde birçok bölüm barındıran Anadolu Kız Meslek ve Kız Meslek Liseleri'nin turizmle ilgili olan bölümü Ağırlama ve Gıda Teknolojisi bölümüdür. Bu bölümde amaç, bireyleri ağırlama ve gıda sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikte yetiştirmek, bireye mesleği ile ilgili bilgi ve becerilerin yanında problem çözme, yeniliklere uyum sağlama, alanında kendini geliştirme becerisi kazandırmaktır. Mutfak Hizmetleri, Servis Hizmetleri, Kurum Beslenmesi, Gıda Analizleri ve Kat Hizmetleri olmak üzere beş daldan oluşmaktadır (<http://bakirkoykml.k12.tr>). Bu okulların dışında, özel eğitim kurumlarında da turizm eğitimi verilmektedir.

Türkiye'de ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi, ülke turizminin ara eleman ihtiyacını çeşitli bölümlerde karşılama görevini üstlenmiştir. Ülke ekonomisinin büyümesi ve kalkınmasındaki yeri ve önemi nedeniyle turizm sektörüne artarak devam eden ilgi neticesinde tüm düzeyde olduğu gibi ortaöğretim kurumlarında da eğitime ağırlık verilmiştir. Özellikle son yıllarda sayıları gün geçtikçe artan özel okullar turizmde de kendini göstermiştir ve birçok yerde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı özel turizm okulu açılmıştır. Böylece, hem kamusal hem de özel düzeyde turizmin ara eleman ihtiyacı karşılanmaktadır.

1.4.2.1.2 Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi

2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu Kanununa göre yükseköğretim, Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim-öğretimin tümüdür (<http://www.yok.gov.tr>).

Türkiye’de yükseköğretim düzeyinde turizm eğitimi önlisans, lisans ve yüksek lisans olmak üzere 3 şekilde yürütülmektedir. 3 şekilde yürütülen bu eğitimin genel olarak amaçları şunlardır (Avcıkurt, 2003:26):

1. Gelişen sosyo-ekonomik bir olay olan turizmin ülke açısından bilimsel analizini yapmak

2. Turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu orta ve üst kademe yöneticilerini yetiştirmek

3. Mesleki yükseköğrenim gören turizm yöneticilerinin emrinde çalışacak kişilerin yetiştirilmesini daha hızlı ve kolay sağlayacak bir eğitim programı geliştirmek

4. İşletmelerin verimli, kârlı ve turizmin ülke yararına devamını sağlayabilecek önlemlerin alınmasını gerçekleştirmek

5. Turizm yatırımlarının işletmeler için olduğu kadar ülke yararına da gelişmesini planlamak

6. Modern işletmecilik tekniklerinin ülkemizde uygulanmasını sağlamak

7. Yükseköğrenim mezunları çoğaldıkça, ülkenin turizm politikasının saptanmasında ve uygulanmasında akılcı, bilimsel bir rol oynayacak kişileri yetiştirmek

Görüldüğü gibi ister önlisans, lisans, isterse de yüksek lisans düzeyinde olsun yükseköğretim turizm eğitimi ile nitelikli insanların yetişmesi sağlanacak, bilim ışığı altında sektörün daha iyi analizinin yapılması sağlanacak ve sorunlara kısa zamanda etkili çözümler üretilebilmesinin yolu açılacaktır. Bu yönüyle de yükseköğretim turizm eğitimi, ülke turizminin daha çağdaş bir boyuta taşınmasında önemli bir yere sahiptir.

1.4.2.1.2.1.Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu Kanununa göre önlisans, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyıllık bir programı kapsayan ve belirli mesleklere yönelik ara insan gücünü yetiştirmeyi amaçlayan veya lisans öğretiminin ilk kademesini teşkil eden bir yükseköğretimdir. Türkiye’de önlisans eğitim meslek yüksekokullarında verilmektedir. Meslek yüksekokulu ise belirli mesleklere yönelik ara insan gücü yetiştirmeyi

amaçlayan dört yarıyılık eğitim-öğretim sürdüren bir yükseköğretim kurumudur (<http://www.yok.gov.tr>).

Türkiye’de önlisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların amacı, turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu tecrübeli, becerikli, yabancı dil bilen insan gücünü ve orta kademe yöneticisini yetiştirmektir (Avcıkurt, 2003:27).

Türkiye’de önlisans düzeyinde turizm eğitimi “Turizm ve Otel İşletmeciliği”, “Aşçılık”, “Turizm Rehberliği”, “Turizm ve Seyahat İşletmeciliği” ve “Gastronomi ve Mutfak Sanatları” programlarında verilmektedir. 2005 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’na göre 49 üniversitede önlisans düzeyinde turizm eğitimi verilmektedir. Bunların 8’i vakıf üniversitelerine ait iken 41’i devlet üniversitelerine aittir. Toplam okul sayısı ise 100’dür. Bunların 8 tanesi vakıf üniversitelerine, geriye kalan 92’si ise devlet üniversitelerine aittir (EK 1).

Önlisans düzeyinde turizm eğitimi veren bölümler arasında en yaygın olan ve eşit ağırlık puan türüne göre öğrenci alan bir program olan “Turizm ve Otel İşletmeciliği” programı 96 farklı meslek yüksekokulda 8.110 toplam kontenjanla eğitim vermektedir (EK 2).

“Aşçılık” programı 5 üniversite bünyesinde sadece normal öğretim düzeyinde faaliyet göstermektedir. Sözel puan türüne göre öğrenci alımının yapıldığı bu bölümün 2005 verilerine göre toplam kontenjanı 140’dır (Tablo 2).

Tablo 2: Eğitim Kurumlarının Aşçılık Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Afyon	Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon MYO	30	-	30
2	Bolu	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Mengen MYO	30	-	30
3	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi Eskişehir MYO	30	-	30
4	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi Gaziantep MYO	30	-	30
5	Muğla	Muğla Üniversitesi Muğla MYO	20	-	20
Toplam			140	-	140

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm Rehberliği” programı 13 okulda normal ve ikinci öğretim düzeyinde verilmektedir. Bu okulların tümünde normal öğretim varken 5’inde hem normal hem de ikinci öğretim vardır. Toplam öğrenci kontenjanı ise 1.000’dir (Tablo 3).

Tablo 3: Eğitim Kurumlarının Turizm Rehberliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Ankara	Ankara Üniversitesi Beypazarı MYO	40	-	40
2	Ankara	Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	50	-	50
3	Isparta	Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç MYO	50	40	90
4	Mersin	Mersin Üniversitesi Anamur MYO	50	-	50
5	Mersin	Selçuk Üniversitesi Silifke Taşucu MYO	80	40	120
6	İstanbul	Beykent Üniversitesi MYO	40	-	40
7	İstanbul	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	30	-	30
8	Kars	Kafkas Üniversitesi Kars MYO	40	-	40
9	Kocaeli	Kocaeli Üniversitesi Derbent MYO	60	-	60
10	Konya	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	100	90	190
11	Konya	Selçuk Üniversitesi Beyşehir MYO	50	50	100
12	Van	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van MYO	30	-	30
13	Karabük	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Safranbolu MYO	80	80	160
		Toplam	700	300	1000

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm ve Seyahat İşletmeciliği” programı 11 üniversitede 16 MYO (Meslek Yüksekokulu)’da 16’sı normal öğretim, 6’sı ikinci öğretim olmak üzere 22 adettir. Normal öğretim kontenjanı 785, ikinci öğretim kontenjanı ise 330’dur (Tablo 4).

Tablo 4: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Ankara	Ankara Üniversitesi Beypazarı MYO	40	-	40
2	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	60	60	120
3	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Manavgat MYO	50	-	50
4	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Didim MYO	30	-	30
5	Bursa	Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	30	-	30
6	Mersin	Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	45	-	45
7	Mersin	Mersin Üniversitesi Anamur MYO	50	-	50
8	Mersin	Selçuk Üniversitesi Silifke Taşucu MYO	80	40	120
9	İstanbul	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	30	-	30
10	Kocaeli	Kocaeli Üniversitesi Derbent MYO	70	70	140
11	Konya	Selçuk Üniversitesi Beyşehir MYO	50	-	50
12	Muğla	Muğla Üniversitesi Muğla MYO	60	60	120
13	Muğla	Muğla Üniversitesi Fethiye Ali Sıtkı-Mefharet Koçman MYO	50	-	50
14	Muğla	Muğla Üniversitesi Ortaca MYO	60	60	120
15	Nevşehir	Erciyes Üniversitesi Nevşehir MYO	40	40	80
16	Sakarya	Sakarya Üniversitesi Sapanca MYO	40	-	40
Toplam			785	330	1115

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Sözel puan türü ile öğrenci alan ve sadece Adnan Menderes Üniversitesi Didim MYO bünyesinde bulunan “Gastronomi ve Mutfak Sanatları” programı normal öğretim düzeyinde verilmektedir. Toplam kontenjanı ise 30’dur (Tablo 5).

Tablo 5: Eğitim Kurumlarının Gastronomi ve Mutfak Sanatları Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Didim MYO	30	-	30
Toplam			30	-	30

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

1.4.2.1.2.2.Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi

Lisans düzeyinde turizm eğitimi, ortaöğretime dayalı, en az sekiz yarıyılık bir programı kapsayan bir yükseköğretimdir. Fakülte ve yüksekokullarda verilen eğitimi kapsamaktadır. 2547 sayılı Yükseköğretim Kurulu Kanununa göre fakülte; yüksek düzeyde eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan, kendisine birimler bağlanabilen bir yükseköğretim kurumudur. Yine aynı kanuna göre yüksekokul, belirli bir mesleğe yönelik eğitim-öğretime ağırlık veren bir yükseköğretim kurumudur (<http://www.yok.gov.tr>).

Lisans düzeyinde turizm eğitiminin amaçları, üçüncü bölümde ele alınacak okullar dışındaki bazı okullar üzerinde kurulduğu akademik birimler de dikkate alınarak aşağıda incelenmiştir.

Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinin turizmle ilgili bölümlerinin temel amacı, ortaöğretim kurumlarının öğretmen ihtiyacının karşılanması olmakla birlikte, üniversitelerin ihtiyaç duyduğu öğretim görevlisi ve araştırma görevlisinin ve diğer turizmle ilgili kuruluşlarda çalışacak elemanların yetiştirilmesi de amaçları arasında yer almaktadır (<http://www.ttef.gazi.edu.tr>).

Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu amaçlarının, turizm sektörünün ve turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu nitelikli orta ve üst kademe yönetici adayları ve turist rehberleri yetiştirmek olarak ifade ederken Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu da amaçlarının orta ve üst kademe yöneticiler yetiştirmek olduğunu belirtmiştir (<http://www.euniv.edu.tr>, <http://turizm.ege.edu.tr>).

Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ise amaçlarının turizm sektörüne üst düzey yönetici adayları yanında konu ile ilgili araştırmacılar yetiştirmek olduğunu belirtmiştir (<http://www.mersin.edu.tr>).

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu amaçlarını bir hizmet sektörü olarak ülke ekonomisine önemli katkısı olan turizm alanında görev alacak, konusunda uzmanlaşmış, iyi derecede İngilizce yanı sıra ikinci bir yabancı dil bilen, uluslararası düzeyde yenilikleri takip eden, yönetici adayları mezunlar yetiştirmek olarak ifade etmiştir (<http://www.atioyo.ibu.edu.tr>).

Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümünün amaçlarını, turizm sektöründe faaliyet gösteren firmaların öncelikle işletme

olduğu ve özel hizmet işletmesi olmanın bu gerçeği izlediği inancıyla, turizm işletmeciliği programını güçlü bir işletmecilik programı üzerine dayandırmayı öngörmüştür. Öğretim programı, yönetsel liderliği öne alan, kuramsal ve teknik bilgiyi, liderlik becerilerini de geliştirmeyi amaçlayan bir biçimde tasarlanmıştır. Mezunlarının turizm endüstrisinde yönetsel liderler olmaları temel amaç olarak öngörülmüştür (<http://ibf.baskent.edu.tr>).

İstanbul Ticaret Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü amaçlarının, ülke turizmine, ekonomik ve ticari yaşamına katkı verecek nitelikli insan gücünü yetiştirmek ve geliştirmek; bu gücü kullanarak bilim ve teknolojik gelişmeleri küresel boyutta izlemek, ürettiği bilgileri sadece teknik anlamda değil, ancak kişisel ve bilimsel anlamda da değişen dünyaya ve yaşadığı topluma, güvenilir ve etik kurallarından, ödün vermeden aktarmak olduğunu belirtmiştir (<http://www.iticu.edu.tr>).

Yeditepe Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü amaçlarını turizm ve turizm ile ilişkili olan sektörlere geniş bilgi ve becerilerle donanmış profesyonel yönetici ve girişimci adayları kazandırmak, Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği bölümü ise sektörün gelişmesine katkıda bulunabilecek elemanlar yetiştirmek ve bu elemanların turizm işletmeciliği yönetiminde karar verme becerilerini geliştirip uzmanlaşmalarını sağlamak olarak ifade etmiştir (<http://www.yeditepe.edu.tr/7tepe>, <http://www.halic.edu.tr>).

Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi 2005 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’na göre, “Konaklama İşletmeciliği”, “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği”, “Yiyecek-İçecek İşletmeciliği”, “Seyahat İşletmeciliği”, “Turist Rehberliği”, “Turizm İşletmeciliği”, “Turizm ve Otelcilik”, “Turizm ve Rehberlik”, “Turizm ve Otel İşletmeciliği”, “Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik”, “Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği”, “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği” olmak üzere 12 bölümde verilmektedir.

Türkiye’de 1992 yılından itibaren yeni üniversitelerin açılması ile turizm lisans programlarının sayılarında büyük bir artış olmuştur (Ünlüönen, Boylu, 2005:21). Öyle ki, 2005 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu’na göre toplam 25 üniversitede lisans düzeyinde turizm eğitimi verilmekte ve bunların 17’si devlet üniversitesi, geriye kalan 8’i de vakıf üniversitesidir. Toplam okul sayısı 27’dir (EK 3).

Bunların 11’i Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, 4’ü İşletme Fakültesi, 3’ü İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 3’ü Ticari Bilimler Fakültesi, 1’i Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, 1’i Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, 1’i Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu, 1’i Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu, 1’i Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi, 1’i Bilgisayar ve Turizm Yüksekokulu bünyesinde faaliyet göstermektedir.

“Konaklama İşletmeciliği” programı 7 üniversite bünyesinde normal ve ikinci öğretim düzeyinde faaliyet göstermekte ve toplam kontenjanı 2005 verilerine göre 535’tir (Tablo 6).

Tablo 6: Eğitim Kurumlarının Konaklama İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	50	50	100
2	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	60	60	120
3	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	60	60	120
4	Çanakkale	Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	40	-	40
5	Adana	Çukurova Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	35	-	35
6	İzmir	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Y.O.	40	-	40
7	Muğla	Muğla Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	40	40	80
Toplam			325	210	535

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği” ile “Yiyecek-İçecek İşletmeciliği” programı sadece Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda bulunmaktadır. Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği programı hem normal hem de ikinci öğretim düzeyinde verilmektedir ve toplam kontenjanı 100’dür. (Tablo 7) “Yiyecek-İçecek İşletmeciliği” programı ise sadece normal öğretim düzeyinde verilmektedir ve toplam kontenjanı ise 25’tir (Tablo 8).

Tablo 7: Eğitim Kurumlarının Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	50	50	100
		Toplam	50	50	100

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Tablo 8: Eğitim Kurumlarının Yiyecek-İçecek İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	25	-	25
		Toplam	25	-	25

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turist Rehberliği” programı 3 üniversitede normal öğretim düzeyinde faaliyet göstermekte ve toplam kontenjanı ise 115’ tir (Tablo 9).

Tablo 9: Eğitim Kurumlarının Turist Rehberliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	30	-	30
2	İzmir	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Y.O.	45	-	45
3	Nevşehir	Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	40	-	40
		Toplam	115	-	115

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Seyahat İşletmeciliği” programı 5 üniversitede, normal ve ikinci öğretim düzeyinde yürütülmektedir ve toplam kontenjanı ise 400’dür (Tablo 10).

Tablo 10: Eğitim Kurumlarının Seyahat İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	60	60	120
2	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	60	60	120
3	Çanakkale	Onsekiz Mart Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	40	-	40
4	İzmir	Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Y.O.	40	-	40
5	Muğla	Muğla Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	40	40	80
Toplam			240	160	400

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm ve Otelcilik” programı 2 üniversitede normal öğretim düzeyinde faaliyet göstermekte ve toplam kontenjanı ise 80’dir (Tablo 11).

Tablo 11: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Otelcilik Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan	Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	
1	Ankara	Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi	35=>5’i Burslu	35
2	İstanbul	Okan Üniversitesi Bilgisayar ve Turizm Y.O.	45=>5’i Burslu	45
Toplam			80	80

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm İşletmeciliği” programı 9 üniversitede normal ve ikinci öğretim düzeyinde faaliyet göstermektedir. Normal öğretimde 392, ikinci öğretimde 50 olmak üzere 442 toplam öğrenci kontenjanına sahiptir. Bunlardan 17’si burslu programdır (Tablo 12).

Tablo 12: Eğitim Kurumlarının Turizm İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Alanya İşletme Fakültesi	40	-	40
2	Ankara	Atılım Üniversitesi İşletme Fakültesi	17=>2’si Burslu	-	17
3	Ankara	Başkent Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	35 =>5’i Burslu	-	35
4	İstanbul	Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Y.O.	50	-	50
5	İstanbul	Haliç Üniversitesi İşletme Fakültesi	62=>2’si Burslu	-	62
6	İstanbul	İstanbul Ticaret Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi	53=>3’ü Burslu	-	53
7	İstanbul	Kadir Has Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	35=>5’i Burslu	-	35
8	İzmir	Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi	40	-	40
9	Sakarya	Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	60	50	110
Toplam			392	50	442

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm ve Rehberlik” programı ise sadece Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi çatısı altında normal öğretim düzeyinde toplam 35 kontenjanı ile eğitime devam etmektedir (Tablo 13).

Tablo 13: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Rehberlik Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan	Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	
1	Ankara	Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi	35=>5'i Burslu	35
Toplam			35	35

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm ve Otel İşletmeciliği” programı 3 üniversite bünyesinde normal ve ikinci öğretim olmak üzere toplam 250 kontenjanla faaliyet göstermektedir. Bunlardan 10'u burslu programdır (Tablo 14).

Tablo 14: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Otel İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Ankara	Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Y.O.	105 =>5'i Burslu	-	105
2	Hatay	Mustafa Kemal Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	50	50	100
3	İstanbul	Yeditepe Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi	45=>5'i Burslu	-	45
Toplam			200	50	250

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

“Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik” programı 2 üniversitede, normal öğretimde 100, ikinci öğretimde 60 olmak üzere toplam 160 öğrenci kontenjanıyla eğitime devam etmektedir (Tablo 15).

Tablo 15: Eğitim Kurumlarının Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Nevşehir	Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	40	-	40
2	Mersin	Mersin Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	60	60	120
Toplam			100	60	160

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Türkiye’de sadece Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinde bulunan “Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği”, “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği” programları normal öğretim düzeyinde ve her bir bölüm toplam 70 kontenjana sahip olmak üzere faaliyet göstermektedir (Tablo 16-17).

Tablo 16: Eğitim Kurumlarının Konaklama İşletmeciliği Öğretmenliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan	Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	
1	Ankara	Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi	70	70
Toplam			70	70

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Tablo 17: Eğitim Kurumlarının Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Öğretmenliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim		
1	Ankara	Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi	70		70
		Toplam	70		70

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu ile Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulunun normal öğretimde 100'er öğrenci kontenjanı varken Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun ise 80 öğrenci kontenjanı vardır (Tablo 18).

Tablo 18: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Bolu	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Akçakoca Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	100	-	100
2	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Y.O.	100	-	100
3	Tokat	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O.	80	-	80
		Toplam	280	-	280

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Türkiye’de 2005 yılı itibariyle önlisans düzeyinde turizm eğitimi veren devlet üniversitelerinin kontenjanı 9415 iken vakıf üniversitelerinininki ise 880’dir. Lisans düzeyinde turizm eğitimi veren devlet üniversitelerinde kontenjan 2095, vakıf üniversitelerinde ise kontenjan sadece 467’dir (Tablo 19).

Tablo 19: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans ve Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Kontenjanları

Üniversiteler	Önlisans Kontenjan	Lisans Kontenjan
Devlet	9415	2095
Vakıf	880	467

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Türkiye’de 2005 yılı itibariyle önlisans, lisans düzeyinde turizm eğitimi veren devlet ve vakıf üniversitelerinin normal öğretim, ikinci öğretim ve toplam kontenjanları ile bölgesel dağılımları sırasıyla Tablo 20, 21 ve 22’de verilmiştir.

Tablo 20: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Normal Öğretim, İkinci Öğretim ve Toplam Kontenjanları

Üniversite	Normal Öğretim	İkinci Öğretim	Toplam Kontenjan
Devlet	6200	3215	9415
Vakıf	880 (11’i Burslu)	-	880
Toplam	7080	3215	10295

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Tablo 21: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet ve Vakıf Üniversitelerinin Normal Öğretim, İkinci Öğretim ve Toplam Kontenjanları

Üniversite	Normal Öğretim	İkinci Öğretim	Toplam Kontenjan
Devlet	1515	580	2095
Vakıf	467 (42’si Burslu)	-	467
Toplam	1982	580	2562

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Tablo 22: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans ve Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Okulların Coğrafi Bölgelere Göre Dağılımı

Bölgeler	Önlisans Okul Sayısı	Lisans Okul Sayısı
Akdeniz Bölgesi	16	5
Doğu Anadolu Bölgesi	10	-
Ege Bölgesi	14	4
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	5	-
İç Anadolu Bölgesi	14	7
Karadeniz Bölgesi	18	2
Marmara Bölgesi	23	9
Toplam	100	27

Kaynak: ÖSYM, 2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu, Ankara

Tablo 23’te lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenci sayıları ile mezun sayıları öğretim yılları itibariyle verilmiştir. 1983-1984 öğretim yılında öğrenci sayısı 1.879 iken 2002-2003 yılında yaklaşık 3 kat artarak 7.298’e ulaşmıştır. 1982-1983 öğretim sonunda 269 olan turizm lisans programı mezun sayısı, 2001-2002 öğretim yılı sonunda 1.138’e ulaşmıştır (Ünlüöner, Boylu, 2005:21). 2005-2006 öğretim yılına gelindiğinde turizm eğitimi alan öğrenci sayısı 11.009’a, toplam mezun sayısı ise 18.164’e ulaşmıştır.

Tablo 23: Öğretim Yılları İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayıları ve Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerden Öğretim Yılları Sonu İtibariyle Mezun Olanların Sayıları

Öğretim Yılları	Turizm Eğitimi Alan Öğrenci Sayıları	Turizm Eğitimi Alarak Mezun Olan Öğrenci Sayıları
1982-1983	-	269
1983-1984	1.879	205
1984-1985	2.465	258
1985-1986	2.602	317
1986-1987	2.829	446
1987-1988	2.950	515
1988-1989	3.127	403
1989-1990	3.562	460
1990-1991	3.970	556
1991-1992	4.260	625
1992-1993	5.116	731
1993-1994	5.843	793
1994-1995	6.439	957
1995-1996	6.544	1.054
1996-1997	6.991	1.102
1997-1998	7.267	1.193
1998-1999	7.102	1.457
1999-2000	6.801	1.196
2000-2001	6.774	1.091
2001-2002	6.851	1.138
2002-2003	7.298	1.029
2003-2004	8.247	1.155
2004-2005	9.430	1.214
2005-2006	11.009	-

Kaynak: Ünlüönen, Kurban, Boylu, Yasin. <http://www.e-sosder.com>, 2005:22, ÖSYM, **Yükseköğretim İstatistikleri Kitabı**'ndan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Çalışmamızın temelini oluşturması nedeniyle lisans düzeyinde turizm eğitimi, "Türkiye'de Lisans Düzeyinde Turizm Eğitiminin Sorunları" başlığı altında ileride tekrar ele alınacaktır.

1.4.2.1.2.3.Lisansüstü Düzeyde Turizm Eğitimi

Lisansüstü düzeydeki turizm eğitimi yüksek lisans ve doktora programlarını kapsamaktadır ve eğitimi üniversitelere bağlı enstitülerde verilmektedir. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa göre enstitü, üniversitelerde ve fakültelerde birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü, eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve

uygulama yapan bir yükseköğretim kurumudur (<http://www.yok.gov.tr>). Yüksek lisans ve doktora eğitiminin amacı, ülkemizin turizm politikası ve planlaması konusunda bilimsel araştırma yapabilecek, turizm sorunlarını akılcı yaklaşımlarla analiz edip çözümlenecek uzmanları ve turizm eğitimi veren okulların öğretim elemanlarını yetiştirmektir (Koçak, 1998:86).

1.4.2.2. Yaygın Turizm Eğitimi

Türkiye’de yaygın turizm eğitimi; Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın açtığı kurslar, Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı(TUGEV)’nin açtığı kurslar, Çıracılık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı kurslar, üniversitelerin katkılarıyla açılan ücretli kurslar, Açık Öğretim Fakültesinin televizyonla turizm eğitimi programı ve diğer turizm eğitimi veren kurumların açtığı kurslardan oluşmaktadır.

Yaygın turizm eğitimi veren kurumlardan biri, 265 sayılı Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kanununun 8 ve 26.maddelerine dayanarak turizm endüstrisinin çeşitli alanlarında ihtiyaç duyulan personele, faaliyet dallarında formasyon kazandırmak ve geliştirmek, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı personeline de kurs ve seminerler yoluyla hizmet içi eğitim vermek amacıyla kurulan Turizm Eğitim Merkezleri(TUREM)’dir. TUREM’lerde turizm işletmelerinde çalışmak isteyenlere yönelik iş garantili ve ücretsiz olmak üzere “Turizm İşletmelerine Personel Yetiştirme Temel Eğitim Kursları” adı altında mesleki turizm eğitim programları düzenlenmektedir. Bu kurslar önbüro, yiyecek-içecek servisi, yiyecek üretimi ve kat hizmetleri olmak üzere dört dalda açılmaktadır. Bu kurslar dışında TUREM’ler kapsamında açılan diğer kurs ve seminerler şunlardır (<http://www.kultur.gov.tr>):

- 4 ve 5 yıldızlı oteller ile 1. sınıf tatil köylerinde çalışan departman şefi ve daha üst düzeydeki yöneticilere eğitici formasyonu kazandırmak amacıyla açılan “Liderlik ve İşgücü Geliştirme Seminerleri
- Turizm işletmelerinde bölüm müdürü, müdür yardımcısı ve şef düzeyinde görev yapan personele, sahip oldukları alan bilgileri ile deneyimlerini alt kademe çalışanlara etkin bir biçimde aktarabilmesi amacıyla açılan “Yöneticileri Eğitici Olarak Yetiştirme Kursu”

- Turizm işletmelerinde çalışan personelin hizmet standardının yükseltilebilmesi için iletişim prensipleri ve teknikleri konusunda bilgi vererek çalışanların sosyal becerilerini geliştirmek amacıyla açılan “Sosyal Davranışlar Semineri”
- Turizm İşletmelerinde önbüro, yiyecek ve içecek servisi, kat hizmetleri ve yiyecek üretimi dallarında çalışmakta olan personelin mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek amacıyla açılan “İşbaşı Eğitimi Kursu”
- Ev pansiyonculuğu yapmakta veya pansiyonda çalışmakta olanlara işlerini daha bilinçli olarak yürütmelerini sağlamak amacıyla açılan “Ev Pansiyonculuğu Eğitimi Kursu” düzenlenmektedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde açılan kurslardan biri de Profesyonel Turist Rehberliği Kurslarıdır. Bu kurslar, Türkiye'yi yerli ve yabancı turistlere en iyi şekilde tanıttak ve onlara gezileri süresince yardımcı olacak ve doğru bilgileri verebilecek kişilere ulaşabilmek amacıyla açılır (<http://www.tureb.org.tr>). Profesyonel Turist Rehberliği yönetmeliğine göre, kursların süresi toplam beş yüz altmış ders saati ve yedi aydır; ancak toplam beş yüz altmış ders saati yedi aydan önce de tamamlanabilir. Kurs süresince ve kurs programındaki teorik derslerin bitiminden sonra yapılacak yurtiçi uygulama gezilerinin süresi de en az otuz altı takvim günüdür (<http://www.kultur.gov.tr>).

Yaygın turizm eğitimini yürüten bir diğer kuruluş TUGEV (Turizm Geliştirme ve Eğitim Vakfı)'dir. TUGEV; Turizm Bakanlığı işbirliği ile herhangi bir kâr amacı gütmeksizin Türkiye'deki konaklama, seyahat ve akademik bünyedeki sektör temsilcileri tarafından 1985 yılında kurulmuştur. Türk turizm endüstrisinin işgücü kalitesini en üst düzeye çıkarmak için mesleki ve üst düzeyde turizm eğitim birimlerinin müfredat programlarının gelişmesine tavsiyelerle katkıda bulunmak ve var olan eğitim programlarını araştırmak amacıyla kurulmuştur (<http://www.tugev.org>). Vakıf, daha önceleri doğrudan işlettiği Otelcilik ve Turizm Eğitim Merkezi'ndeki eğitim faaliyetleri dışında sektörde çalışanlar için işbaşı eğitim programları, meslek geliştirme kursları, üniversitelerde sertifika programları, lisan kursları, seminerler düzenlemekte, eğitimcilerin eğitimi için yabancı uzmanların katılımı ile özel programlar uygulamakta, sektör mensubu ve eğitimciler için yurtdışında eğitim ve staj imkânı yaratmakta, işletmeler için özel programlar uygulamaktadır. Dünya Turizm Örgütü, AMFORT (Otel

ve Yiyecek-İçecek Sektöründe Eğitim Dünya Birliği), EFCT (Avrupa Konferans Şehirleri Federasyonu) ve CMDT (Akdeniz Turizminin Geliştirilmesi Komisyonu), ICCA (Uluslararası Kongre ve Toplantı Birliği) üyesi olan TUGEV, çeşitli Avrupa Üniversiteleri ile ikili anlaşmaları ile Turizm Araştırmalarını ve Eğitim modellerini dünyadan ülkemize taşıyan bir örgüttür (<http://www.gap-dogu-kalkinma.com>).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü bünyesinde çıraklık eğitimi ve halk eğitimi olmak üzere iki türlü olarak yaygın turizm eğitimi yapılmaktadır. Halk Eğitim merkezlerinde Kültür ve Turizm Bakanlığı işbirliğiyle düzenlenen Amatör Turist Rehberliği, Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü Kursu, resmi ve özel havacılık kurum ve kuruluşları işbirliğiyle de Uçucu Hostes Yetiştirme Kursu düzenlenmektedir. Bu kurslar dışında Otel Resepsiyoncusu Yetiştirme Kursu, Otelcilik ve Turizm Eğitimi Kursları, Seyahat Servis Elemanı (Otobüs-Tren) Yetiştiriciliği Kursu, Turizm Danışma Elemanı Yetiştirme Kursu, Yiyecek Hazırlama ve Pişirme Teknikleri Kursu, Aşçılık-Sıcak Mutfak Kursu, Aşçılık-Soğuk Mutfak Kursu, Aşçılık-Tabldot Kursu, Aşçılık Kursu (Genel), Aşçı Yardımcısı Yetiştirme Kursu, Catering Servis İşletmecisi Yetiştirme Kursu, Garson Yetiştirme Kursu, İçecek Hazırlama Kursu, Konaklama Tesisleri Muhasebesi Kursu da düzenlenmektedir. Yine Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğüne bağlı olarak faaliyet gösteren “Çıraklık Eğitimi” kapsamında meslek alanı otelcilik olmak üzere resepsiyon(önbüro), servis (garsonluk) ve meslek alanı yiyecek hazırlama ve pişirme olmak üzere aşçılık bölümleri mevcuttur (<http://www.meb.gov.tr>).

Turizm eğitiminin ücretli olarak yürütüldüğü kurs ve programlar da mevcuttur. Boğaziçi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Seyahat ve Tur Yönetimi Sertifika Programı, Boğaziçi Üniversitesi Meslek Yüksekokulu/TUGEV Otel Yönetimi Sertifika Programı, İstanbul Teknik Üniversitesi Vakfı Turizm ve Otelcilik Temel Eğitimi Kursu, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, İşletme İktisadi Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Uzmanlık Programı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel Eğitimi Programı bu kapsamdadır (Avcıkurt, 2003:21).

Kültür ve Turizm Bakanlığı, TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) ve Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin ortaklaşa yürüttüğü televizyonla “Turizm Eğitim Programı” da yaygın turizm eğitimi faaliyetlerindedir (Avcıkurt, 2003:21).

Diğer turizm eğitimi veren yerler ise Türkiye İş Kurumu, MEKSA (Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme) Türk- Alman Turizm ve Otelcilik Eğitim Merkezi, Polyteknik Özel Eğitim Kurumu, Turizm ve Seyahat Acentaları Vakfı, Türk Hava Yolları, Uluslararası Turizm Eğitim Merkezi (Avcıkurt, 2003:21-22), belediyeler, sendikalar vb. kurumlardır.

Türkiye’de hem resmi kurumlar hem de özel kurumların çalışmalarıyla mesleği olmayanlara meslek kazandırmak ve mevcut çalışan personelin de niteliğini artırmak amacıyla çok yönlü bir şekilde yürütülen yaygın turizm eğitimi, teknolojik gelişmelerin yakından takip edildiği ve kurumlar arasında da işbirliğinin artarak devam ettiği bir eğitim anlayışını üstlenirse ülke turizmini başarıya ulaştıracak olan kapı aralanmış olacaktır.

1.5.TÜRKİYE’DE LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİNİN SORUNLARI

80’li yıllarda sayıları çok az olan lisans düzeyinde turizm eğitimi veren kurumların 90’lı yıllarda büyük bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu artış beraberinde çeşitli sorunları da getirmiştir. Bu sorunlara geçmeden, Türkiye’deki genel eğitim sorunlarından turizm eğitiminin soyutlanamaması ve genel eğitimle turizm eğitiminin birçok ortak noktada birleşmesi nedeniyle ilk aşamada “genel eğitim sorunları” üzerinde durulması yerinde olacaktır. Genel eğitim sorunları şunlardır (İçöz, 1994:87-88):

1. Eğitim kurumlarının araç, gereç, malzeme, bina eksikliği
2. Öğrencilerin mesleki eğitim açısından uygulama olanaklarının kısıtlılığı ya da hiç uygulama yapılamaması
3. Öğretim elemanı sağlanmasındaki zorluklar
4. Öğrencilerin sosyal hizmetten yararlanmaması sorunları
5. Öğretim elemanlarının maddi yetersizliği nedeni ile kendilerini geliştirme sorunları
6. Aşırı kalabalık sınıflar nedeni ile eğitimden tam verim alınamaması
7. Öğrencilerin gelecek kaygısı ile öğrenmeye fazla istekli olmamaları

8. Öğrencilerdeki isteksizliğin derslere katılımlarını olumsuz yönde etkilemesi

9. Lise eğitim ve öğretiminin genelde yetersiz olması nedeni ile öğrenci genel kalite düzeyinin düşüklüğü

Türkiye'nin genel eğitiminde yaşanan genel sorunlara ilave olarak turizm eğitiminde karşılaşılan genel nitelikli sorunlar ise aşağıdaki gibidir (Timur,1994: 49-50):

1. Turizm eğitimi politikası ve planlaması sorunu
2. Turizm sektörü ile turizm eğitimi veren kurumlar arasındaki işbirliği sorunu
3. Turizm eğitiminde bütünleşme ve eşgüdüm sorunu
4. Eğitilmiş personelin yasal himaye altına alınması sorunu

Tüm bu genel turizm eğitimi sorunları yanında lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların da çeşitli özel sorunları mevcuttur. Yüksek Öğretim Kurulu lisans düzeyinde eğitim veren dört yıllık Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okullarını, formasyon veren okullar olarak görürken, sektör bu programlardan beceri sahibi iş gücü beklemekte, dört yıllık öğretim gören öğrenciler ise eğitim amaçları bakımından iyi bilgilendirilemediklerinden mezun olur olmaz yönetim kademesinde iş bulma ümidi taşımaktadırlar. Bu üçlü çelişki, bu okulları önemli darboğazlara sürüklemektedir (Timur, 1994:51).

Türkiye'de lisans düzeyinde turizm eğitiminin sorunları; kuruluş yeri seçimi sorunu, ders programları sorunu, öğretim elemanları sorunu, yabancı dil sorunu, öğrenci kabulü sorunu, eğitim araç ve gereçleri sorunu, staj sorunu ve denklik sorunu olmak üzere sekiz başlık altında aşağıda irdelenmiştir.

1.5.1. Kuruluş Yeri Seçimi Sorunu

İşletmelerin kuruluş yeri seçimi, o işletmenin verimli, kârlı ve istenilen düzeye ulaşması açısından nasıl önemli ise eğitim kurumlarının kuruluş yeri seçimi de oldukça önemlidir.

Turizm eğitimi veren okulların turizm alt ve üst yapısı yeterli olan turistik merkezlerde kurulması; okul-sektör işbirliğinin sağlanması, staj ve uygulama olanaklarının yaratılması, sektörden uzman elemanların kolayca temin edilmesi, eğitim kalitesinin yükseltilmesi ve böylece istihdam imkânlarının artırılmasını sağlayacağından oldukça önemlidir (Gürdal, 2002:395).

1.5.2. Ders Programları Sorunu

Uygulanan ders programları çoğunlukla kurumsal olup uygulamalı derslere programlarda fazla yer verilmemiştir. Konular genellikle ekonomik ve politik disiplinler açısından incelendiğinden, nitelikliliği ve sentezciliği sağlanamamıştır (Timur, 1994:51).

Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların kimilerinin fakülte, kimilerinin de yüksekokul bünyesinde kurulmuş olması ve bu fakülte ve yüksekokulların da farklı ad ve statüde olmaları nedeniyle ders programları birbirinden oldukça farklılık arz etmektedir; ancak aynı ad ve statüde faaliyet gösteren okullar arasında bile ders programlarında bir bütünlük yoktur.

Yüksek okulların bir kısmında I. ve II. Sınıflarda işletme ağırlıklı program uygulanırken diğer kısımlarında turizm ağırlıklı ders programı uygulanmaktadır. Okullar arasında ders müfredatlarının dönemlerde farklılık arz etmesi yatay geçişlerde öğrencilere sorunlar yaratabilmektedir (Avcıkurt, Karaman, 2002:64).

1.5.3. Öğretim Elemanları Sorunu

Bir okulun ve bu okulda verilen eğitim ve öğretimin kalitesi, öncelikle o okulun sahip olduğu öğretim elemanlarının kalitesine bağlıdır; çünkü öğrenciler; kendi alanlarında kariyer sahibi, uzman, deneyimli ve güvenilir eğitimciler sayesinde meslekte şekillenir ve değer kazanır. Günümüzde mesleki turizm eğitimi veren ve kendi alanlarında iddialı konumda bulunan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokullarında dahi mesleki formasyona sahip, deneyimli ve kariyer yapmış öğretim elemanı açığı bulunmaktadır (Gürdal, 2002:396-397). Herhangi bir pedagojik eğitim almamış öğretim elemanları, hayata atılmayı bekleyen genç öğrencilerin eğitimlerine herhangi bir katkı yapamadıkları gibi, ailelerinden uzakta yaşayan gençlerin sorunlarına da akademik kariyeri olan öğretim elemanları kadar çözümler üretememektedir (Çapar, 2002:419). Turizmin birçok alanla ilgisi olması, uygulama zorunluluğunun şart olması gibi nedenlerle dışarıdan yarı zamanlı veya ücretli eğitici temini de eğitim kurumları için sıkıntılar yaratabilmektedir.

1.5.4. Yabancı Dil Sorunu

Yabancı dil eğitimi, turizm eğitimi veren okullarda oldukça yetersizdir. Özellikle bazı okullar henüz lisan laboratuvarına dahi sahip değildir. Liseden yetersiz bir lisan bilgisiyle gelen öğrenci, temeli olmadığından sektör için gerekli minimum lisan seviyesine dahi ulaşmadan mezun olmaktadır (Timur, 1994:51-52).

Turistlerle yüz yüze ilişkide bulunmanın gerekliliği nedeniyle turizm sektöründe yabancı dil eğitimi diğer sektörler göre daha önemlidir. Ülkemize gelen turist sayısında artış yaşanması ve gelen turistlerin de millet çeşitliliğinin çok olması nedeniyle yabancı dil eğitimi oldukça zorunluluk arz etmektedir.

1.5.5. Öğrenci Kabulü Sorunu

Öğrenci Seçme Sınavı(ÖSS)'nda puanlama sistemi ile üniversiteye giriş uygulaması, çeşitli sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Diğer yandan, okullara bu sınavla girmeye hak kazanan öğrenci sayılarının fazla olmasından kaynaklanan çeşitli sorunlar da ortaya çıkmaktadır (Doğan, 1992:34). Zaten yetersiz olan bina ve derslikler, artan öğrenci kontenjanları ile de iyice sıkıntı olmaktadır (Kozak, 1992:211).

1.5.6. Eğitim Araç ve Gereçleri Sorunu

Teorik bilgilerle donatılan ve sadece ders ya da sınıf geçmek üzere kurulan eğitim sistemleri, uygulama kısmı olmayınca sonradan unutulacağı kesin olan ezbercilikten öteye gitmemektedir. Dolayısıyla, her okula ait uygulama yapılabilecek laboratuvar ya da uygulama otelinin olması olmazsa olmazlardandır (Çapar, 2002:419). Teori ile uygulamanın bir arada yapılmasını gerektiren turizm eğitiminde başarı ancak teorisyenlerin uygulamayı yaşamaları ve yaşatarak öğretmeleri ile mümkündür. Bu nedenle eğitimcilerin sadece iyi bir öğretmen değil, aynı zamanda dikkatli ve gözlemci birer müşteri, tüketici olmaları gerekir. Turizm eğitiminde, sektörün yararlandığı ve kullandığı tüm teknolojik yenilikler kullanılmalı, yeni bir turizm eğitim teknolojisi geliştirilmelidir (Hacıoğlu, 1992:94).

1.5.7. Staj Sorunu

Staj mesleki bilgisini artırmak için bir kimsenin geçici olarak bir kurumun bir veya birçok seviyesinde çalışarak geçirdiği devredir. Stajlar, öğrencilere gerçek uygulamaları ve çalışma koşullarını görmek, mesleki gelişim için gerekli yetkinlikleri öğrenmelerini sağlamak, mesleki çevre edinmek gibi bir takım avantajlar kazandırmaktadır (İlgaz, Çakar, 2002:386).

Staj uygulamaları ve sorunlarının tespiti amacıyla Küçüktopuzlu turizm yüksekokulları üzerinde bir anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma sonucunda, iş yerinden, yüksekokullardan ve öğrencilerden kaynaklanan en az üç staj sorunu tespit edilmiştir. Bu üç staj sorunundan stajyerlerin ucuz iş gücü olarak görülmesi, çalışılan bölümlerin çoğu kez sabit olması ve stajyerlerin birçok departmanı tanıyamaması, stajyerlere verilen çok düşük ücretler, düzensiz çalışma koşulları ve saatleri, sosyal hakların eksikliği, alaylı-mektepli çatışması sonucunda iş yerlerinde yaşanan anlaşmazlıklar, stajyerlerin eğitim ve deneyim düzeylerine bakılmaksızın vasıfsız işlerde çalıştırılması, zaten sayıca az olan denetimlerde, işletmelerin denetleme elemanlarına olan ilgisizliği “iş yerlerine ilişkin staj sorunlarını”; staj denetimlerinin yapılmaması ve bunu çözebilecek maddi olanak ve eleman yetersizliği, stajların yapılabilmesi için sektörle uygun işbirliği koşullarının gerçekleşmemesi, iletişim sağlamada yaşanan zorluklar, staj yeri bulmada sıkıntılar yaşanması, sıkışık akademik takvimlerin getirdiği zorluklar “yüksekokullara ilişkin staj sorunlarını”; stajın öneminin kavranamaması, uygun ve eğitim sağlanabilecek işletmeler yerine çoğu kez tanıdıklar aracılığı ile düşük kaliteli tesislerde staj yapılması, sahte staj yapılması “öğrencilere ilişkin staj sorunlarını” yansıtan anket verileridir (Küçüktopuzlu, 2002:340-341).

Staj konusunda diğer bir sorun ise staj sürelerinin okuldan okula değişiklik göstermesidir. Okullar arasındaki eşgüdümün sağlanması açısından staj sürelerinin uygunlaştırılması oldukça önemlidir.

1.5.8. Denklik Sorunu

Son yıllarda İşletme Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde açılan okullar hariç, diğer okullar öğrenim düzeyi aynı olmasına rağmen Fakülte adını taşımadıklarından, genellikle fakültenin aşağısında bir düzeyde görülmekte, hatta

Yüksek Öğrenim Kurumu bu okulların eğitiminin mesleki eğitim sağladığı iddia edilen İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinin eğitimine denk olduğunu onaylamamaktadır. Bu durum, bu okul mezunlarına haksızlık yapılmasına yol açmaktadır. Yapılması gereken bu okulların bağımsız okullar olması yerine İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi veya İşletme Fakültesi bünyesinde açılmasıdır (Doğan, 1992:34-35).

Türkiye’de turizm eğitim kurumlarının yapılanmaları işletmeci yetiştiren okul sayısının fazla olması, alt düzeydeki elemanları yetiştiren kurumların sayısının az olması nedeniyle ters bir piramidi andırır. Türkiye, mevcut turizm eğitim tesisleri ile dünyanın sayı bakımından en fazla turizm eğitim kurumuna sahip ülkeleri içinde yer almaktadır. Eğitim programlarında verilen eğitim nitelik açısından incelendiğinde sektörün beklentilerinin karşılanmadığı ve teori ile pratiğin uyumlaştırılmadığı bir yapı ortaya çıkmaktadır (N.Kozak ve Diğerleri, 2001:140).

Turizm eğitiminde yaşanan bu sorunların aşılarda eğitimin daha uygun hale dönüştürülebilmesinin yolu analizlerin yerinde, zamanında yapılması ve mevcut eksiklerin de değişmeler ışığında tekrar değerlendirilmesi ile mümkündür. Bu ise ikinci bölümde ele alınacak olan program geliştirme konusu ile yakından ilgilidir.

İKİNCİ BÖLÜM

PROGRAM GELİŞTİRME VE TURİZM EĞİTİMİ

Program geliştirme çalışmalarının kilit noktasını, hızla gelişen ve değişen dünyada nitelikli insan gücünü yetiştirmesi beklenen eğitim sistemlerinin iyileştirilmesi, yenileştirilmesi ve dünya gerçeklerine uyarlanması oluşturmaktadır. Eğitim alanındaki yaşanan ulusal ve uluslararası değişim ve gelişmelerin mesleki ve teknik eğitim hizmetlerine yansıtılabilmesi ise atılan önemli adımlardan birisidir (METGE, 2004:46). Mesleki eğitim türlerinden biri olan turizm eğitiminin de nitelikli işgücünü oluşturabilmesinin yolu, programlardaki mevcut sorunların, eksikliklerin konusunda uzman kişilerce yeniden gözden geçirilerek çağın değişen koşullarına uygun hale getirilebilmesinden geçmektedir.

Gerek genel eğitimde gerekse de mesleki ve teknik eğitimde olsun, program geliştirilirken kurum amaç ve işlevleri, neyin öğretileceği ve bunların nasıl, niçin, ne zaman ve hangi koşullarda verileceği, gerekli alet ve yöntemlerin neler olacağı, değerlendirmelerin nasıl yapılması gerektiği gibi birbiriyle ilgili olan unsurlar belirlenerek ihtiyaçlar ile tutarlı bir program yapısı oluşturulmaya çalışılır. Birbiri ile ilgili olan bu unsurları açıklamadan önce ilk aşamada program, eğitim programı, öğretim programı ve ders programının tanımları yapılacak, son aşamada ise program geliştirme sürecine geçilecektir.

2.1.PROGRAM VE ÖĞELERİ

Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumlarının en önemli uğraşlarından biri olmuştur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri, önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Kurumda bireye hangi davranışların nasıl kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Bu nedenle eğitimin niteliği büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programların aksaklık ve eksiklikleri

giderildikçe, toplumdaki ve bilim alanlarındaki değişmelere göre yeniden düzenlendikçe, diğer bir ifade ile programlar geliştirildikçe eğitimin niteliğinin de artması beklenir (Erden, 1998:2). Nitelikli bir eğitime ulaşmada izlenecek yol ise bilimsel temeller üzerine kurulmuş bir çalışma anlayışının program geliştirme sürecine yansıtılması ile olacaktır.

2.1.1. Eğitim Programı

Program, belli bir amaca ulaşabilmek için yapılması gereken aktivitelerin nelerden oluştuğunun belirlenmesi, aşamalı bir şekilde sıralanması, her bir aktivitelerin alacağı zamanı, nasıl yapılacağını ve yapılan işlerin uygunluğunun nasıl belirlenebileceğinin bir tasarısı şeklinde ifade edilebilir (Tan, 2005:11).

Eğitim programları farklı görüşteki eğitimcilerce değişik biçimlerde tanımlana gelmiştir. Bunun doğal sonucu olarak, eğitimle ilgili kaynaklarda eğitim programlarının çeşitli tanımlarına rastlanmaktadır. Tanımlar arasındaki farklılıklar, aslında, ya eğitime değişik biçimlerde yaklaşılmasından, ya eğitim kuram ve uygulamalarında değişik boyutların önemszenmesinden, ya da aynı yaklaşım veya boyutun değişik biçimlerde vurgulanmasından kaynaklanmaktadır (Uçan, 1990:52).

Caswell ve Campbell'e göre eğitim programı, okulun rehberliği altındaki öğrencilerin sahip olduğu yaşantıların tümünü kapsar (Wiles, Bondi, 1993:10). Varış'a göre eğitim programı; bir eğitim kurumunun, çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı milli eğitimin ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetleri kapsar. Öğretim, ders dışı kol faaliyetleri, özel günlerin kutlanması, geziler, kısa kurslar, rehberlik, sağlık vb. hizmetler ve fonksiyonlar bu çerçeve içine girer (Varış, 1996:14).

Ertürk, eğitim programını; "yetişek" olarak ifade etmekte ve yetişeği de belli öğrencileri, belli bir zaman süreci içinde yetiştirmeye yönelik düzenli eğitim durumlarının tümü olarak tanımlamaktadır (Ertürk, 1998:14). Demirel, eğitim programını; öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlamaktadır (Demirel, 1999:5).

Bir eğitim kurumunun veya sosyal çevrenin bireylerin yaşantılarını düzenlemek ve zenginleştirmek için yürüttüğü tüm etkinlikler eğitim programı kapsamına

girmektedir (Varış, 1996:13). Bu nedenle öğretim programı ve ders programı da bu kapsamda ele alınmaktadır.

Öğretim programı belli bir öğretim basamağındaki sınıflarda okutulacak derslerin amaçlarını, içeriğini, süresini, eğitim yaşantıları ve değerlendirme süreçlerini kapsayan çalışmaları ifade etmektedir (Güleryüz, 2001:17). Ders programı ise bir dersin öğretime yönelik olarak yapılacak tüm etkinlikleri; dersin hedefleri ve içeriği, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirmenin programlanmasını ifade eder (Tan, 2005:11).

Herhangi bir programın amacı; bilgi, teknik ve becerilerin öğrencilere kazandırılmasını sağlamak, bunların uygulamaya dönüştürülmesini sağlayacak fırsatları yaratmak, öğrencilerin motivasyonunu ve ilgisini artırmak, sistemli öğrenmenin çerçevesini oluşturmak, öğrenme sürecindeki öğrencilerin eşsiz yeteneklerini ve öğrenme tarzlarını keşfetmek, uygun eğitimcileri sağlamak, problem çözme yollarını araştırmak ve problem çözmeyi gerektiren durumlarda güveni sağlamaktır (Glasgow, 1997:11-12).

Varış'a göre program hiyerarşisi, eğitim programı, öğretim programı, ders programı, ünite programı ve konu planı olmak üzere genelden özele doğru uzanan bir yapıya sahiptir (Varış, 1996:15). Eğitim programını kapsadığı alt programlardan birine ya da birkaçına indirgemek aslında doğru olamaz. Ancak, genellikle, programın odağını eğitim programı, öğretim programı ve ders programı oluşturmakta ve bu kavramlar ilgili bazı kimselerce zaman zaman eş anlamda kullanılmaktadır. Bu çerçevede eğitim programının kapsamını öğretim programını odak alarak gözden geçirmek olanaklı ve yararlı olacaktır (Uçan, 1990:53).

2.1.2. Öğretim Programının Öğeleri

Öğretim programı hedefler, hedef davranışlar, öğretme durumları, sınav(ölçme) durumları ve değerlendirme işlemleri olmak üzere 5 bölümden oluşmaktadır (Uçan, 1990:53).

2.1.2.1. Hedefler

Hedef, bir öğrencinin, planlanmış ve düzenlenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan bir özelliktir (Ertürk, 1998:25).

Eğitimde hedefler uzak hedefler, eğitimin genel hedefleri, okulun hedefleri, dersin hedefleri ve konunun hedefleri olmak üzere 5 başlık altında toplanır (İşman, Eskicumalı, 2003:21).

Uzak hedefler, genel seviyede eğitim sisteminin yetiştirmeyi ve ortaya çıkartmayı tasarladığı ideal insan tipini belirler. Eğitim sisteminin tüm kurum ve unsurlarıyla ulaşmak istediği ve geliştirmeyi amaçladığı nitelikler bu hedef içerisinde yer alır (Yılmaz, Sünbül, 2003:49).

Eğitimin genel hedefleri, eğitim felsefesini yansıtır. Ölçümleri söz konusu olmayıp eğitim sistemine yön verirler. Bunlar o toplumun değer ve ideallerini yansıtır. Bunlara uzak hedeflerin yorumu gözüyle bakılabilir. Uzak hedeflere dönüktürler (Tezcan, 1992:37).

Okulun hedefleri, okulun işlevini yansıtır. Daha özeldir. Genel hedefler çerçevesi içerisinde kalınarak o okulun yetiştireceği insan gücünün niteliği göz önüne alınarak saptanır. Kuşkusuz okulun hedefleri de bir önceki eğitimin hedefleri ile tutarlılık gösterecektir. Bu hedefler belli bir okuldaki izlenecek eylemlerin neler olacağını belirlemede etkilidir (Tezcan, 1992:37-38).

Dersin hedefleri, herhangi bir dersin eğitsel açıdan ulaşmak istediği hedeflerdir (İşman, Eskicumalı, 2003:21).

Okul hedefleri ve dersin hedefleri “Özel Hedefler” olarak adlandırılmaktadır (Tezcan, 1992:37-38). Özel hedefler ise bir disiplin ya da çalışma alanında öğrenciye kazandırılması uygun bulunan bilgi, beceri, yetenek, ilgi, tutum ve alışkanlıklar gibi özelliklerdir (Bilen, 2002:11). Konunun hedefleri kapsamına ise herhangi bir dersin konusunun hedefleri ve belli bir kursun hedefleri girer. (İşman, Eskicumalı, 2003:21).

Eğitimin hedefleri konusunda çeşitli birey, grup, eğitimci veya yazılı kaynakların her birinin ortaya attığı hedefleri benimsemek imkânsızdır. Zira böyle bir tutum, bir taraftan düzensiz bir hedefler listesinin meydana gelmesine sebep olacak, bir taraftan da eğitim sisteminde bir kargaşalığa yol açacaktır. Bu nedenle bir eğitim programının varması gereken hedefler konusunda yeterli ölçütlere ihtiyaç vardır (Varış,

1996:97). Hedeflerin geçerliliğini gösteren bu ölçütler, eğitimciler tarafından altı grupta ele alınmaktadır. Bunlar (Tezcan, 1992:38-39):

1. Toplumsal Yeterlik Ölçütü: Hedefler toplumun değişen koşullarına ve gereksinimlerine yanıt verecek düzeyde olmalıdır.

2. Temel Beşeri Gereksinimler Ölçütü: Hedefler, bireylerin temel gereksinimlerini karşılayacak yönde olmalıdır.

3. Demokratik Düşünceler, İdealler Ölçütü: Hedefler demokratik ideallere, düşüncelere uymalıdır.

4. Hedeflerin Kendi İçinde Tutarlılığı “Uygunluk ve Karşıt Olmama” Ölçütü: Hedeflerin çelişki durumunda bulunmaması ve mantıksal bir sıra içinde olması gerekir. Aksi halde, tutarsız davranışlı insanlar yetişecek, uyumsuzluk ve toplumsal gerginlikler, çözümler baş gösterecektir.

5. Davranışsal Yorum Ölçütü-Amaçların Davranış Yönünden Formüle Edilişi: Hedefler, istenen davranış değişikliğini açıklayan, dile getiren bir yönden formüle edilmelidir.

6. Gerçekleşebilecek Nitelik Taşıma: Hedeflerin, bireyin öğrenme kapasitesi, toplumsal ve ekonomik koşullar göz önünde bulundurularak onlarla uygunluk göstermesi, gerçekleşebilecek nitelikte olması gerekir.

Eğitim hedeflerinin geçerli olması için bu ölçütleri taşıması gerekmektedir birlikte temelde bu hedeflerin 5 işlevi vardır (Pratt, Brace, 1980:145):

1. Eğitim hedefleri, etkili bir program geliştirme faaliyeti içerisindeki program tasarımcısına rehberlik eder.

2. Eğitim hedefleri, öğrencilerin eğitim sürecinde öğrenecekleri hakkında bilgi sahibi olmasını sağlar.

3. Eğitim hedefleri, en iyi öğrenme yaşantıları yaratma arzusundaki eğiticilere rehberlik eder.

4. Eğitim hedefleri, bir programın başarısının değerlendirilmesinde temel oluşturur.

5. Eğitim hedefleri, okulun kaynaklarıyla ve öğrencileriyle yapmayı planladıklarının kamuoyu tarafından öğrenilmesini sağlar.

Bazı bilim adamları hedefleri sınıflandırırken basit bir listelemeden öte bu hedeflerin konulduğu sınıflandırma sistemini veya taksonomi sistemini

oluşturmuşlardır. En iyi bilinen hedef taksonomisi Chicago Üniversitesi'nde Psikolog Benjamin Bloom ve arkadaşları tarafından geliştirilmiştir. Bloom ve arkadaşları bilişsel alan, duyuşsal alan ve psikomotor alan olmak üzere üç alan belirtmiştir (Brubaker, 1982:28).

Bilişsel alan, bilgiyi tanıma, önceden öğrenilmiş olanları hatırlama ya da verilmiş materyal ya da daha önceden öğrenilmiş düşünce, yöntem ya da prosedürlerin uyumlu bir şekilde birleştirilmesini veya tamamen yeniden düzenlenmesini, yeniden üretilmesini kapsar (Brubaker, 1982:28).

Bloom'a göre bilişsel alan, bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez, değerlendirme süreçlerinden oluşmaktadır. Bilgi aşamasında, öğrenciler olgu, şekil, tanım, kural ve teorilerle uğraşırlar. Bu aşamayı kavrama takip eder. Kavrama, öğrencinin ilişkisel düşünmeye başladığı, olguları açıklayabildiği, sonuca ulaşabildiği, verileri yorumlayabildiği aşamadır. Üçüncü aşama, öğrencilerin, teori ve ilkeleri uygulamaya dönüştürdüğü uygulama aşamasıdır. Analiz ise, öğrencinin varsayım ve birtakım kalıpları tanıyabildiği, bütünü öğelere ayırabildiği bir aşamadır. Sentez aşamasında öğrencinin bildiklerinden özgün ve orijinal bütün meydana getirebildiği, değerlendirmede ise yargılama ve karşılaştırma yapabildiği aşamadır. Bloom'un sınıflandırmasındaki bu bilişsel düzeyler ile hedef davranışlar Tablo 24'te gösterilmiştir (Özden, 2005:150).

Duyuşsal alan, davranışları, duyguları, kişinin kabul etme ve reddetme derecesi olarak tanımlanmaktadır. İlgiler, tutumlar, beğeniler, değerler, duygusal engeller ya da önyargılardan oluşmaktadır. Psikomotor alan ise, bazı kas hareketlerini, bazı materyal ve nesnelerin elle hareketi ya da toplu hareket gerektiren becerileri içerir (Brubaker, 1982:28).

Tüm bu alanların ana yararlarından biri öğrenme ve öğretmede bütünleşmeyi sağlamasıdır. Program hazırlayanlar için öğrenme sürecindeki düşünme, duygu ve hareketlerin uyumu oldukça önemlidir (Brubaker, 1982:28).

Tablo 24: Bloom'un Bilişsel Alanı ve Hedef Davranışlar

Bilişsel Düzey	Hedef Davranış
Bilgi	<ul style="list-style-type: none"> • Tanımlama • Hatırlama • Tanıma • Betimleme • İşaret Etme
Kavrama	<ul style="list-style-type: none"> • Yeniden Tanımlama • İlişkileri Yorumlama • Sonuç Çıkarma • Yöntem ve Teknikleri Kullanma • İmaları Anlama • Sonuçları Kestirme • Yeniden Düzenleme
Uygulama	<ul style="list-style-type: none"> • Teori ve İlkeleri Uygulama • Organize Etme • Seçme • Üretme • Çalıştırma
Analiz	<ul style="list-style-type: none"> • Varsayım ve Modellemeleri Tanıma • Öğeleri Ayırma • İlişkileri Belirleme • Neden ve Sonuç İlişkilerini Kurma • Tümevarım Düşünme • Karşılaştırma • Ayırt Etme
Sentez	<ul style="list-style-type: none"> • Üretme • Önerme • Genelleme • Soyutlama • Kavramsallaştırma
Değerlendirme	<ul style="list-style-type: none"> • Yargılama • Ölçüp Biçme • Seçme • Eleştirme

Kaynak: Özden, Yüksel. **Öğrenme ve Öğretme**, Pegem A yay, Ankara, 2005

Bu konuda çalışmaları olan bir diğer kişi Mager'dir. Mager, programlanmış öğrenme alanı ile ilgilenmiştir ve gözlenebilen davranışların ifadesi, gözlenebilen davranışların altındaki koşulların ifadesi ve kabul edilen başarı standardı veya düzeyi

olmak üzere üç öge üzerinde durmuştur. Mager'in çalışmasının yararlarından biri program tasarlandığında eğitimci ve tasarımcıya etmenlerin düzenli bir özetini sağlamasıdır. Bununla birlikte, Bloom'un akıl ve zihin gelişimiyle ilgili olan bilişsel ve duyuşsal alanı düşünüldüğünde Mager'in çalışması yetersizdir. Mager'in çalışmasının eğitimciler tarafından tamamen kabul edilmemesi ve bu çalışmanın etkisinin endüstriyel ve ticari eğitimin daha düşük düzeyiyle sınırlandırılmış olması bunda etkilidir. Turizmde ise Mager'in çalışması, daha üst düzeyde zihinsel yetenek gerektirmeyen mesleki eğitimde ve ustalık eğitiminde daha iyi bir şekilde uygulanabilir (Cooper ve diğerleri, 1996:73-74).

Diğer bir çalışma ise Elliott Eisner'e aittir. Elliott Eisner, program geliştirmeyi eğitimle ilgili hayallerin ve uzun zamandır güdülen büyük amaçların program içerisine aktarıldığı bir süreç olarak tanımlamaktadır (Ornstein, Hunkins, 1998:210).

Eisner'e göre hedefler, öğretim hedefleri ile anlamlı hedefler olmak üzere iki düzeyde ele alınmıştır. Öğretim hedefleri, genellikle, fark edilebilir ve ölçülebilir bir biçimde meydana gelebilecek davranış değişikliğini tahmin etmesi gereken eğitimcinin davranış hedefleri ile özdeştir. Anlamlı hedefler ise davranışı değil, eğitim sürecini ifade eder. Belirlenmiş bir durum içerisindeki öğrencileri tanımaya yöneliktir. Eisner temel çalışmasında, hedeflerin niceliksel ölçümünün olanaksız olması nedeniyle hedeflerin başarıya ulaşıp ulaşmadığının tespitinin zor olacağını ifade etmekte ve daha çok niteliksel veriler üzerinde durmaktadır (Cooper ve diğerleri, 1996:74-75).

Mager ve Mager gibi düşününlerle diğerleri arasında davranışların ifadesi konusunda bir tartışma ortaya çıkmıştır ve bu tartışma kısmen anlamsal kısmen de kavramsaldir. Bazılarına göre, davranış kelimesi daktilo kullanan parmakların hareketi gibi gözlenebilen bir hareketi ifade eder. Onlara göre, davranışsal hedefler sadece açık olan davranışları ifade eder. Diğerlerine göre ise davranış, öğrencinin aktif doğasını belirtmek için kullanılır ve onlar; pasif olmayan, canlı, mantıklı düşünen öğrenciler üzerinde durmayı isterler (Brandt, Tyler, 2003:12).

2.1.2.2. Hedef Davranışlar

Hedef davranışlar, bir hedefin çözümlenerek gözlenebilir öğrenci davranışlarına dönüştürülmesiyle ortaya çıkan, o hedefle ilgili kritik davranışlardır. Kritik davranışlar,

hedefle kesinlikle ilgili bulunan ve tek başına gözlenmiş olması hedefe ulaşıldığının sınırlı bir kanıtını oluşturan davranışlardır. Hedef davranışlar, ilişkin olduğu hedefin altında sıralanır. Buna göre, her hedefin bir hedef davranışlar takımı vardır (Uçan, 1990:54).

Hedef davranışların yönlendirici, öğretmene; strateji, yöntem, teknik, araç-gereç ve etkinlikleri seçmede yardımcı, birbirleriyle çelişmeyen, objektif olarak gözlenebilir ve ölçülebilir, gerçekleştirilebilir, anlaşılabilir, tutarlı, içerikle ilgili, öğrenci ihtiyaç ve yaşantılarına uygun, konu alanının özelliklerine ve öğretim ilkelerine uygun olmasına dikkat edilmelidir (Yılmaz, Sünbül, 2003:51-52).

2.1.2.3. Öğretme Durumları

Öğretme durumları, öğrencinin hedef davranışları kazanması için gerekli yaşantıları geçirmesini sağlamak üzere düzenlenen çevredir (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:223).

Bir hedef davranışın kazanılabilmesi için belli öğrenme yaşantıları, bu yaşantıların gerçekleştirilebilmesi için belli koşullar gerekir. Bu koşullar, öğrencinin kendi iç koşulları ve etkileşeceği dış koşullardır. İç koşullar, öğrencinin bilgi ve becerileri, yetenekleri, ilgi, tutum ve alışkanlıkları, zeka düzeyi, güdülenmesi, kendine güveni ve benlik tasarımı vb.dir. Dış koşullar ise konu içeriği, ders araç ve gereçleri, öğretim yöntemleri, fiziki çevre, diğer öğrenciler, öğretmen ve öğretim hizmetidir (Uçan, 1990:54).

Öğretme durumları düzenlenirken dersin işlenişinde verimliliği artıran etkinlikler kullanılmalıdır. Bunlar (Tan, 2005:13):

- **Hedeften Haberdar Etme:** Derse başlamadan önce öğrencilere o derste kazandırılması planlanan hedeflerin neler olduğunun söylenerek algılamalarının ve dikkatlerinin artırılması sağlanır.
- **Pekiştireç:** İstendik davranışların ileride yenilenme olasılığını artıran uyarıcılardır. Ödül verme gibi pekiştireçlerin kullanımı sonucunda davranışın gözlenme sıklığı artıyorsa olumlu pekiştireç, bir uyarıcının ortadan kalkması ve kalkan bu uyarıcı, davranışın ileride yenilenme olasılığını artırıyorsa bu da olumsuz pekiştireçtir.

- **İpucu:** Doğru yanıt gelmediği zaman öğrencinin yanıtı bulması için ortama sunulan hatırlatıcıdır. Mimik, vücut, el-kol hareketleri vb.
- **Dönüt:** Öğrencinin öğrenme düzeyi ile ilgili bilgi edinme olarak tanımlanabilir.
- **Düzeltilme:** Dönüt sonucu tespit edilen öğrenme, aksaklık ve güçlüklerin telafi edilmesine yönelik etkinliklerdir.
- **Güdüleme:** Öğrencilere, neyi, niçin öğrendiklerini açıklayarak onların derse dikkatlerini verme etkinlikleridir.

2.1.2.4. Sınama (Ölçme) Durumları

Sınama (ölçme) durumları öğrencinin hedef davranışları kazanıp kazanmadığını veya öğrenip öğrenmediğini, öğrenmesinde eksiklik, yanlışlık ve güçlükler varsa bunları belirlemek amacıyla düzenlenen çevredir. Bu amaçlarla yapılan çok sorulu sınavların her biri “sınama ölçme durumları takımı”, sınavın her sorusu ya da testlerdeki her test maddesi “sınama ölçme durumu”dur (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:224).

Sınama durumları, öğrenci, öğretim, program ve öğretmen hakkında bilgiler verir. Bunlardan öğrenciye dönük bilgiler, öğrencinin hedefler doğrultusunda eriştiği öğrenme düzeyini, öğrenme eksiklerini, öğrenme yanlışlıklarını, bu eksiklik ve yanlışlıklara yol açacak engellerin belirlenmesini; öğretime dönük bilgiler; öğretim çıkarmada ya da belirlemede, öğretim programlarının sağlamlılık ve işe yararlılık derecesini, öğretim hizmetlerinin etkililik derecesini belirlemede; öğretmene dönük bilgiler, öğretmence yapılan çevre ayarlamasının etkililiğini, öğretmenin öğretme görevlerini gerçekleştirmedeki gelişimini saptamada kullanılır (Uçan, 1990:54).

2.1.2.5. Değerlendirme

Değerlendirme, ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak, ölçülen nitelik hakkında bir değer yargısına varma sürecidir. Değerlendirmenin güvenilir ölçme sonuçlarına dayanması, geçerli bir ölçütle yapılması, değer yargısına ulaşma işlemlerinde yanlışlık bulunmaması, doğru bir değer yargısına ulaşmak için gereklidir (Turgut, 1997:3).

Değerlendirme, ilgili uzmanlarca çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır. Bunlardan ilki, norma dayalı ve hedefe dayalı değerlendirme olarak yapılan sınıflamadır. Norma dayalı değerlendirme, bireyleri birbiriyle karşılaştırma ve seçme işleminde yararlı

olmakla birlikte program geliştirme açısından yeterli değildir. Program geliştirmede öğrencilerin birbirlerine göre durumlarından öte, istenilen özellikleri kazanıp kazanmadığı önemli olduğu için hedefe dayalı değerlendirmeye ihtiyaç vardır (Büyükkaragöz, Çivi: 1999:225).

Diğer bir sınıflama türü, değerlendirmeyi amacına göre sınıflandıran modeldir ve bu modelde değerlendirme üç türde ele alınmaktadır. Bunlar (Ertürk, 1998:112-113):

1 Tanıma-Yerleştirmeye Dönük Değerlendirme: Öğrenci davranışlarının belirlenerek öğrenciyi bu özelliklere uyan yetişek birimine yerleştirilmesidir.

2. Biçimlendirme-Yetiştirmeye Dönük Değerlendirme: Öğrencinin öğrenme hızı veya güçlükleri, eğitim durumlarındaki yetersizlikler ve hatalar keşfedilir, önlemler alınır. Özel olarak bilişsel alandaki davranışlara yönelik ölçme ve gözleme aletleri kullanılır.

3. Durum Muhasebesine Dönük Değerlendirme: Öğrencinin yetiştirme seviyesi ile yetiştirme yetiştirme gücü hakkında bir değer biçmeye esas teşkil edecek verilerin elde edilmesi ve kullanılması söz konusudur.

Öğretim programını oluşturan hedefler, hedef davranışlar, öğretme durumları, sınav-ölçme durumları ve değerlendirme işlemi birbirlerini tamamlayan öğelerdir. Temel öğe hedeflerdir ve diğer öğelerin şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bu nedenle, hedeflerin program geliştirme için özel bir önemi vardır. Hedef davranışlar ile soyut olarak belirlenen hedefler somutluk kazanmaktadır. Ardından bunların öğrenciler tarafından kazanılması için uygun ortam hazırlanmakta ve sonra da kazanılıp kazanılmadığının belirlenerek değerlendirilmesine geçilmektedir.

2.2. EĞİTİMDE PROGRAM GELİŞTİRME

Eğitimde program geliştirme temeline, sosyo-kültürel ve bilimsel/teknolojik dinamizmin her geçen gün daha nitelikli insan gücü gerektirmesi yatmaktadır (Varış, 1996:16).

Eğitim literatüründe eğitim programının çeşitli tanımlarına rastlandığı gibi program geliştirme de çeşitli tanımlarına rastlanmaktadır.

2.2.1. Program Geliştirme

Variş'a göre program geliştirme, hazırlanmış programın araştırmacı bir yaklaşımla uygulamada geliştirilmesidir. Diğer bir ifade ile program geliştirme, gerek okul içinde, gerek okul dışında, milli eğitimin ve okulun amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere düzenlenen içerik ve etkinliklerin uygun yöntem ve tekniklerle geliştirilmesine yönelik koordine çabaların tümüdür (Variş, 1996:17).

Ertürk'e göre program geliştirme süreçtir. Yetiştiriciler tarafından öğrencide geliştirilecek davranışların önceden kararlaştırılıp bir sıraya konması; bu davranışları geliştirici öğrenme yaşantılarını gerçekleştirecek eğitim durumlarının düzenlenmesi; eğitim durumlarının ve öğrenme yaşantılarının istendik ve beklendik davranışları geliştirmedeki etkililik derecelerinin araştırılması yani değerlendirilme gibi belli başlı işlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bir de, bu işlerin yapılmasındaki gereğine uygunluk derecesinin sürekli olarak kontrol edilmesi de eklenirse program geliştirmede üzerinde durulması gerekli ve kaçınılmaz nitelikte olan ana hususlar tamamlanmış olacaktır (Ertürk, 1998:13).

Demirel'e göre ise program geliştirme; eğitim programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki dinamik ilişkiler bütünüdür (Demirel, 1999:6).

2.2.2. Eğitimde Program Geliştirme Süreci

D.Tanner ve L.Tanner'e göre program geliştirmede çeşitli gruplar rol oynamaktadır ve bu grupları dört grupta toplamak mümkündür. Birinci grup, yasa koyma ve düzenleme yetkisine sahip hükümet yetkililerinden, halk ve özel kesimden konuyla ilgili gruplardan; ikinci grup, dışarıdan kontrol eden ajanslar, yayımcılar, ticaret ve sanayi kesiminden; üçüncü grup ise profesyonel eğitim örgütleri, araştırmacılar, yazarlardan; son grup ise program geliştirme ve eğitimle ilgili çalışmalarda bulunan üniversitelerden oluşmaktadır (D.Tanner, L.Tanner, 1995:595).

Demirel'e göre program geliştirmede üç grup etkilidir. İlki, program karar ve koordinasyon grubu; ikincisi, program geliştirme çalışmalarını yürütecek kişilerden oluşan program çalışma grubudur. Bu grup, çalışmaya başlamadan önce koordinasyon grubuyla birlikte eğitim programının tasarımını ve modelini ortaya koymalıdır. Üçüncü

grup ise zaman zaman danışman olarak çağrılacak uzmanlardan oluşan danışma grubudur (Demirel, 1999:331).

Program geliştirmede etkili olan bu grupların birlikte hareketi, programın daha kolay hazırlanmasında ve sağlam temeller üzerine kurulmasında oldukça etkili olacaktır.

Program geliştirme süreci program hazırlama, program deneme(uygulama), program değerlendirme ve program düzeltme olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:222).

2.2.2.1. Program Hazırlama

Program hazırlama, programı oluşturan öğeler ve öğeler arası ilişkileri belirleme evresidir. Bu evre sırayla, hedeflerin saptanmasını ve çözümlenerek hedef davranışlara dönüştürülmesini, bu davranışları öğrenciye kazandırıcı öğretim durumları ile öğrencinin kazanıp kazanmadığını ortaya çıkarıcı sınav-ölçme durumlarının hazırlanmasını ve değerlendirme ilke, ölçüt ve işlemlerinin belirlenmesini kapsar (Uçan, 1990:59).

Belli bir alanda program hazırlarken önce eğitimin genel hedefleri, toplumun eğilimleri, ihtiyaçları, imkânları ve eğitilecek bireyden beklentileri, konu alanının özellikleri, eğitilecek bireyin gelişimi ve eğitim ihtiyaçları incelenir. Bu inceleme sonucunda öğrenciye kazandırılacak özellikler aday hedef olarak belirlenir (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:223). Aday hedeflerin belirlenmesinde yapılacak analizler (Erden, 1998:7):

1. Toplumun Analizi: Eğitim toplumsal bir kurumdur. Eğitim kurumlarının temel işlevi toplumun kültürel mirasını yeni nesillere aktararak ve bireyin toplumsallaşmasını sağlayarak onları topluma hazırlamaktır. Eğitim kurumlarında bireye toplumla uyum içinde yaşaması ve toplumun onun için yarattığı fırsatlardan yararlanabilmesi için gerekli temel davranışların kazandırılması gerekmektedir. Bu davranışların belirlenmesi için de toplumun incelenmesi önem taşımaktadır.

2. Konu Alanının Analizi: Bilim ve teknolojinin hızla geliştiği günümüzde programlarda hangi bilgilere yer verileceği, hangi bilginin doğru olduğu gibi kararlar giderek önem kazanmaktadır. Bu nedenle de programlarda hangi konu alanlarına yer

verileceği ve bu konu alanları ile ilgili hangi bilginin anahtar niteliğinde olduğu, bilgilerin hangi derinlik ve genişlikte verileceği çok iyi analiz edilmelidir.

3. Bireyin Analizi: Öğrencilerin eğitim ihtiyaçları, ilgileri, tutumları, yetenekleri, öğrenme yolları, geçmiş yaşantıları, onların hangi davranışları nasıl öğrenecekleri hakkında edinilen bilgiler, program geliştirme ile uğraşanlara büyük katkı sağlayacaktır.

Aday hedefler, ülkenin genel eğitim felsefesine uygunluk, birbiriyle tutarlılık, önemlilik, ulaşılabilirlik, işe yararlılık, dayanıklılık, ülkenin eğitim imkânlarıyla gerçekleştirilebilirlik vb. yönlerden ele alınarak aşağıda bahsedilecek olan eğitim felsefesi, eğitim psikolojisi, eğitim sosyoloji ve eğitim ekonomisi süzgeçlerinden geçirilerek kesin hedeflere dönüşürler (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:223).

1. Eğitim Felsefesi: Eğitim felsefesi, eğitime yön veren, amaçlarını şekillendiren ve eğitim uygulamalarına yol gösteren bir disiplin veya sistemli kavramlar bütünüdür. Diğer bir tanımla, eğitim uygulamalarını eleştirici bir yaklaşımla değerlendirmek, uygulamaların dayandığı teorik temelleri incelemek ve eğitim uygulamaları için ülke gerçekleri ve ihtiyaçları, toplumun, kültürün ve insanın niteliği ile tutarlı eğitim teorileri ortaya koymaktır (Değirmencioğlu, 1997:32).

2. Eğitim Psikolojisi: Psikolojinin bulgularının bireyin eğitiminde nasıl kullanılacağını araştıran bir psikoloji dalı olan eğitim psikolojisi, öğrencilerin gelişimi ve tanınması, öğrenmeye elverişli ortamın hazırlanması, öğrenmenin gerçekleştirilmesi, öğrenilenlerin değerlendirilmesi olmak üzere dört alanda derinliğine araştırmalar yaparak eğitime katkılarda bulunur (Başaran, 1992:14).

3. Eğitim Sosyolojisi: Eğitim ile toplum arasındaki işlevsel ilişkileri inceleyen bu bilimin amacı, toplumun yapısına ve beklentilerine uygun bir eğitim sisteminin oluşturulmasına katkıda bulunmaktır (Er, 1997:71-72).

4. Eğitim Ekonomisi: Aday hedeflerin kesin hedeflere dönüştürülmesinde etkili olan bir diğer bilim dalı da eğitim ekonomisidir. Eğitim planlamasındaki katkıların gerisinde eğitim ekonomisinden katkı bekleyeceğimiz hususlar arasında öncelikle şunlar sayılabilir: toplumun gelişimi bakımından öncelik taşıyan insan gücü ihtiyaçları ile söz konusu insan gücünü yetiştirmek için gerekli yatırımların karşılaştırmalı bir şekilde belirtilmesi, mevcut eğitim imkanlarının istendik eğitim hizmetlerinin yerine getirilmesi için gerekli imkanlara yaklaştırılması, yani mevcut imkânların genişletilmesi sorununun

mevcut ekonomik denge içinde incelenmesi ve kalkınmaya katkılarının gösterilmesi ve istendik davranışların kazandırılması için gerekli yatırım masrafı ile o davranışların sağlayacağı faydanın karşılaştırılmalı bir biçimde incelenmesi (Ertürk, 1998:51-52).

Programın etkili olup olmadığı onun hedeflere ulaşmadaki yani öğrenci davranışlarında istenilen değişimleri oluşturmadaki başarı derecesine göre belirlenecektir (Yılmaz, Sünbül, 2003:55). Hedeflerin davranışa dönüştürülmesiyle hedeflerle sınıf içi etkinliklerin bağı kurulur. Öğretmen-öğrenci ilişkisi başarıyla yürütülür ve öğrenci daha kolay öğrenerek zamandan ve enerjiden tasarruf sağlanır ve yapılan planlar gerçekleşir. Tüm bu yararların eğitime hizmet edebilmesi için davranışlar hedefin bütününe kapsamlı, sınırlı olmalı, kritik davranışların öğrenciden öğrenciye değiştiği dikkate alınmalı, ölçülebilir-gözlenebilir olmalı ve karmaşıklıktan uzak olmalıdır (Bilen, 2002:12).

Hedef davranışlar belirlendikten sonra bu davranışları öğrenciye kazandıracak öğretim durumları ile bu davranışların öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığının tespit edildiği sınama-ölçme durumlarına geçilir (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:223-224).

Öğretme durumları seçilip düzenlenirken hedefle ilgili, öğrenci düzeyine uygun, güdüleyici, hem birden fazla hedefe hizmet edici, hem de istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarmaktan uzak, tatmin edici, ekonomik, tutarlı ve kaynaşmış olmasına çalışılır (İşman, Eskicumalı, 2003:29-30).

Sınama-ölçme durumları hazırlanırken, bu durumların ilgili oldukları hedef davranışların öğrenci tarafından kazanılmış olup olmadığını ortaya çıkarıcı olması sağlanır. Sınama durumlarının tür, düzey, kapsam ve sınırlılık bakımlarından ilgili hedef davranışa uygun; yenilik, yapı, soyutluk-somutluk, karmaşıklık ve güçlük bakımlarından öğrencinin beklendiği düzeyine uygun; gerektirdiği yer, zaman, çaba ve araç gereçler bakımından uygulanabilir olmasına çalışılır. Her hedef davranış için en az bir sınama durumu hazırlanır. Sınama durumları belli amaç ve ilkelere göre düzenlenerek belli sınama ölçme araçlarına dönüştürülür (Uçan, 1990:60).

Bu itinalı çalışmalardan başka değerlendirme ilke, ölçüt ve işlemleri belirlenir. Programın denenmesi, uygulanması sürecinin veya öğretim sürecinin hangi aşamalarında, ne zaman, hangi amaçla, ne tür ve nasıl değerlendirme yapılacağı; bu değerlendirmelerin hangilerinde hangi sınama-ölçme sonuçlarının ve ölçütlerinin kullanılacağı; ölçümlerin ölçütlerle nasıl karşılaştırılacağı; karşılaştırmalar sonunda elde

edilebilecek hangi olası sonuçlarla neler ve kimler hakkında ne gibi yargılara varılacağı sırasıyla ve ayrıntılı olarak saptanır (Uçan, 1990:60).

Program hazırlama aşaması tüm bu çalışmalar arasındaki bütünlüğün sağlanması ve varsa eksiklerin giderilmesi ile sona erer. Ardından program deneme aşamasına geçilir.

2.2.2.2. Program Deneme (Uygulama)

Program deneme, hazırlanan programın denenmesi için gerekli ortamı sağlama, programı sağlanan bu ortamda deneme ve deneme sürecinde elde edilen verileri toplama ve çözümlenmeye hazır duruma getirme evresidir. Bu evre, deneme için programın yeter sayıda çoğaltılmasını, deneme yönergesinin yazılmasını, deneyicilerin hazırlanmasını ve gerekiyorsa deneyicilerin deneme için yetiştirilmesini, deneme örneklerinin seçilmesini, deneme için gerekli yer, donanım ve ortamın sağlanmasını, programın hazırlanan şekliyle denenmesini, deneme boyunca elde edilen verilerin toplanmasını, çözümlenmeye hazır hale getirilmesini içine alır (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:224).

Her hazırlanan programın uygun çizgilerde oluşturulmuş olması onun kesin olarak işlerlik göstereceği anlamını taşımaz. Hazırlanan programların işler olup olmadığının tespiti için programın uygulamaya dönüştürülmesi şarttır. Uygulamanın gerçekleştirilmesinin ardından program değerlendirmeye geçilir.

2.2.2.3. Program Değerlendirme

Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçütlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir (Erden, 1998:10).

Preedy, program değerlendirmeyi ürün değerlendirme ve süreç değerlendirme olmak üzere iki açıdan ele almıştır. Ürün değerlendirmede öğrenci performanslarının kıstas alındığı çeşitli değerlendirme ölçütleri belirlenmiştir. Uygulanan testler ve sınavlarla öğrenciler bu ölçütlere karşı ölçülür. Toplanan veriler, değerlendirmede kanıt olarak kullanılır. Objektif önlemlerin alınmasını, program içeriğinin düzenlenmesini, tüm okul performanslarının öğrenilmesini, ulusal düzeyde politik kararlara ulaşılmasını

sağladığı gibi, eğitim değerlendirme sonuçlarının çok boyutlu, karmaşık ve uzun bir süreç olması ve test puanları yoluyla da temsil edilmesinin zorluğu nedeniyle çeşitli sıkıntılar da yaratabilmektedir. Süreç değerlendirmede ise katılımcıların bakış açıları ve yorumlar, nicel verilerden çok nitel veriler, rasyonel-bilimsel bir tutumdan öte subjektif olgusal bir tutum odaklanmaktadır (Preedy, 2003:93-94-95).

Ertürk'e göre program değerlendirme yaklaşımlarını altı ana grupta toplamak mümkündür (Ertürk, 1998:114):

1. Program Tasarısına Bakarak: Program değerlendirmesini değil, sadece tasarısını yansıtır.
2. Ortama (gizil ve muhtemel uyarıcılar düzenine) Bakarak: Gerçek uyarıcılarla gizil-muhtemel uyarıcıların özdeş olmayacağı ve öğrenciye göre anlam kazanacağı için sadece bir ortam değerlemesi olur.
3. Başarıya Bakarak: Program değerlemeden öte öğrenci değerlemeyi ifade eder.
4. Erişiye Bakarak: Programa girişteki davranışlar ile çıkıştaki davranışlar arasındaki hedeflerle tutarlı farkı ifade eden erişiyeye bakarak yapılan değerlemede eserin tümünü kapsamayacağı için yetersizdir.
5. Öğrenmeye Bakarak: İstenmedik öğrenmeler, ters gelişmeler, hatta beklenmedik nimetleri de kapsayabilir, ancak kapsam tam olamayacağı için diğer seçeneğe geçilir.
6. Ürüne Bakarak: Öğrenci davranışlarındaki değişimlere ilaveten, diğer öğrenciler ile öğretmenin davranışlarındaki ve ortamdaki başka değişimleri de hesaba katabileceği için bu yaklaşım daha yararlı olacaktır.

Bir öğretim programının sağlamlılığı ve işe yararlılığı, bir yandan hiçbir önemli öğenin dışarıda bırakılmamış olmamasını ifade ettiği gibi, diğer taraftan süreç-ürün (etkinlik-öğrenme) ilişkilerinin gözlenen gerçeklere uygun olmasını da ifade eder. Bu nedenle, programın sağlamlık ve işe yararlık derecesini belirlemek için, sözü edilen iki koşulun da karşılanmış olup olmadığına bakılır. Bu iki koşulu da karşılayan bir öğretim programı sağlam ve işe yarar bir programdır. Öğretimde hedeflere, ancak böyle bir öğretim programı ile ulaşılabilir (Uçan, 1990:61).

2.2.2.4. Program Düzeltme

Değerlendirme sonuçları ışığında, programı etkili ve sağlam kılabilmek için, programın hangi öğelerinde ne gibi değişiklikler yapılması gerektiğini kararlaştırma, kararlaştırılan değişiklikleri yapma ve böylece programa yeni ve verimli bir nitelik kazandırma evresidir. Bu evre, programın her bir ögesinde, öğeler arası ilişkilerinde ve bütününde gerekli eklemelerin, çıkarmaların, yer değiştirmelerin ve yeniden düzenlemelerin yapılmasını; bu işlemlerde verimli bir nitelik kazanan programın uygulamaya, gerekiyorsa yeniden denenmeye hazır duruma getirilmesini kapsar (Büyükkaragöz, Çivi, 1999:225).

Program geliştirme süreci program hazırlama, program uygulama, program değerlendirme ve program düzeltme aşamaları ile bir bütünü oluşturan parçalar gibidir. Birinin eksikliği durumunda program geliştirme faaliyeti tam anlamıyla gerçekleşmemektedir. Hazırlanan bir program sürekli olarak, değişen koşullara uygun olarak araştırmacı bir bakış açısıyla uygulama, değerlendirme ve düzeltme aşamaları ile daha iyi duruma getirilmeye çalışılmaktadır. Dolayısıyla, program geliştirme faaliyeti bir dizi işlem gerektiren dinamik bir süreçtir ve Türk eğitim sisteminin her kademesinde olması gerektiği gibi mesleki turizm eğitiminde de alanında uzman kişiler eliyle yürütülmesi gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ VEREN SEÇİLMİŞ KURUMLARIN DERS PROGRAMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Birinci bölümde genel çerçevede turizm, eğitim, turizm eğitimi ve lisans düzeyinde turizm eğitimi üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise eğitim programlarının çağdaş bir boyuta taşınarak ihtiyaçlara cevap verebilir bir yapıya kavuşması için neler yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu bölümde ise lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların ders programları incelenecektir.

Araştırmamızın amacı, Türkiye’de lisans düzeyinde turizm eğitimi veren okulların uyguladıkları ders programlarını inceleyerek ders programlarının derse giren öğretim elemanlarının eğitimlerine göre şekillenip şekillenmediğini belirlemek ve okulların belirttikleri amaçlara uygun ders programı profiline sahip olup olmadıklarını tespit etmektir.

Çalışmanın ana noktasını okul amaçları, ders programları ve öğretim elemanları olmak üzere üç çatı altında toplayabiliriz. Bu kapsamda okul amaçları aynılık, benzerlik ve farklılık yönleriyle; ders programları, derslerin bilim dallarına göre sınıflandırılması ve dağılımı, seçmeli ders durumlarıyla; öğretim elemanları ise eğitim durumları ile girdikleri dersler arasındaki ilişkinin var olup olmadığı ile değerlendirilmiştir. Eğitim durumlarında ölçüt olarak doktora tezleri ya da yüksek lisans tezleri dikkate alınmıştır.

Ele alınacak okullar ve bölümleri şunlardır: Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu. ile Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunun Konaklama İşletmeciliği, Seyahat İşletmeciliği bölümleri; Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu; Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi’nin Turizm ve Otelcilik bölümü; Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu; Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulunun Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümü; Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi ile Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulunun Turizm İşletmeciliği bölümleri

3.1. OKUL AMAÇLARI, DERSLERİN SINIFLANDIRILMASI VE SEÇMELİ DERS DURUMU

Aşağıda, ele alınan 8 okulun amacı aynılık, benzerlik ve farklılık yönleri ile incelendikten sonra bu okullarda okutulan dersler bilim dallarına göre gruplandırılmıştır. Son olarak ise okulların seçmeli ders durumlarının tespitine geçilmiştir.

3.1.1. Okul Amaçları

İlgili 8 okulun web sitesinden elde edilen amaçlar EK 4'te incelendiğinde genel anlamda amacın, ulus ekonomisinde önemli bir paya sahip olan turizm sektöründe çalışacak, bilgili, deneyimli, yabancı dil bilen yönetici adayları yetiştirmek olduğu görülmektedir. Yönetici kavramı, Bilkent Üniversitesi'nde orta kademe, bölüm ve üst düzey gibi derecelerle ifade edilse de genel çerçevede okulların amaçlarına bakıldığında yönetici kavramı; konaklama, yiyecek-içecek, seyahat gibi turizm alanlarında yetkin ve etkin elemanlar olarak ifade edilmektedir.

Dokuz Eylül Üniversitesi ile Akdeniz Üniversitesi'nin amaçlarının tamamen aynı olduğu görülmektedir. Ayrıca, Dokuz Eylül Üniversitesi ve Akdeniz Üniversitesi ile Gaziosmanpaşa Üniversitesinin amaçlarına bakıldığında turizm sektörüyle olan eş güdüm ve işbirliğine dikkat çekilmekte ve buna vurgu yapılmaktadır.

Anadolu Üniversitesi, amaçlarının 4 yıllık eğitimin üst yapısını oluşturmak, gelişmeleri takip etmek ve sektöre nitelikli elemanlar yetiştirmek olarak ifade etmekte ve bu elemanların da yönetici olacağı düşüncesiyle turizm yanında diğer bilim dallarıyla da iç içe olmalarının gerekliliği üzerinde durmakta ve bu yolla da onların analitik ve sistem düşüncesine sahip olmalarının alt yapısını oluşturmayı amaçlamaktadır.

Başkent Üniversitesi, turizmi geleceğin öncü sektörlerinden biri olarak görmekte ve nitelikli personel istihdamının zorunlu hale gelmesi nedeniyle de deneyimli, bilgili işgücünün sektöre kazandırılmasını kendilerine ana amaç çizgisi olarak görmektedir.

Balıkesir Üniversitesi, ulusal ve uluslararası düzeyde turizm sektöründe rekabet edebilen, en az iki yabancı dil bilen, nitelikli yöneticiler yetiştirmeyi hedeflerken

Boğaziçi Üniversitesi de yine uluslar arası düzeyde yeniliklerin takipçisi, iyi derecede İngilizce yanında ikinci yabancı dili de bilen yöneticiler yetiştirmeyi temel amaç olarak görmektedir.

Görüldüğü gibi küçük farklılıklar olsa da amaçlar hemen hemen aynıdır ve genel amaç, üst düzey yönetici yetiştirmektir. Ayrıca, okul amaçlarının çok teknik bir biçimde ifade edilmemiş olması, turizm sektöründe önemli olanın sektörle haşır neşir olmak olduğu olgusunu desteklemektedir. Bu hususa, çalışmamızın sonuç bölümünde tekrar dikkat çekeceğiz.

3.1.2. Derslerin Sınıflandırılması ve Dağılımı

Okulların ders programlarında yer alan dersleri aşağıda belirtilen bilim dallarına göre 6 düzeyde sınıflandırılmak mümkündür:

1. Muhasebe-Finans-Yatırım ile ilgili olan dersler
2. Yönetim ile ilgili olan dersler
3. Ekonomi ile ilgili olan dersler
4. Halkla İlişkiler-Pazarlama ile ilgili olan dersler
5. Hukuk ile ilgili olan dersler
6. Özel dersler (Yukarıda bahsi geçen bilim dalları dışında kalan istatistik, matematik, bilgisayar, iletişim, sosyoloji, sanat tarihi ve diğer dersler)

Yukarıdaki sınıflamaya göre, seçilmiş 8 okulun ders programı incelenmiş ve dersler, Tablo 25'te kredileri ve yüzdelerle verilmiştir.

Tablo 25: Sınıflandırılmış Derslerin Kredileri ve Yüzdelik Dilimleri

Sınıflandırılmış Dersler	Anadolu Üniversitesi		Balıkesir Üniversitesi		Başkent Üniversitesi		Bilkent Üniversitesi		Dokuz Eylül Üniversitesi		Gaziosmanpaşa Üniversitesi		Boğaziçi Üniversitesi		Akdeniz Üniversitesi	
	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%	K	%
Muhasebe/Finans/Yatırım ile İlgili Dersler	24	11,4	20	11,5	12	10,6	15	11,2	24	15,3	28	26,4	9	4,8	44	11,6
Yönetim ile İlgili Dersler	52	24,8	35	20,1	21	18,6	24	17,9	26	16,6	24	22,7	51	27	81	21,4
Ekonomi ile İlgili Dersler	12	5,7	16	9,2	6	5,3	9	6,7	18	11,5	5	4,7	9	4,8	16	4,2
Halkla İlişkiler/Pazarlama ile İlgili Dersler	29	13,8	24	13,8	12	10,6	9	6,7	20	12,7	11	10,4	18	9,5	44	11,6
Hukuk ile İlgili Dersler	8	3,8	12	6,9	0	0	3	2,3	9	5,7	7	6,6	6	3,2	28	7,4
Özel Dersler	85	40,5	67	38,5	62	54,9	74	55,2	60	38,2	31	29,2	96	50,7	166	43,8
TOPLAM	210	100	174	100	113	100	134	100	157	100	106	100	189	100	379	100

Tablo 25'te görüldüğü gibi, muhasebe-finans yatırım ile ilgili olan dersler iki okul dışında genel itibariyle birbirine yakın değerlere sahiptir. En çok kredi dilimi % 26,4'le Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokuluna ait iken en az dilim ise % 4,8'le Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokuluna aittir.

Yönetimle ilgili derslerin dilimleri incelendiğinde ilk sırayı Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu % 27 ile alırken onu % 24,8'le Anadolu Üniversitesi takip etmektedir. En az dilim ise % 16,6'yla Dokuz Eylül Üniversitesine aittir.

Ekonomiyle ilgili derslerin dağılımında önemli farklar göze çarpmaktadır. En az pay % 4,2 ile Akdeniz Üniversitesine aitken onu % 4,7 ile Gaziosmanpaşa Üniversitesi, % 4,8'le de Boğaziçi Üniversitesi takip etmektedir. En fazla payı alan ise % 11,5 ile Dokuz Eylül Üniversitesidir.

Halkla İlişkiler-Pazarlama ile ilgili derslere bakıldığında % 13,8 ile en fazla paya sahip üniversiteler Anadolu Üniversitesi ile Balıkesir Üniversitesidir. En az paya ise % 6,7 ile Bilkent Üniversitesi sahiptir. Görüldüğü gibi yüzdeler dilimde en çok pay alan, en az pay alanın iki katından fazladır.

Hukukla ilgili ders dağılımında çok ciddi farklar göze çarpmaktadır ve en önemlisi Başkent Üniversitesinde hukukla ilgili hiç dersin olmamasıdır. Bilkent Üniversitesi % 2,3'lük dilime sahipken onu % 3,2 ile Boğaziçi Üniversitesi, % 3,8 ile de Anadolu Üniversitesi takip etmektedir. En fazla pay ise % 7,4'le Akdeniz Üniversitesindedir.

Özel derslerin dağılımında en fazla pay %55,2 ile Bilkent Üniversitesine aittir. Onu %54,9 ile Başkent Üniversitesi, % 50,7 ile de Boğaziçi Üniversitesi takip etmektedir. En az paya sahip olan Gaziosmanpaşa Üniversitesinin yüzdeler dilimi ise %29,2'dir.

Tüm okullarda özel dersler ağırlığını korumakla birlikte Gaziosmanpaşa Üniversitesi hariç diğer tüm üniversitelerde ikinci sırayı yönetim ile ilgili dersler almaktadır. Gaziosmanpaşa Üniversitesinde ise ikinci sırayı muhasebe-finans ve yatırımla ilgili dersler almaktadır. Yönetimle ilgili dersler Gaziosmanpaşa Üniversitesinde üçüncü sırada yer almaktadır. Anadolu, Balıkesir ve Boğaziçi Üniversitesinde ise üçüncü sırayı halkla ilişkiler-pazarlama ile ilgili dersler almaktadır.

Akdeniz Üniversitesi ile Başkent Üniversitesinde muhasebe-finans-yatırımla ilgili dersler ile halkla ilişkiler-pazarlamayla ilgili derslerin oranı eşittir. Bilkent Üniversitesinde ve Dokuz Eylül Üniversitesinde ise üçüncü sırayı muhasebe-finans-yatırımla ilgili dersler almaktadır. Derslerin sınıflandırılmasında en ilginç veri ise Başkent Üniversitesinde hukukla ilgili hiç dersin bulunmamasıdır.

3.1.3. Okulların Seçmeli Ders Durumu

Anadolu Üniversitesi 1.sınıftan itibaren seçmeli ders hakkını öğrencilere tanımakta ve son dönem bitirme tezi dışındaki tüm dersler seçimlik ders olarak öğrencilere sunulmaktadır. Gaziosmanpaşa Üniversitesi, 1.sınıfın ikinci yarısında sadece 1 dersi seçmeli ders olarak belirlemiştir ve bu da kredisizdir. Diğer derslerin tümü ise zorunludur. Dokuz Eylül Üniversitesi 1.sınıfın kredisiz dersi olan Beden Eğitimi, Resim ve Müzik'i ortak zorunlu seçmeli ders olarak belirlemiştir. İkinci sınıfta hiç seçmeli ders yokken 3. ve 4. sınıflarda öğrencilere iki tane seçmeli ders seçme hakkı tanınmaktadır. Boğaziçi Üniversitesinde seçmeli dersler, "bölüm seçmeli" ve "tamamlayıcı seçmeli" olarak iki düzeydedir. Bölüm seçmeli, okul içinden seçilen seçmeli dersleri ifade ederken tamamlayıcı seçmeli ders ise 3 kredilik herhangi bir bölümden seçilebilecek dersi ifade etmektedir. İlk yıl bunlardan birini seçme hakkı öğrenciye tanınmıştır. İkinci yıl hiç seçmeli ders bulunmamakta, üçüncü yıl her iki dönem için 3'er kredilik olan bir bölüm seçmeli ders hakkı tanınmıştır. Dördüncü yıl, her iki dönem için hem bölüm seçmeli hem de tamamlayıcı seçmeli ders hakkı tanınmıştır. Başkent Üniversitesinde ilk seçmeli ders IV. yarıyılıda sunulan Güzel Sanatlardır. Diğer seçmeli dersler, IV. Yarıyıldan VII. Yarıyıla kadar her dönem için iki kez sunulmaktadır. Son dönem ise seçmeli ders bulunmamaktadır.

Balıkesir Üniversitesinde tüm dersler zorunludur.

Akdeniz Üniversitesinde yabancı dersler dışında ilk yıl derslerinden olan Beden Eğitimi I-II ve Güzel Sanatlar I-II derslerinin zorunlu seçmeli dersler olduğu görülmektedir. Bilkent Üniversitesinde ilk seçmeli ders V.yarıyıldadır ve 3 krediliktir. VII. Yarıyılda da yine 3 kredilik olmak üzere 1 seçmeli ders bulunmaktadır. Son dönem ise iki seçmeli ders bulunmaktadır.

Öğrencilere seçmeleri için sunulan bu derslerin çeşitliliği incelendiğinde Anadolu Üniversitesinde bu çeşitliliğin her dönem olduğu görülmektedir. Bilkent Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi ve Başkent Üniversitesinde de öğrencilere ders seçmede çok farklı ders seçeneklerinin sunulduğu görülmektedir.

Okulların “seçmeli ders” durumu incelendiğinde en dikkat çekici olanı “bölüm seçmeli” ve “tamamlayıcı seçmeli” olarak iki düzeyde seçmeli ders sunan Boğaziçi Üniversitesidir. Özellikle Bilkent, Başkent, Anadolu ve Boğaziçi Üniversitesindeki seçmeli ders çeşitliliği dikkat çekicidir. Seçmeli dersler okul amaçlarının gerçekleşmesine, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerine yönelmesine, öğrencilerin belirli bir alanda yoğunlaşmasına ve turizm eğitiminin öğrenciler tarafından daha yakından takip edilmesine yardımcı olacağından oldukça önemlidir.

3.2. EĞİTİMCİLERİN BRANŞLARININ GİRDİKLERİ DERSLERLE ÖRTÜŞÜP ÖRTÜŞMEMESİ

Derse giren öğretim elemanlarının/eğiticilerin branşlarının girdikleri derslerle örtüşüp örtüşmediğinin tespiti için Anadolu Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Boğaziçi Üniversitesi, Başkent Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesinin turizmle ilgili olan bölümleri aşağıda ele alınmıştır. Çalışmamızın objektiflikten uzaklaşmaması ve kişiselliğe yönelmemesi için ele alınan öğretim elemanlarının isimleri aşağıda verilmemiştir.

3.2.1. Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu

Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulunda derse giren 29 eğitimci üzerinde yapılan inceleme sonucunda eğitimcilerin branşlarının girdikleri derslerle örtüştüğü gözlenmiş olmakla birlikte örtüşmeyen durumlarda gözlenmiştir. 29 eğitimciden 24’ü eğitimiyle paralel olan bir derse girerken 5’inde bu durum söz konusu değildir. Eğitimcilerin eğitimleriyle örtüşmeyen derslerin ise “Pazarlama” ve “Özel” ders grupları içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir.

3.2.2. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu

Derse giren eğitimcilerin branşları ile girdikleri ders arasındaki ilişki incelendiğinde 6 eğitimciden 2'si eğitimiyle ilgili olan derse girmekte iken 4'ü branşı ile ilişkili olmayan derse girmektedir. Öğretim elemanlarının girdikleri ders sayısının çok olduğu tespit edilmiştir ve eğitimcilerin branşlarıyla örtüşmeyen derslerin ise tüm ders gruplarını kapsadığı gözlenmiştir.

3.2.3. Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü

Derse giren 6 eğitimci üzerinde yapılan inceleme sonucunda 1 eğitimci hariç diğer tüm eğitimcilerin branşlarıyla örtüşen derse girdiği görülmüştür. Eğitimcilerin branşlarıyla örtüşmeyen derslerin ise “Muhasebe-finans-yatırım” ve “Yönetim” ders grupları içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir.

3.2.4. Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü

Derse giren 16 öğretim elemanı üzerinde yapılan inceleme sonucunda 6 öğretim elemanının teziyle örtüşmeyen derslere girdiği görülmüştür. Tez-Ders ilişkisinin olmadığı derslerin “Özel” ve “Yönetim” ders grupları içerisinde yer aldığı tespit edilmiştir.

3.2.5. Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otelcilik Bölümü

Derse giren 21 eğitimci üzerinde yapılan inceleme sonucunda 5'inin branşı ile örtüşmeyen derslere girdiği gözlenmiştir. Tez-Ders ilişkisinin olmadığı dersler ise “Ekonomi”, “Yönetim” ve “Özel” ders grupları içerisinde yer almaktadır.

3.2.6. Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği Bölümleri

Derse giren 13 öğretim elemanı üzerinde yapılan inceleme sonucunda 8'inin eğitimiyle örtüşmeyen derse girdiği görülmüştür. Eğitimle örtüşmeyen dersler ise

“Muhasebe-finans-yatırım”, “Özel”, “Pazarlama”, “Hukuk” ve “Yönetim” ile ilgili olan ders grupları içerisinde yer almaktadır.

3.2.7. Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama ve Seyahat İşletmeciliği Bölümleri

Derse giren 8 öğretim elemanı üzerinde yapılan inceleme sonucunda 4’ünün eğitimiyle ilişkili olmayan derse girdiği görülmüştür. Öğretim elemanlarının eğitimiyle örtüşmeyen dersler ise “Yönetim”, “Muhasebe-finans-yatırım”, “Pazarlama” ve “Hukuk” ile ilgili olan ders grupları içerisinde yer almaktadır.

3.2.8. Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü

Derse giren 15 eğitimcinin branşlarıyla girdikleri dersler arasındaki ilişkinin varlığı incelendiğinde 7 eğitimcinin eğitimiyle örtüşmeyen derse girdiği görülmüştür ve bu dersler “Muhasebe-finans-yatırım”, “Özel” ve “Yönetim” ders grubu içerisinde yer almaktadır.

Görüldüğü gibi öğretim elemanlarının girdikleri dersler genelde tez konularıyla örtüşmektedir; ancak uyumsuzluğun olduğu durumlar da tespit edilmiştir. Bu uyumsuzluk, okullar arasında değişkenlik göstermekle birlikte uyumsuzluğun oldukça sınırlı sayıda öğretim elemanı için geçerli olduğu söylenebilir. Okul amaçları ise genel çerçevede aynı olmasına karşın küçük farklılıklar gözlemlenmiştir. Okulların seçmeli ders durumları incelendiğinde ise özel okullardaki seçmeli ders çeşitliliğinin devlet okullarına göre oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ

Türkiye turizminin yoğun rekabet koşullarında yarışabilirlik gücünün artırılması ve eksikliklerinin giderilerek geliştirilmesinin yolu turizmde uluslararası standartlara uygun bir yapının oluşturulması ile mümkündür. Bu ise turizmde çalışacak olan bireylere iş becerisi, disiplin, sorumlu olma vb mesleki değerlerle birlikte sevgi, saygı, dürüstlük, hoşgörü vb evrensel değerlerin kazandırılmasından geçtiği gibi toplumun her katmanını turizm konusunda bilinçlendirmekten de geçmektedir.

Turizm eğitimi ve öğretimi tüm bu gerçeklerden hareketle istikrarlı bir politika çerçevesinde yürütülmelidir. Turizm sektörünün hiyerarşik yapısına uygun eğitim çizgisi belirlenmeli ve turizm mesleği yasal güvence altına alınmalıdır. Böylece hem mesleki donanıma sahip eğitilmiş turizmcinin sektöre tekrar kazandırılması mümkün olacak hem de turizm endüstrisinin istediği nitelikte işgücüne daha rahat ulaşılacaktır.

Çalışmada ele alınan seçilmiş 8 okulun ders programı incelendiğinde ders ağırlıklarının birbirinden önemli ölçüde farklı olduğu görülmüştür ve aynı zamanda öğretim elemanlarının branşları girdikleri derslerle genellikle örtüşmektedir. Dolayısıyla, ders programlarının şekillenmesinde öğretim elemanlarının branşlarının önemli ölçüde rol oynadığı görülmektedir.

Tüm bunları okulların belirlemiş olduğu amaçlar ile karşılaştırdığımızda genel düzeyde, okulların amaçları aynı olduğu halde uygulanan ders programlarındaki farklılık göze çarpmaktadır. İkinci bölümde program geliştirme konusu üzerinde dururken program geliştirmedeki en önemli öğelerden birisinin de hedefler olduğundan bahsetmiştik. Eğer hedefler önemli ise ders programlarının yeknesak olması beklenirdi. Burada şunları düşünmek mümkündür:

1. Turizm eğitiminde amaçlara ulaşmak için sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir program yapısı şart değildir. Örneğin, Tıp Fakültesi öğrencileri veya Mühendislik Fakültesi öğrencileri için belirli dersleri alma zorunluluğu varken turizm eğitimi gören öğrenciler için böyle bir zorunluluk yoktur. Burada önemli olan, insanların eğitimleri süresince turizm sektörünü ve diğer ilgili sektörleri yakından tanınması, turizmle haşır neşir olması ve bu kimliği benimsemesidir. Birinci bölümde, turizm ve öğretim amaçları konusunda çeşitli akademisyen görüşleri üzerinde durmuştuk ve bu görüşler çok da somut olmayıp, genel nitelikteydi ve özellikle Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik

Yüksekokullarının bu amaçlar içerisindeki yerini belirtmeye dönük bir saptamaya rastlayamamıştık. Bu durum bu olguyu desteklemektedir. Kısaca, ders programlarındaki farklılık bile hedefin genel yapısına uygundur; çünkü hedefler zaten çok yönlüdür.

2. Okullar, öğretim elemanları nedeniyle amaçlarından ödün vermektedir.

Derse giren öğretim elemanlarının branşları ile girdikleri dersler kıyaslandığında ise branşlarla girilen derslerin örtüşmediği durumlar da tespit edilmiştir. Anadolu Üniversitesinde pazarlama ve özel; Dokuz Eylül Üniversitesinde muhasebe-finans-yatırım ve yönetim, Boğaziçi Üniversitesinde özel ve yönetim, Başkent Üniversitesinde ekonomi, yönetim ve özel; Balıkesir Üniversitesinde muhasebe-finans-yatırım, özel, pazarlama, yönetim, hukuk; Akdeniz Üniversitesinde yönetim, muhasebe-finans-yatırım, pazarlama, hukuk; Bilkent Üniversitesinde muhasebe-finans-yatırım, özel ve yönetim grubu içerisinde yer alan bazı dersler öğretim elemanının branşı ile örtüşmediği halde girilen ders gruplarıdır ve bu uyumsuzluk oldukça sınırlı sayıda öğretim elemanı için geçerlidir. Gaziosmanpaşa Üniversitesinde ise ders gruplarının tümünü kapsayan bir uyumsuzluk söz konusudur.

Derslerin öğretim elemanlarının branşları ile örtüşmediği okullar, bir anlamda lisans düzeyinde turizm eğitiminin nasıl olması gerektiği hakkında değerli ipuçları olarak da görülebilir. Şöyle ki, bir okulda ilgili öğretim elemanı bulunmasına rağmen bazı dersler programda ısrarla muhafaza ediliyorsa lisans düzeyinde turizm eğitiminin amaçlarından ne gerekçeyle olursa olsun taviz verilmediği anlamı ortaya çıkabilir; fakat böyle düşünmemizi engelleyen bir başka olgu daha vardır. Şöyle ki, ders-öğretim elemanı uyumsuzluğunun olduğu okullardaki ders türlerinin her okul için farklı ağırlıkta olduğunu da gözlemlemekteyiz. Bu durum, yukarıdaki ilk maddede belirttiğimiz “hedefin aslında sınırları çok kesin belirlenmemiş bir hedef” olduğu hipotezini desteklemektedir.

Okulların kuruluş kanununda veya internet sayfalarında belirttikleri amaçlar hemen hemen aynı olmasına karşın, ders yapılarının farklı olması, bunun yanı sıra ders yapıları farklı olduğu halde öğretim elemanlarının branşlarıyla girdikleri derslerin uyumlu olması, görünüşte olumsuz bir tablo çizmektedir; ancak lisans düzeyinde turizm eğitiminde amaç yönetici yetiştirmek olarak ifade edilmiş de olsa bu amaca standart bir eğitimle standart bir tarzda değil, birçok farklı şekilde ulaşılabileceği gibi iyimser bir yorum yapmak da mümkündür.

Günümüze kadar yeknesaklık sorununun bir sorun olarak çeşitli zeminlerde pek dile getirilmemiş olması ikinci yorumu haklı çıkarır niteliktedir. Öyle görünmektedir ki, lisans turizm eğitiminden maksimum yararın sağlanması, nelerin okutulup nelerin okutulmaması gerektiği meselesinden çok, mevcut derslerin en iyi şekilde ve en iyi imkânlarla nasıl verileceğine cevap verilmesinden geçmektedir.

Türkiye'nin lisans düzeyinde turizm eğitimini çağın değişen koşullarına uygun hale getirmek için,

* Eğitimde yaşanan sorunlar alanında uzman kişiler tarafından analiz edilerek değerlendirilmeli, eğitici-öğrenci ilişkisi pekiştirilmelidir.

* Öğretim elemanı yetersiz olan okullarda eğitim gören öğrencilerin almış oldukları eğitimin niteliği de oldukça yetersiz olacağından öğretim elemanı açığı bulunan eğitim kurumlarının bu açığı giderilmelidir.

* Lisans düzeyinde turizm eğitim veren kurumların öğrencilerin kendilerini daha iyi geliştirmelerine fırsat yaratacak olan yerlere kurulmaları sağlanmalıdır.

* Okullar, her türlü eğitim araç-gereç ile donatılmalı, öğrencilerin sektörün ihtiyaçlarına anında yanıt verebilmesi için uygulamaya özellikle ağırlık verilmelidir.

* Okul programlarının çağın değişen koşullarına uygunluk yanında, bilimsel, kültürel-sosyal yapımızı destekleyici, tutarlı, ihtiyaçlara anında yanıt verebilen bir yapıya kavuşması için çalışılmalıdır.

* Sektör-Okul-Bakanlık işbirliğiyle turizm alanında ulusal ve uluslararası alanda bilimsel çalışmaları olan öğrencilere her türlü destek sağlanmalıdır.

* Gerek değişen koşullara ayak uydurmada gerek öğrencilerin belirli konularda uzmanlaşmalarını sağlamada etkili olan seçmeli derslerin önemi kavranmalı, programlardaki seçmeli ders sayısı artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Ağaoğlu, O. Kemal: **Türkiye’de Turizm Eğitimi ve Etkenliği**, Milli Prodüktivite Merkezi Yay.439, Ankara, 1991.
- Avcıkurt, C. ve Sebahattin Karaman: “Lisans Eğitimi Veren Turizm Okullarının Ders Programlarının Karşılaştırılması”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss. 53-65.
- Avcıkurt, Cevdet: **Turizmin Güncel Sorunları**, Ders Notu, Balıkesir, 2003.
- Barutçugil, İsmet S: **Turizm İşletmeciliği**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1982.
- Başaran, İ.Ethem: **Eğitim Psikolojisi**, Kadıoğlu Matbaası, Ankara, 1992.
- Batman, Orhan: **Otel İşletmelerinin Yönetimi**, Değişim Yayınları, Adapazarı, 1999.
- Bilen, Mürüvvet: **Plandan Uygulamaya Öğretim**, Ankara, Anı Yayınları, 2002.
- Boylu, Yasin: “Türkiye’deki Örgün Turizm Eğitiminin Sistematik Olmayan Bir Açıdan Değerlendirilmesi”, **DAÜ Turizm Araştırmaları Dergisi**, KKTC, 2002, ss. 63-78.
- Bozok, Düriye: “Turizm İşletmelerinde Profesyonel Yönetici ve Eğitimi Sorunları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1991.
- Brubaker, Dale L: **Curriculum Planning: The Dynamics of Theory and Practice**, USA, Glenview, Illinois: Scott, Foresman and Company, 1982.
- Brandt, Ronald S. ve Ralph W. Tyler: “Goals and Objectives”, **Contemporary Issues in Curriculum**, Allan C. Ornstein/Linda S.Behar-Horenstein/ Edward F. Pajak (Ed.), USA, Pearson Education, 2003, ss. 10-19.
- Büyükkaragöz, Savaş ve Cuma Çivi: **Genel Öğretim Metotları: Öğretimde Planlama-Uygulama**, İstanbul, Beta Yay,1999.
- Cooper ve Diğerleri: **Educating The Educators in Tourism: A Manual of Tourism and Hospitality Education**: WTO: Mart 1996.
- Çapar, Bülent: “Turizm Sektörü-Turizm Eğitimi Kurumları İşbirliği, Staj Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss. 415-426.

- Çetin, Şule: “Turizm Eğitimi ve Turizm Eğitimi Gören Elemanların İstihdam Sorunları”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 1987.
- Çil, Burhan: **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesinde Başarıyı Etkileyen Kimi Etkenler**, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1995.
- Değirmencioğlu, Coşkun: **Eğitim Bilimine Giriş/Eğitim-Felsefe İlişkisi: Eğitim Felsefesi**, Ankara, Gazi Kitabevi Yay, 1997.
- Demirel, Özcan: “Türk Eğitim Sisteminde Öğretim Programlarının Geliştirilmesinde Bilimsel Yaklaşım ve 2000’li Yıllar İçin Öneriler”, **21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu**, Ankara: Öğretmen Hüseyin Hüsnü Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Yayınları: 3, 1999, ss. 328-335.
- Demirel, Özcan: **Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, Pegem Yay, 1999.
- Demirkol, Pelit: “Türkiye’deki Turizm Eğitim Sistemi ve Avrupa Birliği Sürecinde Olası Gelişmeler”, **Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi**, Ankara, 2002.
- Doğan, H. Zafer: “Türkiye’de Turizm ve Otelcilik Okullarının Sorunları”, **Balkan Ülkeleri Turizm Eğitimi Semineri-Bildiriler**, İstanbul, 1992, ss. 31-37.
- Ediz, Abdülaziz: “Turizmde Mesleki Eğitim”, **Balkan Ülkeleri Turizm Eğitimi Semineri- Bildiriler**, İstanbul, 1992, ss. 73-80.
- Elgezdi, Cavit: “Dört Yıllık Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Eğitim ve Öğretim Programlarının Sektör Beklentileri Doğrultusunda Değerlendirilmesi ve Yeni Bir Ders Programı Önerisi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2003.
- Er, Tülay: **Eğitim Bilimine Giriş/Eğitim Sosyoloji İlişkisi: Eğitim Sosyolojisi**, Ankara, Gazi Kitabevi Yay, 1997.
- Erden, Münire: **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, Anı Yayınları, 1998.
- Erdoğan, Harun: **Ekonomik, Sosyal, Kültürel, Çevresel Yönleriyle Uluslararası Turizm**, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1996.
- Ergün, Mustafa: **Eğitim Felsefesi**, Ocak Yay, Ankara, 1996.
- Ergüneş, Yalçın: **Eğitim Psikolojisi**, İnce Ofset ve Matb, Balıkesir, 1995.
- Ertürk, Selahattin: **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara, Meteksan A.Ş: 1998.

- Fidan, Erden: **Eğitime Giriş**, İstanbul, Alkım Yay, 1998.
- Forrest, L.C: **Training For The Hospitality Industry**, Educational Institute of The American Motel Association, 1990.
- Glasgow, Neal A: **New Curriculum for New Times**, USA, Corwin Pres, 1997.
- Gray, Liguori: **Hotel and Motel Management and Operations**, Prentice Hall, 1990.
- Güçer, Evren: “Türkiye’deki Turizm Eğitimi İle Avrupa Birliği Üyesi Ülkelerdeki Turizm Eğitiminin Karşılaştırılması ve Sektörün Turizm Eğitiminden Beklentileri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 2004.
- Güleryüz, Hasan: **Eğitim Programlarının Dili ve Yaratıcı Öğrenme**, Ankara, Pegem A Yayıncılık, 2001.
- Gündüzalp, Nural: “Kalkınmada Turizm ve Eğitimi”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 1992, ss. 61-62.
- Gürbüz, A.Kemal: **Turizmin Ekonomik Analizi**, Balıkesir, Alem Basım-Yayımları, 1998.
- Gürdal, Mehmet: “Türkiye’de Mesleki Turizm Eğitiminin Yapısal Analizi, Okullaşma-Eğitimin Kalitesi-Staj-İstihdam Sorunları ve Çözüm Önerileri”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss. 391-400.
- Hacıoğlu, Necdet: **Turizm Eğitimi**, Balıkesir, Teksir, 1985.
- Hacıoğlu, Necdet: “Yükseköğretimde Mesleki Turizm Eğitimi Geliştirme Perspektifleri”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 1992, ss. 91-100.
- Hacıoğlu, Necdet: **Türkiye’de Turizm Eğitimi**, Balıkesir, Teksir, 1995.
- Ilgaz, S. ve Mehmet Çakar: “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Problemleri:Başkent Üniversitesi İİBF Turizm İşletmeciliği Bölümü Öğrencileri Üzerinde Yapılan Bir Araştırma”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss. 385-390.
- İçöz, Orhan: “Türkiye’de Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Temel Sorunları ve Öğrencilerin Okul Sonrası Mesleki Yaşama Uyumu Konusunda Bir Değerlendirme”, **Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik YO Hafta Sonu Semineri 1:Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim-Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları**, Nevşehir, 1994, ss. 84-96.
- İlkin, Dinçer: **Turizm Kesiminin Türk Ekonomisindeki Yeri ve Önemi**, TOBB yay, Ankara, 1991.

- İnce, M. Tevfik: “Türkiye’de Turizm Eğitimi”, **TC Turizm Bakanlığı II. Turizm Şurası Bildirileri(II.Cilt)**, Ankara, 2002, ss.175-181.
- İşman, Eskiçalı: **Eğitimde Planlama ve Değerlendirme**, İstanbul: Değişim Yayınları, 2003.
- Kalkan, Orhan: “Turizm Yüksekokullarında Yetiştirilen Elemanlar Hangi Kademede Çalıştırılabilir?”, **Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik YO Hafta Sonu Semineri 1:Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim-Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları**, Nevşehir, 1994, ss.79-83.
- Kantarcı, Kemal ve M. Altuğ Yörükoğlu: **Konaklama İşletmelerinde Önbüro ve Yönetimi**, Detay Yay, Ankara, 1998.
- Kaya, Hüseyin: **Uluslararası Politik Derinliklerde Anadolu 2000**, F.Özsan Matbaacılık, Bursa, 1999.
- Koçak, Nilüfer: “Türkiye’de Turizm Sektöründe Çalışan Personelin Eğitimi Düzeyi ve Turizm Eğitimi Veren Meslek Yüksekokulları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir Meslek YO 1.Ulusal Turizm Sempozyumu**, SDÜ Basımevi, Eğirdir, 1998. ss. 82-91.
- Kozak, Sabah ve Fermani Maviş: “Hizmetiçi Eğitim Programının Geliştirilmesi ve Etkin Bir Eğitim Modeli”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 1992, ss. 417-425.
- Kozak, M.Akoğlan ve Nazmi Kozak: “Türkiye’de Lise, Önlisans ve Lisans Düzeyindeki Seyahat Acenteciliği Programlarında Okutulan Derslerin Sektörün Beklentilerine Uygunluğu”, **Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi**, Yıl:11, Eylül-Aralık, 2000, ss. 57-67.
- Küçüktopuzlu, K. Faik: “Turizm Eğitimi Veren Yüksekokulların Staj Programlarında Eşgüdüm Sağlanması ve Çözüm Önerileri”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss. 335-341.
- “Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi,1993–2003: Proje Kapanış Raporu”, Hafise Kaynarca, Gülhün Özer (Ed.), Ankara, MEB, 2004.
- Mialaret, Gaston: **Eğitim Bilimlerinin Gelişimi**, Çev. Gürsel Izgar, Nobel Yay, Ankara, 2001.
- McIntosh, Goeldner: **Tourism Principles, Practices, Philosophies**, Wiley, USA, 1990.
- Kozak, Nazmi: “Türkiye’de Üniversite Düzeyi mesleki Turizm Eğitime Yönelik Programların Sorunları ve Bazı Öneriler”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 1992: ss. 209-211.

- Kozak, Nazmi ve Diğerleri: **Genel Turizm: İlkeler-Kavramlar**, Detay Yay, Ankara, 2001.
- Olalı, Korzay: **Otel İşletmeciliği**, Beta Basım Yay, İstanbul, 1993.
- Orhaner, Tunç: **Ticaret ve Turizm Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri**, Gazi Kitapevi, Ankara, 2003.
- Ornstein, Allan C. ve Hunkins Francis P: **Curriculum-Foundations, Principles and Issues**, USA, Allyn and Bacon, 1998, ss. 194-229.
- ÖSYM: **2005 Yılı Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu**, Ankara.
- Özdemir, Mehmet: “Turizmin Yükselme Döneminde (1984-1990) Eğitim Sorunu ve Bugün”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss.115-136.
- Özden, Yüksel: **Öğrenme ve Öğretme**, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005.
- Öztaş, Kadir: **Turizm Ekonomisi ve Genel Turizm Bilgileri**, Nobel Yay, Ankara, 2002.
- Pratt, David ve Brace, Harcourt: **Curriculum: Design and Development**, USA, Jovanovich, 1980.
- Preedy, Margaret: “Curriculum Evaluation: Measuring What We Value, Managing The Curriculum”, **Managing The Curriculum**, David Middlewood ve Neil Burton (Ed.), 2003, ss. 89-103.
- Selçuk, Ziya: **Eğitim Psikolojisi Gelişim ve Öğrenme**, Nobel Yay, Ankara, 1999.
- Sezgin, O. Mesut: **Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı**, Detay Yay, Ankara, 2001.
- Sönmez, Veysel: **Eğitim Felsefesi**, Pegem Yay, Ankara, 1994.
- Tan, Şeref: **Öğretimi Planlama ve Değerlendirme**, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2005.
- Tanner, Daniel ve Tanner, Laurel: **Curriculum Development: Theory and Practice**, USA: Prentice-Hall, 1995.
- Tezcan, Mahmut: **Eğitim Sosyolojisi**, Ankara, y.y, 1992.
- Timur, Alp: “Türkiye’de Turizm Eğitiminin Yapısı, Uygulanan Politikalar ve Sonuçları”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 1992, ss. 47-53.

Timur, Alp: “Turizm Eğitiminde Darboğazlar”, **Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik YO Hafta Sonu Semineri 1:Dört Yıllık Turizm Yüksekokullarında Eğitim-Öğretim Sorunları ve Çözüm Yolları**, Nevşehir, 1994, ss. 44-53.

Turgut, M. Fuat: **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları**, Ankara, Yargıcı Matbaası, 1997.

TÜSİAD: **Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeniden Yapılandırılması**, Lebib Yalkın Yay. ve Basım İşleri A.Ş.1999.

Uçan, Ali: “Çağdaş Eğitimde Program Geliştirme Sürecine Genel Bir Bakış”, **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Sempozyumu-Bildiriler**, İstanbul: Kuşak Ofset, Şubat 1990, ss. 51-64.

Varış, Fatma: **Eğitimde Program Geliştirme: Teoriler-Teknikler**, Ankara, Alkım Yay, 1996.

Wiles, Jon ve Bondi Joseph: **Curriculum Development**, USA, Macmillan Publishing Company, 1993.

Woods, R.H: **Human Resources Management**, Educational Institute of The American Motel Association, 1997.

Yazıcı, Senem: “Turizm Eğitiminin Bilinci ve Uygulama Dersi: Staj”, **Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı**, Ankara, 2002, ss. 407-414.

Yılmaz, Hasan ve Ali Murat Sünbül: **Öğretimde Planlama ve Değerlendirme**, Ankara, Mikro Basım Dağıtım, 2003.

İNTERNET KAYNAKLARI

Aytaç, Tufan: **Hizmet İçi Eğitim Kavramı ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar**, (Çevrimiçi) <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/147/aytac.htm>, 16.12. 2005.

<http://cygm.meb.gov.tr/>, 16.12. 2005.

<http://cygm.meb.gov.tr/>, 16.12. 2005.

<http://ookgm.meb.gov.tr/OkulListe.aspx>, 16.12.2005.

<http://www.tugev.org>, 17.12. 2005.

<http://ttogm.meb.gov.tr>, 18.12.2005.

http://www.gap-dogu-kalkinma.com/turizm/42_tur_egt.htm, 18.12.2005.

<http://cygm.meb.gov.tr/anasayfa.htm>, 18.12.2005.

<http://www.tureb.org.tr/GenelBilgiler.asp?id=32>, 19.12.2005.

<http://bakirkoykml.k12.tr/bolumlerimiz/bolum02.htm>, 20.12. 2005.

http://www.yok.gov.tr/mevzuat/mevzuat_kanun.htm, 20.12. 2005.

Ünlüönen, Kurban ve Boylu, Yasin. **Türkiye’de Yükseköğretim Düzeyinde Turizm Eğitimiindeki Gelişmelerin Değerlendirilmesi**, 2005, (Çevrimiçi)

<http://www.e-sosder.com/dergi/1202-UNLUONEN.pdf>, 25.01.2006.

<http://www.ttef.gazi.edu.tr/>, 23.07.2006.

<http://www.euniv.edu.tr>, 23.07.2006.

<http://turizm.ege.edu.tr/>, 23.07.2006.

<http://www.mersin.edu.tr/fakulte.php?id=26&tip=4&meu=b15341909678582421bac245c3d92078>, 23.07.2006.

<http://www.atioyo.ibu.edu.tr/>, 23.07.2006.

<http://iibf.baskent.edu.tr/lisans/turizm.htm>, 23.07.2006.

http://www.iticu.edu.tr/ticari_bilimler/default_ticari_bil.htm, 23.07.2006.

<http://www.yeditepe.edu.tr/7tepe/>, 23.07.2006.

http://www.halic.edu.tr/akademik/isletme_turizm_giris.asp, 23.07.2006

<http://www.osym.gov.tr/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF8F59EC4393613791>, 10.01. 2007.

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7EE1F1486EE5030E7232BC6DECEDE6EA>, 20.01.2007.

<http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.aspx?F6E10F8892433CFF7EE1F1486EE5030E11C077A9979C33C4>, 20.01.2007.

EKLER

EK 1: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Önlisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet-Vakıf Üniversiteleri, Okul Sayısı ve Toplam Kontenjanları

Sıra no	İl	Üniversite Adı	Devlet Üniv.	Vakıf Üniv.	Okul Sayısı	Toplam Kontenjan
1	Adana	Çukurova Üniversitesi	+		1	30
2	Afyon	Afyon Kocatepe Üniversitesi	+		3	320
3	Ankara/ Çankırı	Ankara Üniversitesi	+		2(1+1)	80/30 110
4	Ankara	Başkent Üniversitesi		+	1	100
5	Ankara	Bilkent Üniversitesi		+	1	500
6	Ankara	Hacettepe Üniversitesi	+		1	60
7	Antalya	Akdeniz Üniversitesi	+		3	370
8	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi	+		2	115
9	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi	+		5	480
10	Bursa/ Yalova	Uludağ Üniversitesi	+		2(1+1)	90/60 150
11	Bolu	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	+		2	160
12	Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	+		2	140
13	Denizli	Pamukkale Üniversitesi	+		1	80
14	Diyarbakır/Mardin	Dicle Üniversitesi	+		2(1+1)	30/20 50
15	Edirne/ Tekirdağ	Trakya Üniversitesi	+		5(2+3)	160/330 490
16	Elazığ	Fırat Üniversitesi	+		2	130
17	Erzurum	Atatürk Üniversitesi	+		1	100
18	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	+		2	130 *
19	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi	+		2	110
20	Isparta	Süleyman Demirel Üniversitesi	+		3	460
21	İstanbul	Beykent Üniversitesi		+	1	40
22	İstanbul	Boğaziçi Üniversitesi	+		1	40
23	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	+		1	120

24	İstanbul	İstanbul Kültür Üniversitesi		+	1	30
25	İstanbul	Maltepe Üniversitesi		+	1	50
26	İstanbul	Marmara Üniversitesi	+		1	180
27	İstanbul	Yıldız Teknik Üniversitesi	+		1	40
28	İstanbul	Anadolu Kültür ve Eğitim Vakfı		+	1	60
29	İzmir	Dokuz Eylül Üniversitesi	+		1	140
30	İzmir	İzmir Ekonomi Üniversitesi		+	1	50
31	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	+		1	30
32	Kars/ Iğdır	Kafkas Üniversitesi	+		2(1+1)	80/50 130
33	Kayseri/ Nevşehir	Erciyes Üniversitesi	+		2(1+1)	30/160 190
34	Kocaeli	Kocaeli Üniversitesi	+		1	460
35	Konya/ Mersin	Selçuk Üniversitesi	+		4(3+1)	890/360 1250
36	Kütahya	Dumlupınar Üniversitesi	+		1	90
37	Mersin	Mersin Üniversitesi	+		3	365
38	Mersin	Çağ Üniversitesi		+	1	50
39	Malatya/ Adıyaman	İnönü Üniversitesi	+		2(1+1)	45/50 95
40	Muğla	Muğla Üniversitesi	+		4	750
41	Niğde/ Aksaray	Niğde Üniversitesi	+		3(2+1)	120/40 160
42	Samsun/ Amasya Ordu/ Sinop	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	+		5(2+1+1+1)	70/80/40/30 220
43	Sakarya	Sakarya Üniversitesi	+		2	340
44	Sivas/ Giresun	Cumhuriyet Üniversitesi	+		2(1+1)	50/40 90
45	Şanlıurfa	Harran Üniversitesi	+		1	70
46	Tokat	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	+		2	120
47	Trabzon/ Ordu	Karadeniz Teknik Üniversitesi	+		3(2+1)	130/50 180

48	Van/ Bitlis	Yüzüncü Üniversitesi	Yıl	+		3(1+2)	160/60 220
49	Zonguldak/ Bartın/ Karabük	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi		+		5(3+1+1)	210/120/320 650
Toplam			41	8	100	10295	
			49				

*Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Turizm ve Otel İşletmeciliği kontenjanı kılavuzda belirtilmediği için dahil edilmemiştir.

EK 2: Eğitim Kurumlarının Turizm ve Otel İşletmeciliği Programları

Sıra no	İl	Okul Adı	Kontenjan		Toplam Kontenjan
			Normal Öğretim	İkinci Öğretim	
1	Adana	Çukurova Üniversitesi Yumurtalık MYO.	30	-	30
2	Adıyaman	İnönü Üniversitesi Adıyaman MYO.	50	-	50
3	Afyon	Afyon Kocatepe Üniversitesi Afyon MYO	60	60	120
4	Afyon	Afyon Kocatepe Üniversitesi Dinar MYO	50	-	50
5	Afyon	Afyon Kocatepe Üniversitesi Sandıklı MYO	60	60	120
6	Aksaray	Niğde Üniversitesi Aksaray MYO	40	-	40
7	Amasya	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Amasya MYO	40	40	80
8	Ankara	Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	50	-	50
9	Ankara	Bilkent Üniversitesi Turizm ve Otelcilik MYO	500	-	500
10	Ankara	Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	30	30	60
11	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	60	60	120
12	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Serik MYO	40	-	40
13	Antalya	Akdeniz Üniversitesi Manavgat MYO	40	-	40
14	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Didim MYO.	30	-	30
15	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi Karacasu MYO	25	-	25
16	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Balıkesir MYO	60	60	120
17	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Ayvalık MYO	40	40	80

18	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Burhaniye MYO	50	50	100
19	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Erdek MYO	50	50	100
20	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi Gönen MYO	40	40	80
21	Bartın	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Bartın MYO	60	60	120
22	Bitlis	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Adilcevaz MYO	45	45	90
23	Bitlis	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Ahlat MYO	35	35	70
24	Bolu	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Bolu MYO	70	60	130
25	Bursa	Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	30	30	60
26	Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Gelibolu Piri Reis MYO	50	50	100
27	Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Gökçeada MYO	40	-	40
28	Çankırı	Ankara Üniversitesi Çankırı MYO	30	-	30
29	Denizli	Pamukkale Üniversitesi Denizli MYO	40	40	80
30	Diyarbakır	Dicle Üniversitesi Çermik MYO	30	-	30
31	Edirne	Trakya Üniversitesi Edirne MYO	50	50	100
32	Edirne	Trakya Üniversitesi Keşan MYO	60	-	60
33	Elazığ	Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	40	40	80
34	Elazığ	Fırat Üniversitesi Sivrice MYO	50	-	50
35	Erzurum	Atatürk Üniversitesi Erzurum MYO	50	50	100
36	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi Eskişehir MYO	50	50	100
37	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi			Kontenjan belirlenmemiştir.
38	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi Turizm ve Otelcilik MYO	80	-	80
39	Giresun	Cumhuriyet Üniversitesi Şebinkarahisar MYO	40	-	40
40	Iğdır	Kafkas Üniversitesi Iğdır MYO	50	-	50
41	Isparta	Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta MYO	30	-	30
42	Isparta	Süleyman Demirel Üniversitesi Eğirdir MYO	120	120	240
43	Isparta	Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç MYO	50	50	100

44	İstanbul	Boğaziçi Üniversitesi Otelcilik MYO	-	40	40
45	İstanbul	İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	120	-	120
46	İstanbul	İstanbul Kültür Üniversitesi İşletmecilik MYO	30	-	30
47	İstanbul	Maltepe Üniversitesi MYO	50=> 5'i Burslu	-	50
48	İstanbul	Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	60	60	120
49	İstanbul	Anadolu Kültür ve Eğitim Vakfı Anadolu BİL MYO	60=>6'sı Burslu	-	60
50	İstanbul	Yıldız Teknik Üniversitesi Yıldız MYO	40	-	40
51	İzmir	Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir MYO	80	60	140
52	İzmir	İzmir Ekonomi Üniversitesi MYO	50	-	50
53	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Kahramanmaraş MYO	30	-	30
55	Kars	Kafkas Üniversitesi Kars MYO	40	-	40
56	Kayseri	Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	30	-	30
57	Kocaeli	Kocaeli Üniversitesi Derbent MYO	130	130	260
58	Konya	Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	100	100	200
59	Konya	Selçuk Üniversitesi Akşehir MYO	100	50	150
60	Konya	Selçuk Üniversitesi Beyşehir MYO	100	100	200
61	Kütahya	Dumlupınar Üniversitesi Kütahya MYO	50	40	90
62	Malatya	İnönü Üniversitesi Kale MYO	45	-	45
63	Mardin	Dicle Üniversitesi Mardin MYO	20	-	20
64	Mersin	Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO	60	60	120
65	Mersin	Mersin Üniversitesi Anamur MYO	50	-	50
66	Mersin	Mersin Üniversitesi Aydıncık MYO	50	-	50
67	Mersin	Selçuk Üniversitesi Silifke Taşucu MYO	80	40	120
68	Mersin	Çağ Üniversitesi MYO	50	-	50
69	Muğla	Muğla Üniversitesi Muğla MYO	60	60	120
70	Muğla	Muğla Üniversitesi Fethiye Ali Sıtkı-Mefharet Koçman MYO	80	-	80

71	Muğla	Muğla Üniversitesi Milas Sıtkı Koçman MYO	60	60	120
72	Muğla	Muğla Üniversitesi Ortaca MYO	60	60	120
73	Nevşehir	Erciyes Üniversitesi Nevşehir MYO	40	40	80
74	Niğde	Niğde Üniversitesi Niğde MYO	60	-	60
75	Niğde	Niğde Üniversitesi Ulukışla MYO	60	-	60
76	Ordu	Karadeniz Teknik Üniversitesi Ordu MYO	50	-	50
77	Ordu	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Mesudiye MYO	40	-	40
79	Sakarya	Sakarya Üniversitesi Sapanca MYO	50	50	100
80	Samsun	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun MYO	40	-	40
81	Samsun	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Havza MYO	30	-	30
82	Sinop	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Gerze MYO	30	-	30
83	Sivas	Cumhuriyet Üniversitesi Cumhuriyet MYO	50	-	50
84	Şanlıurfa	Harran Üniversitesi Şanlıurfa MYO	35	35	70
85	Tekirdağ	Trakya Üniversitesi Tekirdağ MYO	80	40	120
86	Tekirdağ	Trakya Üniversitesi Marmara Ereğlisi MYO	50	-	50
87	Tekirdağ	Trakya Üniversitesi Şarköy MYO	80	80	160
88	Tokat	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tokat MYO	40	40	80
89	Tokat	Gaziosmanpaşa Üniversitesi Reşadiye MYO	40	-	40
90	Trabzon	Karadeniz Teknik Üniversitesi Turizm ve Otelcilik MYO	80	-	80
91	Trabzon	Karadeniz Teknik Üniversitesi Maçka MYO	50	-	50
92	Van	Yüzüncü Yıl Üniversitesi Van MYO	30	-	30
93	Yalova	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Safranbolu MYO	80	80	160
94	Zonguldak	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Zonguldak MYO	40	-	40
95	Zonguldak	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Çaycuma MYO	50	-	50
96	Zonguldak	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Devrek MYO	60	60	120
Toplam			5475	2635	8110

EK 3: Türkiye’de 2005 Yılı İtibariyle Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Veren Devlet-Vakıf Üniversiteleri, Okul Sayısı ve Toplam Kontenjanları

Sıra no	İl	Üniversite Adı	Devlet Üniv.	Vakıf Üniv.	Okul Sayısı	Toplam Kontenjan
1	Adana	Çukurova Üniversitesi	+		1	35
2	Ankara	Atılım Üniversitesi		+	1	17
3	Ankara	Başkent Üniversitesi		+	2	105
4	Ankara	Bilkent Üniversitesi		+	1	105
5	Ankara	Gazi Üniversitesi	+		1	140
6	Antalya	Akdeniz Üniversitesi	+		2	280
7	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi	+		1	225
8	Balıkesir	Balıkesir Üniversitesi	+		1	270
9	Bolu	Abant İzzet Baysal Üniversitesi	+		1	100
10	Çanakkale	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	+		1	80
11	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	+		1	100
12	Hatay	Mustafa Kemal Üniversitesi	+		1	100
13	İstanbul	Boğaziçi Üniversitesi	+		1	50
14	İstanbul	Haliç Üniversitesi		+	1	62
15	İstanbul	İstanbul Ticaret Üniversitesi		+	1	53
16	İstanbul	Kadir Has Üniversitesi		+	1	35
17	İstanbul	Okan Üniversitesi		+	1	45
18	İstanbul	Yeditepe Üniversitesi		+	1	45
19	İzmir	Dokuz Eylül Üniversitesi	+		1	40
20	İzmir	Ege Üniversitesi	+		1	125
21	Nevşehir	Erciyes Üniversitesi	+		1	80
22	Tokat	Gaziosmanpaşa Üniversitesi	+		1	80
23	Mersin	Mersin Üniversitesi	+		1	120
24	Muğla	Muğla Üniversitesi	+		1	160
25	Sakarya	Sakarya Üniversitesi	+		1	110
Toplam			17	8	27	2562
			25			

EK 4: Okul Amaçları

Okul ve Bölüm Adı	Bölümün Amacı
Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü	Bölümün amacı, bir hizmet sektörü olarak ülke ekonomisine önemli katkısı olan turizm alanında görev alacak, konusunda uzmanlaşmış, iyi derecede İngilizce bilgisi yanı sıra ikinci bir yabancı dil bilen, uluslararası düzeyde yenilikleri takip edecek yönetici adayları mezunlar yetiştirmektir.
Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü	<ul style="list-style-type: none"> * Turizm sektörüne ve turizm işletmelerine en az iki dili çok iyi düzeyde bilen ve uluslararası alanda da çalışabilecek yönetici adayları yetiştirmek * Turizm sektöründe meydana gelen yenilikleri sürekli olarak incelemek, bu konuda akademik araştırma yapmak ve bu araştırmaları yapacak öğretim elemanları yetiştirmek * Turizm sektörü ile sürekli olarak işbirliği ve eşgüdüm içinde olmak, sektörden gelen talepler doğrultusunda projeler hazırlamak, işletmelerde oluşan sorunların çözümüne katkıda bulunmak * Ulusal ve uluslararası alanda gerek kuramsal gerekse uygulamaya dönük araştırma sonuçlarını yayın haline getirmek ve bu amaçla bilgi üretimine katkıda bulunmak * Ulusal ve uluslararası alanda turizm eğitimi veren, benzer statüdeki eğitim kurumları ile işbirliği yaparak, gerek öğrencilerin daha iyi yetişmesi, gerekse öğretim elemanlarının bilgi düzeyini geliştirmek için çalışmalarda bulunmak * Sektörü ilgilendiren konularda ulusal, uluslararası düzeyde toplantı, seminer, kongre düzenlemek ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen toplantılara aktif ve/veya dinleyici olarak katılmak * Topluma açık, sürekli eğitim programları düzenleyerek ve bölümün eğitim potansiyelinden toplumun da yararlanmasını sağlayarak toplumsal gelişmeye katkıda bulunmak

<p>Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama İşletmeciliği Seyahat İşletmeciliği</p>	<p>Turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu en az iki yabancı dili bilen, alanında uzman, ulusal ve uluslararası ortamda rakipleriyle yarışabilen nitelikli turizmciler ve üst düzey yöneticiler yetiştirmek</p>
<p>Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu</p>	<p>Programın amacı, dört yıllık eğitimin üst yapısını oluşturmak bu alandaki gelişmeleri izlemek ve öğrencilere kullanabilecekleri uzmanlık bilgileri kazandırmaktır. Örnek olay çözümlenmeleri ile öğrencilere turizm sektörünün gelişmesinde önemli bir rol oynayacak bilgi ve beceriyi kazandırmak, yöneticilikte karşılaşılabileceği sonuçları analiz edebilecek ve hızlı karar verecek şekilde yetişmelerini sağlamak bu programın amacı içinde yer alır. Ayrıca, turizm endüstrisinde çalışacak elemanların diğer yan bilimlerle desteklenmesiyle analitik ve sistem düşüncesine sahip olmaları sağlanmaktadır.</p>
<p>Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Konaklama İşletmeciliği Seyahat İşletmeciliği</p>	<p>Dokuz Eylül Üniversitesinin belirlemiş olduğu amaçlar ile aynı amaçlara sahiptir.</p>
<p>Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otelcilik Bölümü</p>	<p>Dünyada ve ülkemizde gözlenen gelişmeler 21. yüzyılın öncü sektörlerinden birinin de turizm olacağını göstermektedir. Turizm sektörü, öncelikle otelcilik, yiyecek-içecek ile seyahat alt sektörlerinden oluşmakta ve turizm sektöründe istihdam edilen işgücünün büyük bir çoğunluğu otelcilik alt sektöründe çalışmaktadır. Otel işletmelerinin, tüketici odaklı hizmet sunumları ve hizmet sunum kalitelerini her geçen gün daha da artırmaya yönelik çabalar sergilemeleri, nitelikli insan gücü istihdam etmelerini de zorunlu hale getirmektedir. Dolayısıyla, turizm ve otelcilik sektörünün ihtiyaç duyduğu bilgi ve deneyime sahip nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve sektöre kazandırılması Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otelcilik Bölümünün temel amacıdır.</p>

<p>Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Gençleri çağdaş bilgi, beceri, etkin karar verme teknikleri; olanakları ve zorlukları tanımlama yetisi ile donatmak * Bugünkü ve gelecekteki konaklama, yiyecek-içecek ve seyahat sektörlerine çağdaş eğitim ve staj gibi sektörel deneyim olanaklarıyla hazırlamak * Otel yöneticiliği, yiyecek ve içecek, seyahat acentacılığı, tur operatörlüğü alanlarında yönetici adayı, orta kademe yönetici ve bölüm yöneticisi olmalarına olanak sağlamak * İş alanında üst düzey yönetici, bölge sorumlusu olmalarına olanak tanımak
<p>Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu</p>	<ul style="list-style-type: none"> * Öğrencileri çağdaş bilgi, beceri, etkin karar verme teknikleri; olanakları ve zorlukları tanımlama yetisi ile donatarak bugünkü ve gelecekteki konaklama, yiyecek-içecek ve seyahat sektörlerine çağdaş yöneticiler olarak hazırlamak * Sürekli gelişmek. Bu doğrultuda gelişen bilgi teknolojilerini kullanarak çağı yakalamaktan daha ziyade öncülük etmek * Bilimsel faaliyetlere önem vererek turizm işletmeciliğinin akademik yönden gelişmesine katkıda bulunmak ve turizm sektörüne her alanda kendini yetiştirmiş başarılı yöneticiler kazandırmak * Turizm sektörü ile uyum içerisinde olan ve sektörün ihtiyaçlarını gideren, karşılıklı işbirliği ile ülke turizmini daha ileri seviyelere taşımaya çalışan bir yüksekokul olmak

EK 5: Anadolu Üniversitesi Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Ders Programı

I.Yarıyıl			II.Yarıyıl		
Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi	Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi
Temel Bilgi Teknolojisi	2+2	4,5	Hukukun Temel Kavramları	2+0	3,0
İktisada Giriş I	3+0	5,0	İktisada Giriş II	3+0	5,0
Advanced English I(İleri İngilizce I)	4+0	6,0	Advanced English II (İleri İngilizce II)	4+0	6,0
Genel İşletme	3+0	4,5	Matematik I	3+0	4,5
Genel Turizm	3+0	4,0	Genel Muhasebe	3+0	4,5
Introduction to Tourism (Genel Turizm)	3+0	4,0	Introduction to Accounting (Genel Muhasebe)	3+0	4,5
Türk Dili I	2+0	3,0	Türk Dili II	2+0	3,0
Seçmeli Dersler			Seçmeli Dersler		
Beden Eğitimi	2+0	3,0	Culturel Heritage of Turkey (Türkiye'nin Kültürel Mirası)	2+0	4,0
Culture and Tourism in Turkey (Türkiye'de Kültür ve Turizm)	2+0	3,0	Cultural Diversity and Com.(Kültürel Çeşitlilik ve İletişim)	2+0	4,0
Cultural Diversity and Com.(Kültürel Çeşitlilik ve İletişim)	2+0	4,0	Kültür Tarihi	2+0	3,0
Kültürel Etkinlikler	0+2	3,0	Mesleki İngilizce	2+0	4,0
Salon Dansları	0+2	3,0			
Sanat Tarihi	2+0	3,0			
III.Yarıyıl			IV.Yarıyıl		
Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi	Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi
Almanca	10+0	7,5	Almanca II	10+0	7,5
İstatistik	2+0	3,0	Otel Yönetimi	3+0	4,0
Konaklama İşletmeleri Muhasebesi	3+0	4,0	Pazarlama Yönetimi	3+0	4,5
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (Yıllık)	2+0	3,0	Marketing Management (Pazarlama Yönetimi)	3+0	4,5
Travel Agencies and Tour Operators (Seyah. Acent.ve Tur Opera.	3+0	4,5	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi (Yıllık)	2+0	3,0
Seçmeli Dersler			Seçmeli Dersler		
Anadolu Uygarlıkları	2+0	3,0	Önbüroda Bilgisayar Uygulamaları	3+0	4,0
Interpersonal Communication (Bireylerarası İletişim)	3+0	4,5	Yiyecek İçecek Yönetiminde Bilgisayar Uygulamaları	3+0	4,5
Girişimcilik	2+0	3,0	Girişimcilik	2+0	2,0

Besin Güvenliği ve Hijyen	3+0	4,0	Bar Yönetimi	3+0	3,0
Yiyecek-İçecek Yönetimi	3+0	4,0	Intercultural Communication (Kültürlerarası İletişim)	3+0	4,5
Otel İşletmelerinde Konaklama Hizmetleri	3+0	4,0	Topluma Hizmet Uygulamaları	0+2	4,0
Turizm İşletmelerinde E-Ticaret Uygulamaları	3+0	4,5	Turizm ve Çevre	2+0	3,0
			Türkiye'de Turizm Çeşitlendirmesi	3+0	4,5
V.Yarıyıl			VI.Yarıyıl		
Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi	Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi
Almanca III	10+0	7,5	Almanca IV	10+0	7,5
Turizm Ekonomisi	3+0	5,0	Konaklama İşletmelerinde Finansal Yönetim	3+0	4,5
İnsan Kaynakları Yönetimi	3+0	4,0	İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku	3+0	4,5
Turizm Pazarlaması	3+0	4,5	Halkla İlişkiler	3+0	4,5
			Seçmeli Dersler		
Tourism Marketing (Turizm Pazarlaması)	3+0	4,5	Turizm İşletmelerinde Raporlama ve Finansal Analiz	3+0	4,5
Seçmeli Dersler			Fransızca II	4+0	4,0
Turizmde Bilgi İletişim Teknolojileri	3+0	4,5	İspanyolca II	4+0	4,0
Fransızca I	4+0	4,0	İtalyanca II	4+0	4,5
İspanyolca I	4+0	4,0	Japonca II	4+0	4,0
İtalyanca I	4+0	4,5	Mönü Planlaması	3+0	4,5
Japonca I	4+0	4,0	Sosyal Psikoloji	3+0	4,5
Mutfak Yönetimi	3+0	4,5	Rusça II	4+0	4,0
Konaklama İşletmeleri Yönetim Muhasebesi	3+0	4,0	Kat Hizmetleri Yönetimi	3+0	4,5
Rusça I	4+0	4,0	Kon. İşlet. Fiziksel Planlama	3+0	4,5
Önbüro Yönetimi	3+0	4,5	Turizm Politikası ve Planlaması	3+0	4,5
Rehberlik	3+0	4,5	Tour Design and Planning (Tur Tasarımı ve Planlaması)	3+0	4,5
Sermaye Piyasaları	3+0	4,5			
VII. Yarıyıl			VIII. Yarıyıl		
Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi	Ders Adı	Saat	ECTS Kredisi
Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	3+0	4,5	Bitirme Tezi	2+4	8,0

Seçmeli Dersler			Seçmeli Dersler		
Rekreasyon	3+0	8,0	Japonca IV	4+0	4,0
Transportation Management(Ulaştırma İşletmeleri Yönetimi)	3+0	4,0	Turizm Mevzuatı	3+0	4,0
Japonca III	4+0	4,0	Seyahat Yönetimi Seminerleri	3+0	4,0
Bilet Satış	5+0	7,5	Turizmde Tahmin Yöntemleri	3+0	4,0
Örgütsel Davranış	3+0	4,5	Turizm Yatırımları Proje Analizi	3+0	4,5
Kalite Yönetimi	3+0	4,5	Turizm İşletmelerinde Tutundurma	3+0	4,5
Kongre ve Fuar Yönetimi	2+2	4,0	Destination Management (Yönelim Yönetimi)	3+0	4,5
Seyahat Yönetimi Seminerleri	3+0	4,0	Hava Yolu İşletmeciliği	3+0	4,5
			CRS Uygulamaları-Galileo	3+0	4,5
			CRS Uygulamaları-Amadeus	3+0	4,5
			Verimlilik Yönetimi	3+0	4,0
			Restaurant Yönetimi	3+0	4,0

**EK 6: Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Seyahat İşletmeciliği Bölümü/Konaklama İşletmeciliği Bölümü Ders Programı**

Seyahat İşletmeciliği Bölümü

I. YARIYIL	T	U	K	II. YARIYIL	T	U	K
Genel Turizm	2	-	2	Bilgisayar	2	-	2
Seyahat Acentacılığı	3	-	3	Turizmde Ulaştırma Sist.	2	-	2
Turizm Coğrafyası	2	-	2	İş Hukuku	2	-	2
Hukukun Temel Kavramları	2	-	2	Genel İşletme	2	-	2
Mesleki Yabancı Dil	4	4	6	Mesleki Yabancı Dil	6	2	7
II.Yabancı Dil(Almanca)	4	2	5	II.Yabancı Dil(Almanca)	4	2	5
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi	2			Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi	2		
Türk Dili	2			Türk Dili	2		
Bilgisayar(Donanım ve İşletim Sistemi)	2						
Toplam	23	6	20	Toplam	22	4	20
III. YARIYIL	T	U	K	IV. YARIYIL	T	U	K
Pazarlama	2	-	2	Muhasebe II	3	-	3
Muhasebe I	3	-	3	Yönetim Organizasyon	2	-	2
Ekonomi I	2	-	2	Ekonomi II	2	-	2
İstatistik	2	-	2	Uluslar arası Turizm Hareketleri	2	-	2
Avrupa Birliği ve Turizm	2	-	2	Tur Operatörlüğü	2	-	2
Mesleki Yabancı Dil	2	6	5	Mesleki Yabancı Dil	2	6	5
II.Yabancı Dil (Almanca)	2	4	4	II.Yabancı Dil (Almanca)	2	4	4
Toplam	15	10	20	Toplam	15	10	20
V. YARIYIL	T	U	K	VI. YARIYIL	T	U	K
Turizm Pazarlaması	2	-	2	Turizm Tanıtma ve Satış Geliştirme	2	-	2
İnsan Kaynakları Yönetimi	2	-	2	Turizm Mevzuatı	2	-	2
Uluslar arası İktisat	2	-	2	Seyahat İşletmeleri Finansmanı	2	-	2
Örgütsel Davranış	2	-	2	Araştırma Teknikleri	2	-	2
Biletleme(Ticketing)	2	2	3	Merkezi Rezervasyon Sistemi(Galileo)	2	2	3
Mesleki Yabancı Dil	2	4	4	Mesleki Yabancı Dil	2	4	4
II.Yabancı Dil	4	2	5	II.Yabancı Dil (Almanca)	4	2	5
Toplam	16	8	20	Toplam	16	8	20
VII. YARIYIL	T	U	K	VIII. YARIYIL	T	U	K
Turizm Pol. ve Plan.	2	-	2	Halkla İlişkiler	2	-	2
Yeni Yönetim Teknikleri	2	-	2	Gün.Turizm Sorunları	2	-	2
Rekreasyon Yönetimi	2	-	2	Turizm Sosyolojisi	2	-	2
Turizm Ekonomisi	2	-	2	Turizm İşl.Girişimcilik	2	-	2
Kongre ve Fuar Organizasyonu	2	-	2	Bitirme Projesi II	1	2	2
Bitirme Projesi I	1	2	2	Mesleki Yabancı Dil	4	2	5
Mesleki Yabancı Dil	4	2	5	II.Yabancı Dil (Almanca)	4	-	4
II.Yabancı Dil (Almanca)	2	2	3	Seyahat Uygulamaları	-	2	1
Toplam	17	6	20	Toplam	17	6	20

Konaklama İşletmeciliği Bölümü

I. YARIYIL	T	U	K	II. YARIYIL	T	U	K
Genel Turizm	2	-	2	Bilgisayar	2	-	2
Önbüro Operasyonları I	1	2	2	Önbüro Operasyonları II	1	2	2
Servis Bar Uygulamaları	1	2	2	İş Hukuku	2	-	2
Hukukun Temel Kavramları	2	-	2	Kat Hizmetleri Yönetimi	-	2	1
Mesleki Yabancı Di	6	2	7	Beslenme İlkeleri	2	-	2
II.Yabancı Dil(Almanca)	4	2	5	Mesleki Yabancı Dil	4	4	6
Atatürk İlk. ve İnk. Tarihi	2			II.Yabancı Dil(Almanca)	4	2	5
Türk Dili	2			Atatürk İlkeleri ve İnk. Tarihi	2		
Bilgisayar (Donanım ve İşletimi)	2			Türk Dili	2		
Toplam	22	8	20	Toplam	19	10	20
III. YARIYIL	T	U	K	IV. YARIYIL	T	U	K
Genel İşletme	2	-	2	Pazarlama	2	-	2
Muhasebe I	3	-	3	Muhasebe II	3	-	3
Ekonomi I	2	-	2	Yönetim Organizasyon	2	-	2
İstatistik	2	-	2	Ekonomi II	2	-	2
Turizm Coğrafyası	2	-	2	Uluslararası Turizm Hareketleri	2	-	2
Mesleki Yabancı Dil	2	6	5	Mesleki Yabancı Dil	2	6	5
II.Yabancı Dil (Almanca)	2	4	4	II.Yabancı Dil(Almanca)	2	4	4
Toplam	15	10	20	Toplam	15	10	20
V. YARIYIL	T	U	K	VI. YARIYIL	T	U	K
Uluslar arası İktisat	2	-	2	Otel İşletmeciliği	2	-	2
Kon.Tes.Muhasebesi	1	2	2	Bütçe ve Maliyet Kontrolü	2	-	2
Turizm Pazarlaması	2	-	2	Turizm Ekonomisi	2	-	2
Avrupa Birliği ve Turizm	2	-	2	Turizm Tanıtma ve Satış Geliştirme	2	-	2
Turizm Mevzuatı	2	-	2	Araştırma Teknikleri	2	-	2
Örgütsel Davranış	2	-	2	İnsan Kaynakları Yönetimi	2	-	2
Mesleki Yabancı Dil	2	4	4	Mesleki Yabancı Dil	2	4	4
II.Yabancı Dil(Almanca)	2	4	4	II.Yabancı Dil(Almanca)	2	4	4
Toplam	15	10	20	Toplam	16	8	20
VII. YARIYIL	T	U	K	VIII. YARIYIL	T	U	K
Turizm Pol. ve Planlaması	2	-	2	Turizm İşl.Girişimcilik	2	-	2
Kon.İşl.Finansman	1	2	2	Gün.Turizm Sorunları	2	-	2
Halkla İlişkiler	2	-	2	Rekreasyon Yönetimi	2	-	2
Yiyecek İçecek Yönetimi	2	-	2	Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü	2	-	2
Bitirme Projesi I	1	2	2	Turistik Ürün Çeş.Analizi	2	-	2
Mesleki Yabancı Dil	4	2	5	Bitirme Projesi II	1	2	2
II.Yabancı Dil (Almanca)	4	-	4	Turizm Sosyolojisi	2	-	2
Konaklama Uygulamaları	-	2	1	Mesleki Yabancı Dil	2	4	4
				II.Yabancı Dil (Almanca)		4	2
Toplam	16	8	20	Toplam	15	10	20

**EK 7: Bilkent Üniversitesi Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu
Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü Ders Programı**

BİRİNCİ SINIF											
I. YARIYIL						II. YARIYIL					
DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K	DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K
Muhasebe İlkeleri	3			3	5	Mikro Ekonomi	3			3	5
Turizmin Dinamikleri	3			3	5	İleri Matematik	3			3	5
Temel Çince I	4	2		4	-	İlk Yardım	1			1	1
PC Genel Uygulamaları			3	3	3	Davranış ve Görgü Kuralları	1			1	1
English for Professional Purposes I	4			4	6	Beslenme ve Hijyen	3			3	5
Temel Japonca I	4			3	-	Temel Çince II	4			3	-
Temel Fransızca I	4			3	-	English for Professional Purposes II	4			4	6
Temel Almanca I	4			3	-	Temel Japonca II	4			3	-
Temel İtalyanca I	4			3	-	Temel Fransızca II	4			3	-
Temel İspanyolca I	4			3	-	Temel Almanca II	4			3	-
Temel Rusça I	4			3	-	Temel İtalyanca II	4			3	-
Türk Dili I	2			2	1	Temel İtalyanca II	4			3	-
İkinci Yabancı Dil				3	6	Temel İspanyolca II	4			3	-
						Temel Rusça II	4			3	-
						Türk Dili II	2			2	1
						İkinci Yabancı Dil				3	6
İKİNCİ SINIF											
III. YARIYIL						IV. YARIYIL					
DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K	DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K
Makro Ekonomi	3			3	5	Yönetim İlkeleri	3			3	5
Odalar Bölümü Yönetimi	3			3	5	Sosyal Psikoloji	3			3	5
Satın Alma ve Maliyet Analizi	3			3	5	Yiyecek Üretim Tekn.	2			2	4
Yiyecek-İçecek Yönetimi	3			3	5	Restoran servisi	3			3	5
Sektörde Uygulamalı Çalışmalar		40		-	5	Temel Çince IV	4			3	-
Temel Çince III	4			3	-	Konaklama End. Bilgi.			3	3	5
Temel Japonca III	4			3	-	Temel Japonca IV	4			3	-
Temel Fransızca III	4			3	-	Temel Fransızca IV	4			3	-
Temel Almanca III	4			3	-	Temel Almanca IV	4			3	-
Temel İtalyanca III	4			3	-	Temel İtalyanca IV	4			3	-
Temel İspanyolca III	4			3	-	Temel İspanyolca IV	4			3	-
Temel Rusça III	4			3	-	Temel Rusça IV	4			3	-
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi I	2			2	1	Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi II	2			2	1
İkinci Yab. Dil				3	6	İkinci Yab.Dil				3	6

ÜÇÜNCÜ SINIF											
V. YARIYIL						VI. YARIYIL					
DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K	DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K
Yaz Stajı				-	3	Dönem Stajı				4	21
İnsan Kaynakları Yönetimi	3			3	5						
Pazarlama İlkeleri	3			3	5						
Konaklama Yönetim Muh.	3			3	5						
Uluslararası Mutf.	4			4	5						
İşletmede Bilgisayar Uyg.			2	2	-						
Communication Skills I	2			2	4						
Seçmeli ders				3	6						
DÖRDÜNCÜ SINIF											
VII. YARIYIL						VIII. YARIYIL					
DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K	DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K
Örgütlerde Davranış	3			3	5	Finans	3			3	5
Turizm Hukuku	3			3	5	Bitirme Projesi	3			3	10
Kantitatif Teknikler	3			3	5	Turizmde Yönetim Uygulamaları	3			3	5
Communication Skills II	2			2	4	Turizm Seminerler	2			2	2
Seçmeli Ders				3	6	Seçmeli Ders(2)				6	12
SEÇMELİ DERSLER											
DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K	DERSİN ADI	T	U	L	K	ECTS K
İş Tahminleme	3			3	-						
Beslenme ve Genel Sağlık	3			3	6						
Turizm'de Örnek Olaylar	3			3	6						
Konaklama Endüstrisinde Etik	3			3	-						
Turizm Planlaması	3			3	-						
Toplam Kalite Yönetimi	3			3	-						
Yönetim Davranışı ve Takım Etkililiği	3			3	-						
Konaklama End. Stratejik Pazarlama	3			3	-						
Otel Yatırım Karar Teknikleri	2			3	6						
Kulüp Yönetimi	3			3	6						
Türk Turizmde Seçme Konular	3			3	6						
Uygulamalı Pazarlamada Örnek Çalışmalar	3			3	-						
Konaklama End. Mimarlık ve Tasarım	3			3	6						
Yiyecek ve İçecek Satış Yerleri İçin Görüş ve Tasarım	3			3	-						
Eko-Turizm	3			3	6						
Turizmde Seçme Konular I	3			3	6						
Turizmde Seçme Konular II	3			3	-						
İleri Düzey Almanca I	4			3	-						
İleri Düzey Almanca II	4			3	-						

**EK 8: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Zile Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik
Yüksekokulu Ders Programı**

BİRİNCİ SINIF									
I. YARIYIL					II. YARIYIL				
DERSİN ADI	T	U	HDS	K	DERSİN ADI	T	U	HDS	K
Matematik	2	0	2	2	İstatistik	2	0	2	2
Genel Turizm 1	2	0	2	2	Genel Turizm 2	2	0	2	2
Önbüro-Kat Hizmetleri	2	2	4	3	Servis-Bar	2	2	4	3
Mesleki Yabancı Dil 1	7	6	13	10	Mesleki Yabancı Dil 2	7	6	13	10
Yabancı Dil 1	3	0	3	3	Yabancı Dil 2	3	0	3	3
Atatürk İlke. ve İnk Tarihi 1	2	0	2	2	Atatürk İlke. ve İnk Tarihi 2	2	0	2	2
Türk Dili 1	2	0	2	2	Türk Dili 2	2	0	2	2
İnsan Hakları	1	0	1	0	Seçmeli Ders	0	2	2	0
TOPLAM	21	8	29	24	TOPLAM	20	10	30	24
TANITMA STAJI(70 İŞGÜNÜ)									
İKİNCİ SINIF									
III. YARIYIL					IV. YARIYIL				
DERSİN ADI	T	U	HDS	K	DERSİN ADI	T	U	HDS	K
Genel İşletme	3	0	3	3	Turizm İşletmeciliği	2	0	2	2
Genel Ekonomi	3	0	3	3	Turizm Ekonomisi	2	0	2	2
Hukukun Temel İlkeleri	2	0	2	2	İş Hukuku	3	0	3	3
Pazarlama	2	0	2	2	Turizm Pazarlaması	2	0	2	2
Muhasebe 1	4	0	4	4	Muhasebe 2	4	0	4	4
Turizmde Bilgisayar Kullanımı 1	2	2	4	3	Turizmde Bilgisayar Kullanımı 2	2	2	4	3
Davranış Bilimleri	2	0	2	2	Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü	3	0	3	3
Mesleki Yabancı Dil 3	4	2	6	5	Mesleki Yabancı Dil 4	4	2	6	5
TOPLAM	22	4	26	24	TOPLAM	22	4	26	24
ÜÇÜNCÜ SINIF									
V. YARIYIL					VI. YARIYIL				
DERSİN ADI	T	U	HDS	K	DERSİN ADI	T	U	HDS	K
İnsan Kaynakları Yönetimi 1	2	0	2	2	İnsan Kaynakları Yönetimi 2	2	0	2	2
Finansal Yönetim	3	0	3	3	Toplam Kalite Yönetimi	2	0	2	2
Turizm Coğrafyası	3	0	3	3	Otel İşletmeciliği	3	0	3	3
Yönetim ve Organizasyon	2	0	2	2	Konaklama Tesisleri Muhasebesi	4	0	4	4
Maliyet Muhasebesi	3	0	3	3	Turizm Mevzuatı	2	0	2	2
Konaklama İşletmelerinde Maliyet Kontrolü 1	3	0	3	3	Konaklama İşletmelerinde Maliyet Kontrolü 2	3	0	3	3
Türk Vergi Sistemi	2	0	2	2	Halkla İlişkiler	2	0	2	2
Mesleki Yabancı Dil 5	2	2	4	3	Mesleki Yabancı Dil 6	2	2	4	3
İkinci Yabancı Dil 1 (Almanca-Fransızca)	2	2	4	3	İkinci Yabancı Dil 2 (Almanca-Fransızca)	2	2	4	3
TOPLAM	20	4	24	22	TOPLAM	20	4	24	22
UYGULAMA STAJI(70 İŞGÜNÜ)									

DÖRDÜNCÜ SINIF									
VII. YARIYIL					VIII. YARIYIL				
DERSİN ADI	T	U	HDS	K	DERSİN ADI	T	U	HDS	K
Turizm Politikası ve Planlaması	2	0	2	2	Turistik Yatırım Projelerinin Analizi	2	0	2	2
Turizm Sorunları 1	3	0	3	3	Turizm Sorunları 2	3	0	3	3
Araştırma Yöntemleri	2	0	2	2	Turizm ve Çevre	2	0	2	2
Servis Teknikleri ve Uygulaması	2	2	4	3	Yiyecek ve İçecek Yönetimi	2	2	4	3
Tanıtma ve Satış Geliştirme	2	0	2	2	Rekreasyon Yönetimi	2	0	2	2
Mesleki Yabancı Dil 7	4	0	4	4	Mesleki Yabancı Dil 8	4	0	4	4
İkinci Yabancı Dil 3 (Almanca-Fransızca)	4	2	6	5	İkinci Yabancı Dil 4 (Almanca-Fransızca)	4	2	6	5
TOPLAM	19	4	23	21	TOPLAM	19	4	23	21

**EK 9: Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Bölümü
Ders Programı**

BİRİNCİ YIL			
Güz Yarıyılı		Bahar Yarıyılı	
<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>	<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>
Temel Bilgi Teknolojileri	(2+2)	İktisat II	(3+0)
İktisat-1	(3+0)	Organizasyon ve Yönetim İlkeleri	(3+0)
İşletmeye Giriş	(3+0)	Davranış Bilimleri	(3+0)
İşletme Matematiği	(3+0)	İstatistik	(3+0)
Hukuka Giriş	(3+0)	Turizm ve Seyahat Endüstrisine Giriş	(3+0)
Mesleki Yabancı Dil (<i>Fr. veya İng.</i>)	(5+0)	Mesleki Yabancı Dil (<i>Fr. veya İng.</i>)	(5+0)
Türkçe 1	(2+0)	Türkçe 2	(2+0)
Ortak Zorunlu Seçmeli Dersler 1 (<i>Beden Eğitimi, Resim, Müzik</i>)		Ortak Zorunlu Seçmeli Dersler 2 (<i>Beden Eğitimi, Resim, Müzik</i>)	
İKİNCİ YIL			
Güz Yarıyılı		Bahar Yarıyılı	
<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>	<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>
Muhasebe I	(3+0)	Muhasebe II	(3+0)
Ağırlama Endüstrisine Giriş	(3+0)	Pazarlama İlkeleri	(3+0)
Türkiye Turizm Coğrafyası	(3+0)	Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri	(3+0)
Turizm Ekonomisi	(3+0)	Turizm İşletmeleri Yönetimi	(3+0)
Turizm Hukuku	(3+0)	Turizmde Bilgisayar Uygulamaları	(2+2)
Mesleki Yabancı Dil (<i>Fr. veya İng.</i>)	(5+0)	Mesleki Yabancı Dil (<i>Fr. veya İng.</i>)	(5+0)
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-1	(2+0)	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi-2	(2+0)
ÜÇÜNCÜ YIL			
Güz Yarıyılı		Bahar Yarıyılı	
<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>	<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>
Turizm Pazarlaması	(3+0)	Turizm İşletmelerinde Verimlilik Analizleri	(3+0)
Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi	(3+0)	Ağırlama Endüstrisinde Pazarlama	(3+0)
Turizm İşletmelerinde Finans	(3+0)	Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü	(3+0)
Mesleki Yabancı Dil (<i>Fr. veya İng.</i>)	(5+0)	Mesleki Yabancı Dil (<i>Fr. veya İng.</i>)	(5+0)

SEÇMELİ DERSLER

Turizmde Rekreasyon ve Animasyon	(3+0)	Önbüro Yönetimi	(2+2)
Kat Hizmetleri Yönetimi	(2+2)	Restoran Yönetimi	(2+2)
Yiyecek- İçecek Yönetimi	(3+0)	Tur Planlama ve Uygulama	(2+2)
Biletleme ve Merkezi Rezervasyon Sistemleri	(2+2)	Dünya Coğrafyası ve Seyahat Destinasyonları	(3+0)
Bölgesel Turizm Planlaması	(3+0)	Seyahat Endüstrisi Muhasebesi	(3+0)
Uygarlık Tarihi	(3+0)	Turizm Sektörleri Ekonomisi	(3+0)

Not: Üçüncü sınıf 5. ve 6. Yarıyillarda zorunlu derslere ek olarak 2 (iki) adet seçimlik ders seçilir.

DÖRDÜNCÜ YIL			
Güz Yarıyılı		Bahar Yarıyılı	
<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>	<i>Dersin Adı</i>	<i>Kredi</i>
Türk İş Hukuku	(3+0)	Turizmde Medya ve Halkla İlişkiler	(3+0)
Turizm Sektöründe Proje Analizi	(3+0)	Turizmde Toplam Kalite Yönetimi	(3+0)
Turizmde İletişim ve Raporlama Teknikleri	(3+0)	Türk Turizminde Güncel Konular	(3+0)
Mesleki Yabancı Dil (Fr. veya İng)	(5+0)	Mesleki Yabancı Dil (Fr. veya İng)	(5+0)

SEÇMELİ DERSLER

Yiyecek- İçecek Maliyet Kontrolü	(3+0)	Ağırlama Endüstrisinde Yönetim Muhasebesi	(3+0)
Ağırlama Endüstrisinde Satın Alma Teknikleri	(3+0)	Uluslararası Otel Yönetimi	(3+0)
Ağırlama Endüstrisi Muhasebesi	(3+0)	Toplantı Endüstrisi ve Kongre Organizasyonları	(3+0)
Arkeoloji ve Mitoloji	(3+0)	Turizmde Rehberlik Hizmetleri	(3+0)
Turizm Politikası ve Sürdürülebilirlik	(3+0)	Türkiye-AB Turizm İlişkileri	(3+0)
		Turizm Analizi ve Talep Tahminleme	(3+0)

Not: Dördüncü sınıf 7. ve 8. Yarıyillarda zorunlu derslere ek olarak 2 (iki) adet seçimlik ders seçilir.

EK 10: Boğaziçi Üniversitesi Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu Turizm İşletmeciliği Bölümü Ders Programı

BİRİNCİ SINIF			
I. YARIYIL		II. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Turizm Endüstrisine Giriş	3	Anadolu Uygarlıkları	3
Ekonomi I	3	Ekonomi II	3
Yönetim Prensipleri	3	İş Dünyasında İletişim	3
Psikolojiye Giriş	3	Hukuka Giriş	3
İşletme Matematiği	3	Olasılık ve İstatistiğe Giriş	3
Bölüm Seçmeli / Sosyal Bilimler ve Humanite Seçmeli / Tamamlayıcı Seçmeli	3	Bölüm Seçmeli / Sosyal Bilimler ve Humanite Seçmeli / Tamamlayıcı Seçmeli	3
İşletmelerde Başlangıç Düzeyi Bilgisayar Kullanımı	3		
Toplam	21	Toplam	18
İKİNCİ SINIF			
III. YARIYIL		IV. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Konaklama Yönetimi I	3	Konaklama Yönetimi II	3
Finansal Muhasebe	3	Turizm Endüstrisi İçin Yönetim Muhasebesi	3
Kantitatif Teknikler	3	İnsan Kaynakları Yönetimi	3
Turizm Endüstrisinde Bilişim Sistemleri	3	Araştırma Metodolojisi	3
Pazarlama Prensipleri	3	Seyahat Acentaları ve Tur Operatörleri	3
Yabancı Dil	3	Yabancı Dil	3
Türkçe (1)	2	Türkçe (2)	2
Toplam	20	Toplam	20
YAZ STAJI			
ÜÇÜNCÜ SINIF			
V. YARIYIL		VI. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Turizm Ekonomisi	3	Turizm Hukuku	3
İşletme Finansına Giriş	3	Örgütsel Davranış	3
Hizmet Pazarlaması	3	Bireyler Arası İletişim	3
Yiyecek Hizmetleri Yönetimi	3	Hizmet Endüstrilerinde Yatırım Yönetimi	3
Bölüm Seçmeli	3	Bölüm Seçmeli	3
Yabancı Dil	3	Yabancı Dil	3
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I	2	Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II	2
Toplam	20	Toplam	20
YAZ STAJI			

DÖRDÜNCÜ SINIF			
VII. YARIYIL		VIII. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Turizmde Özel Etkinlikler ve Kongre Turizmi	3	Hizmet Endüstrilerinde Yöneylem Araştırması	3
Meslek Ahlakı	3	İşletme Stratejisi	3
Turizmde Yeni Varış Noktaları Oluşturma	3	Turizmde Özel Araştırmalar	3
Uluslararası Kuruluşlar	3	Bölüm Seçmelisi	3
Bölüm Seçmelisi	3	Tamamlayıcı Seçmeli	3
Tamamlayıcı Seçmeli	3		
Toplam	18	Toplam	15

BÖLÜM SEÇMELİLER

Profesyonel İletişim
 Yönetimde Serüvenle Öğrenme
 Eski Kentler ve Turizm
 Uygarlıklar Tarihi
 Anadolu Mitolojileri
 Hizmetlerin Pazarlama Açısından Tanıtımı
 Kruvazyer Taşımacılığı ve Marinalar
 Bilgisayarlı Turizm Sistemleri ve Uygulamaları
 Hizmet Endüstrisinde Toplam Kalite
 Ulaşım Sistemleri
 Yiyecek Bilimi ve Beslenme
 Sanitasyon ve Hijyen Kuralları
 Uluslararası Mutfaklar
 Tüketici Davranışı
 Çevre ve Turizm
 Turistik İşletmenin Bakım Onarım Yönetimi
 Turizmde Özel Etkinlikler ve Kongre Turizmi
 Turizmde Güvenlik Yönetimi
 Eğlence, Dinlence Yönetimi
 İnternette Pazarlama
 Turizmde Vaka Analizleri
 Kurumsal Bazda Danışmanlık
 Farklılık Yönetimi
 Özel İlgi Turizmi
 Havayolu Yönetimi I
 Havayolu Yönetimi II
 Seyahat Coğrafyası

**EK 11: Başkent Üniversitesi Ticari Bilimler Fakültesi Turizm ve Otelcilik Bölümü
Ders Programı**

BİRİNCİ SINIF			
I. YARIYIL		II. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
English For Specific Purposes I	4	English For Specific Purposes II	4
Genel Turizm	3	Genel İşletme	3
Genel Ekonomi	3	Genel Psikoloji	3
Bilgisayara Giriş	3	Bilgisayar Kullanımı	3
Matematik	3	İstatistik	3
Türk Dili I	2	Otel İşletmeciliği	3
		Türk Dili II	2
Toplam Kredi	18	Toplam Kredi	21
İKİNCİ SINIF			
III. YARIYIL		IV. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2
English For Specific Purposes III	4	English For Specific Purposes IV	4
Yiyecek-İçecek Üretim ve Servisi I	4	Seçmeli Güzel Sanatlar	1
Ön Büro Hizmetleri	3	Yiyecek-İçecek Üretim ve Servisi II	4
Kat Hizmetleri Yönetimi	3	Pazarlamaya Giriş	3
Muhasebe I	3	Örgütsel Davranış	3
		Muhasebe II	3
		Yaz Stajı	-
Toplam Kredi	19	Toplam Kredi	20
ÜÇÜNCÜ SINIF			
V. YARIYIL		VI. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Developing Writing Skills And Structure	3	Developing Reading And Listening Skills	3
Çevre ve Alternatif Turizm	3	Turizm Mevzuatı	3
Otel İşletmelerinde Maliyet Kontrolü	3	Turizm Pazarlaması	3
Turizm Ekonomisi	3	Otel İşletmelerinde Bilgisayar İşletim Sistemleri	3
Seçimlik Ders I	3	Seçimlik Ders III	3
Seçimlik Ders II	3	Seçimlik Ders IV	3
Toplam Kredi	18	Toplam Kredi	18

DÖRDÜNCÜ SINIF			
VII. YARIYIL		VIII. YARIYIL	
DERSİN ADI	KREDİ	DERSİN ADI	KREDİ
Speaking Skills	3	Dönem Projesi	3
Turizmde Çağdaş Yönelimler	3	İşbaşında Eğitim	8
Seminer	3		
Seyahat Acenteciliği	3		
Seçimlik Ders V	3		
Seçimlik Ders VI	3		
Toplam Kredi	18	Toplam Kredi	11

Seçmeli Dersler

- Toplam Kalite ve Hizmet Kalitesi
- Turizm Sosyolojisi
- Turizm Politikası
- Turizm Yatırımcılığı
- Turizm Coğrafyası
- Halkla İlişkiler
- Tüketici Davranışları
- Konaklama İşletmelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi
- Etkili Konuşma ve Diksiyon
- Araştırma Teknikleri

**EK 12: Akdeniz Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu
Seyahat İşletmeciliği Bölümü/Konaklama İşletmeciliği Bölümü Ders Programı**

Konaklama İşletmeciliği Bölümü

I. YARIYIL	T	U	K	II. YARIYIL	T	U	K
Servis	3	0	5	Servis Uygulamaları	1	2	4
Genel Turizm Bilg.	3	0	5	Genel Ekonomi	3	0	4
İşletme Bil.Giriş	3	0	5	Matematik	3	0	4
Temel Bilg.Tek.Kul.	2	2	4	Beslenme İlkeleri	2	0	4
İngilizce I	16	0	8	Temel Bilg.Bilim.	2	2	4
Almanca I	16	0	8	İngilizce II	16	0	8
Fransızca I	16	0	8	Almanca II	16	0	8
Rusça I	16	0	8	Fransızca II	16	0	8
Ünv. Yaşam Kültürü	1	0	1	Rusça II	16	0	8
Beden Eğitimi I	1	1	2	Beden Eğitimi II	1	1	2
Güzel Sanatlar I	1	1	2	Güzel Sanatlar II	1	1	2
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30
III. YARIYIL	T	U	K	IV. YARIYIL	T	U	K
Önbüro Yönetimi	3	0	3	Kat Hiz. Yönetimi	2	2	3
Pazarlama İlkeleri	3	0	3	Turizm.İşlt.ve Yönetimi	3	0	4
İstatistik	2	0	3	Turizm Pazarlaması	3	0	4
Genel Muhasebe I	3	0	3	Genel Muhasebe II	3	0	4
Turizm Ekonomisi	3	0	3	Araştırma Yöntemleri	2	0	3
Hukukun Tem.Kav.	2	0	3	Rekreasyon Yönetimi	2	0	3
Davranış Bilimi	2	0	3	İngilizce IV	6	0	5
İngilizce III	6	0	5	Almanca IV	6	0	5
Almanca III	6	0	5	Fransızca IV	6	0	5
Fransızca III	6	0	5	Rusça IV	6	0	5
Rusça III	6	0	5	Türk Dili II	2	0	2
Türk Dili I	2	0	2	Ata.İlk.ve İnk.Tar.II	2	0	2
Ata.İlk.ve İnk.Tar.I	2	0	2				
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30
V. YARIYIL	T	U	K	VI. YARIYIL	T	U	K
Finansal Yönetim	3	0	5	İnsan Kayn.Yönetimi	3	0	5
Mutfak Yönetimi	3	0	5	İçki Teknolojisi	2	0	5
Eko Turizm	3	0	5	Konk.İşlet.Muh.Uyg.	3	0	5
İş Huk. ve Sosyal Güv	2	0	5	Anadolu Uygarlıkları	3	0	3
Mesleki Bilgi-İşlem I	2	0	5	Mesleki Bilgi-İşlem II	2	0	4
Mesleki İngilizce I	8	0	5	Mutfak Uygulamaları	0	3	3
Mesleki Almanca I	8	0	5	Mesleki İngilizce II.	8	0	5
Mesleki Fransızca I	8	0	5	Mesleki Almanca II	8	0	5
Mesleki Rusça I	8	0	5	Mesleki Fransızca II	8	0	5
				Mesleki Rusça II	8	0	5
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30

VII. YARIYIL	T	U	K	VIII. YARIYIL	T	U	K
Yat.Proje Analizi	3	0	6	Yiyecek İçecek Yönetimi	4	0	5
Turizm Pol.ve Pla	3	0	6	İleri Yönetim Teknikleri	3	0	5
Turizm Mevzuatı	2	0	6	İşletme Politikası	3	0	5
Turizm ve Kültür	3	0	6	Halkla İlişkiler	2	0	5
Mesleki İngilizce III	8	0	6	Satış Geliş.	2	0	5
Mesleki Almanca III	8	0	6	Mesl.İngilizce IV	8	0	5
Mesleki Fransızca II	8	0	6	Mesl.Almanca IV	8	0	5
Mesleki Rusça III	8	0	6	Mesl. Fransızca IV	8	0	5
				Mesl.Rusça IV	8	0	5
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30

Seyahat İşletmeciliği Bölümü

I. YARIYIL	T	U	K	II. YARIYIL	T	U	K
Sey.Acen.ve Tur.Opert.	3	0	5	Turizmde Ulaştırma	2	0	5
Genel Turizm Bilgisi.	2	0	5	Genel Ekonomi	3	0	6
İşletme Bil.Giriş	3	0	5	Matematik	3	0	5
Temel Bilg.Tek.Kul	2	2	4	Temel Bilg.Bil	2	2	4
İngilizce I	16	0	8	İngilizce II	16	0	8
Almanca I	16	0	8	Almanca II	16	0	8
Fransızca I	16	0	8	Fransızca II	16	0	8
Rusça I	16	0	8	Rusça II	16	0	8
Ünv. Yaşam Kültürü	1	0	8	Beden Eğitimi II	1	1	2
Beden Eğitimi I	1	1	2	Güzel Sanatlar II	1	1	2
Güzel Sanatlar I	1	1	2				
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30
III. YARIYIL	T	U	K	IV. YARIYIL	T	U	K
Önbüro Yönetimi	3	0	3	Turizm Coğrafyası	3	0	3
Pazarlama İlkeleri	3	0	3	Turiz.İşletmeciliği ve Yönt	3	0	4
İstatistik	2	0	3	Turizm Pazarlaması	3	0	4
Genel Muhasebe I	3	0	3	Genel Muhasebe II	3	0	4
Turizm Ekonomisi	3	0	3	Araştırma Yöntemleri	2	0	3
Hukukun Tem.Kav.	2	0	3	Rekreasyon Yönetimi	2	0	3
Davranış Bilimi	2	0	3	İngilizce IV	6	0	5
İngilizce III	6	0	5	Almanca IV	6	0	5
Almanca III	6	0	5	Fransızca IV	6	0	5
Fransızca III	6	0	5	Rusça IV	6	0	5
Rusça III	6	0	5	Türk Dili II	2	0	2
Türk Dili I	2	0	2	Ata.İlk. ve İnk. Tar. II	2	0	2
Ata.İlk. ve İnk. Tar.I.	2	0	2				
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30

V. YARIYIL	T	U	K	VI. YARIYIL	T	U	K
Finansal Yönetim	3	0	5	İnsan Kayn.Yönetimi	3	0	5
Tur.Üretimi ve Yön	3	0	5	Biletleme	2	2	5
Eko Turizm	3	0	5	Seyahat İşlt.Muh.Uyg.	3	0	5
İş Huk. Ve Sos.Güv	2	0	5	Anadolu Uygarlıkları	3	0	3
Mesleki Bilgi-İşlem I	2	0	5	Mesleki Bilgi-İşlem II	2	0	4
Mesleki İngilizce I	8	0	5	Deniz Turizmi İşletm.	3	0	3
Mesleki Almanca I	8	0	5	Mesleki İngilizce II	8	0	5
Mesleki Fransızca I	8	0	5	Mesleki Almanca II	8	0	5
Mesleki Rusça I	8	0	5	Mesleki Fransızca II	8	0	5
				Mesleki Rusça II	8	0	5
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30
VII. YARIYIL	T	U	K	VIII. YARIYIL	T	U	K
Rehberlik	2	0	3	Mitoloji	2	0	5
Yatırım Pro.Anal.	3	0	4	İşletme Politikası	3	0	5
Kongr.Fuar Organ	3	0	4	İleri Yönetim Teknikl,	3	0	5
Turizm Pol.ve Planl	3	0	5	Satış Geliş.	2	0	5
Turizm Mevzuatı	2	0	6	Halkla İlişkiler	2	0	5
Animasyon	2	0	3	Mesl.İngilizce IV	8	0	5
Mesl.İngilizce III	8	0	5	Mesl.Almanca IV	8	0	5
Mesl.Almanca III	8	0	5	Mesl.Fransızca IV	8	0	5
Mesl. Fransızca III	8	0	5	Mesl.Rusça IV	8	0	5
Mesl.Rusça III	8	0	5				
Toplam Kredi			30	Toplam Kredi			30

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Kırşehir’de doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimini burada tamamladı. Lisans öğrenimini 2001 yılında Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulunda tamamladı. 2004 yılında Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim dalında yüksek lisans eğitimine başladı. 2007 yılında bir kamu kurumuna veri hazırlama ve kontrol işletmeni olarak atandı ve halen bu kurumda görev yapmaktadır.

Adres : Bağbaşı Mah. 1068.Sok No:4
40100 KIRŞEHİR

Telefon : 0-386-213-32-62
: 0-505-725-48-75

Elektronik Posta Adresi : ayhandagdeviren@yahoo.com